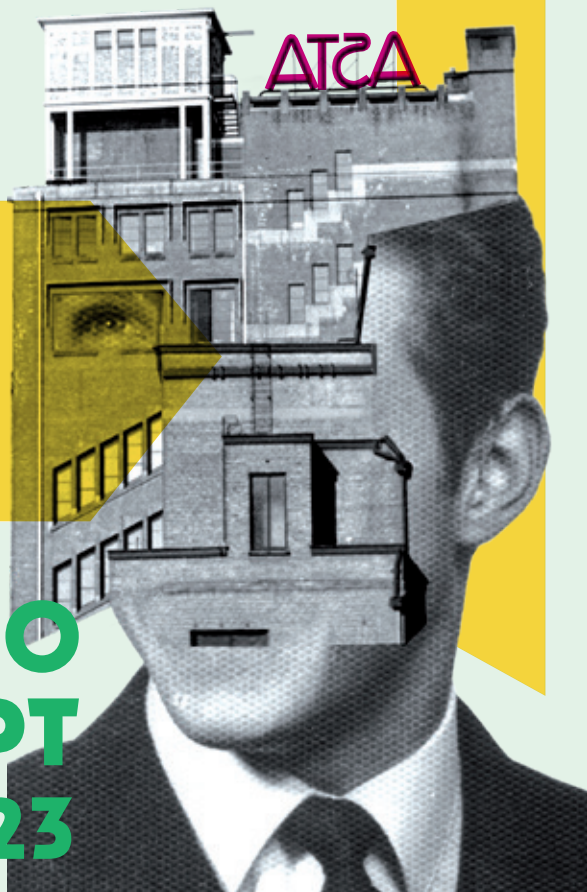

Den Haag

**LEVEND
ERFGOED**

**9-10
SEPT
2023**

OPEN MONUMENTENDAG

O, o, Den Haag, mooie stad achter de duinen

Om teleurstelling te voorkomen raden wij aan om minstens 30 minuten voor het eindtijdstip een gebouw te bezoeken. De afdeling Monumentenzorg en Welstand is niet verantwoordelijk voor eventuele last minute wijzigingen in de openstelling van de panden.

To avoid disappointment, we recommend visiting a building at least 30 minutes before closing time. The Department of Heritage Preservation is not responsible for any last minute changes to the opening hours of the buildings.

Actuele informatie

Monumenten in Virtual Reality

Levend erfgoed

Living heritage

Open Monumentendag verbindt mensen met monumenten en laat zien dat de verhalen en schoonheid van monumenten een verrijking voor de stad en voor onszelf zijn. Open Monumentendag maakt deel uit van een groter geheel, de European Heritage Days. Inmiddels worden er in vijftig landen vergelijkbare evenementen georganiseerd.

Dit jaar is het twintig jaar geleden dat het UNESCO verdrag voor de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed is gesloten. Met het thema van Open Monumentendag 'Levend erfgoed' wordt dit gevierd.

Cultuuruitingen die worden beleefd als erfgoed en hen een gevoel van identiteit en continuïteit geven noemen we immaterieel erfgoed. Dit is 'levend erfgoed'. Den Haag kent vele tradities, rituelen uitdrukkingen enzovoort die erkent worden als een vorm van cultureel erfgoed. Dit erfgoed is dynamisch het past zich aan en verandert mee met de tijd. Het wordt van generatie op generatie doorgegeven. Denk bijvoorbeeld aan Vlaggetjesdag, de Tong Tong Fair en Parkpop. En zo zijn er veel meer

Open Monumentendag (Heritage Days) connects people with historic buildings and shows that the stories and beauty of monuments enrich the city and ourselves. Open Monumentendag is part of a larger whole, the European Heritage Days. Similar events are now organised in 50 countries.

This year marks the 20th anniversary of the UNESCO Convention for the Protection of Intangible Cultural Heritage. The theme of Heritage Days 'Living Heritage' celebrates this.

Cultural expressions that are experienced as heritage and give them a sense of identity and continuity are called intangible heritage. This is 'living heritage'. The Hague has many traditions, rituals expressions and so on that are recognised as a form of cultural heritage. This heritage is dynamic it adapts and changes with the times. It is passed on from generation to generation. Think, for example, of Vlaggetjesdag, the Tong Tong Fair and Parkpop. And so there are many more examples. Too many to mention. This brochure only mentions a selection. Living

Harry Klorkestein; Oh, oh Den Haag 1982

voorbeelden. Te veel om op te noemen. In deze brochure wordt slechts een selectie benoemd. Ook in gebouwen is vaak sprake van levend erfgoed. Denk bijvoorbeeld aan de Abdijkerk en het verhaal van Margaretha van Henneberg.

Bezoek Open Monumentendag en ontdek het Haagse (Levend) Erfgoed!

heritage is also often found in buildings. Think for instance of the Abbey Church and the story of Margaretha of Henneberg.

Visit Heritage Days and discover The Hague's (Living) Heritage!

Welkom

Welcome

Open Monumentendag 2023 / Heritage Days 2023

Tijdens Open Monumentendag Den Haag openen meer dan 80 monumenten hun deuren voor publiek. Niet alleen zijn er monumenten geopend, er worden ook activiteiten georganiseerd.

Er zijn rondleidingen, een fietsroute, tentoonstellingen, een kinderatelier en nog veel meer. De afdeling Monumentenzorg en Welstand staat op 9 september voor u klaar op de Plaats.

More than 80 monuments will open their doors to the public during Open Monumentendag (Heritage Days) The Hague.

Not only are monuments open, activities are also organised. This year, there will again be guided tours, a bicycle route, exhibitions, a children's workshop and much more. There will be guided tours, a bicycle route, exhibitions, a children's workshop and much more. The Department for Heritage Preservation will be at Plaats on 9 September.

09/10 september

Op zaterdag 9 september staat de afdeling Monumentenzorg en Welstand met een informatiestand op de Plaats.

On Saturday September 9th, Department for Heritage Preservation information stand will be located at Plaats.

- 4 Levend erfgoed
 - 6 Welkom
 - 8 Inhoud
-
- 11 **Open Monumenten**
 - 12 Overzicht deelnemende monumenten

- 128 **Activiteiten**
- 130 Beklimming van de Haagse Toren
- 132 Rondritten met historische trams
- 134 Langs straten en markten
- 135 Wandeling in Stationskwartier
- 137 Tegeltafel firma Rozenburg
- 138 Vlaggetjesdag met (je) maatjes
- 139 Bezoek de bouwplaats van het Binnenhof
- 140 Post 65 Erfgoed
- 143 De Haagse mat
- 144 Virtual reality
- 146 Historische verbindingen binnen de stad
- 147 Haags DNA Loosduinen
- 148 'Geheim' Den Haag: Rituele architectuur
- 149 Filmvertoning Sporen van Smaragd
- 150 Koninklijk programma Den Haag

Inhoud

Content

- 4 Living heritage
 - 6 Welcome
 - 8 Content
-
- 11 **Open Monuments**
 - 12 Monuments open to the public

- 128 **Activities**
- 130 Climbing the Tower
- 132 Tours with historic Trams
- 134 Along Streets and Markets
- 135 Guided Tours in Stationskwartier
- 137 Tile tableaux Company Rozenburg
- 138 Vlaggetjesdag with (your) Mates
- 139 Visit the Binnenhof Construction Site
- 140 Post 65 Heritage
- 143 The Hague Mullet
- 144 Virtual Reality
- 146 Historic Connections within the City
- 147 The Hague's DNA Loosduinen
- 148 'Secret' The Hague: Ritual Architecture
- 149 Screening Sporen van Smaragd
- 150 Royal Programme The Hague

Sara Vaughan, North Sea Jazz, 1981

Open Monumenten / Open Monuments

Open Monumenten

Open
Monuments

Overzicht deelnemende monumenten

Monuments open to the public

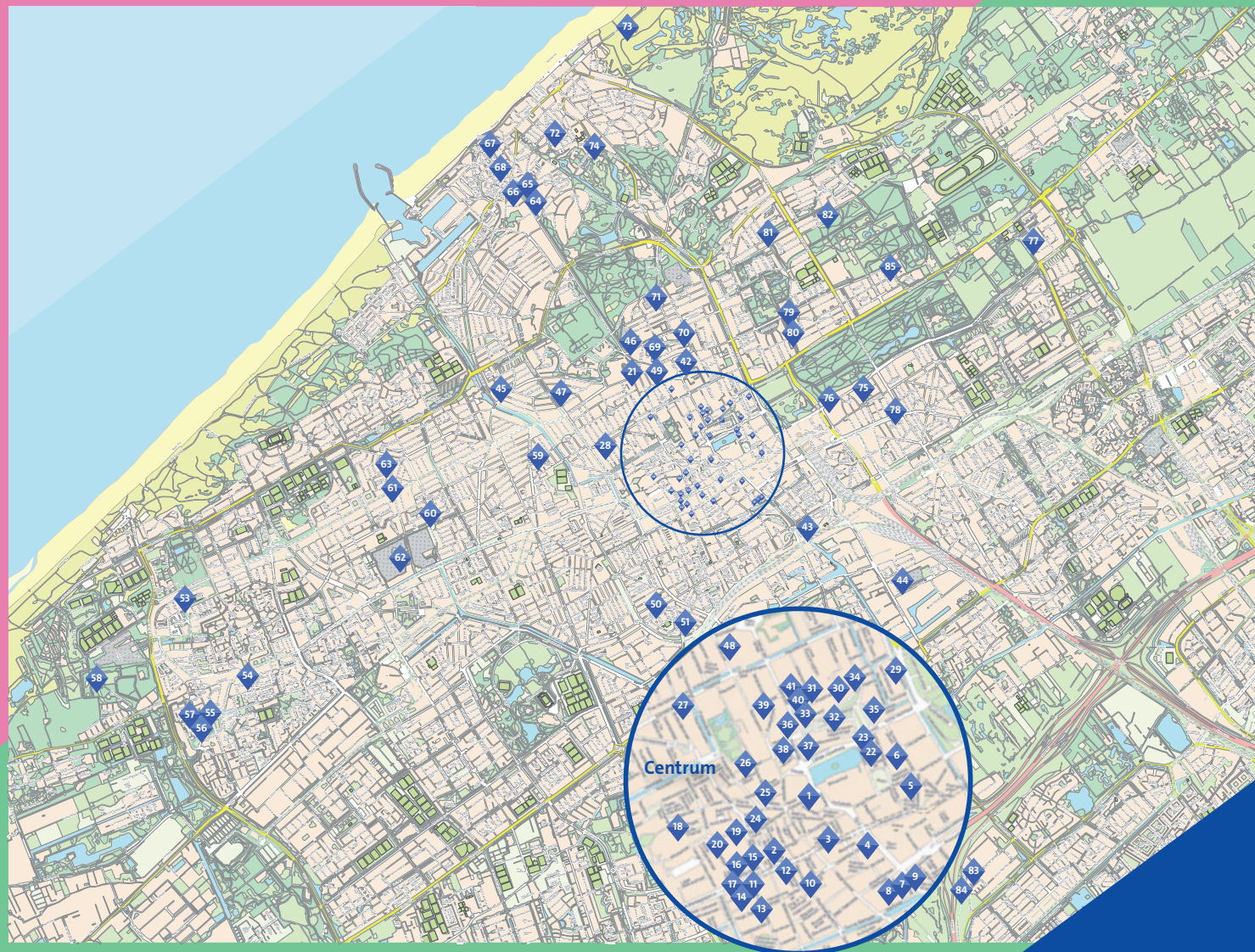
Pagina	#	Monument	Pagina	#	Monument	Pagina	#	Monument	Pagina	#	Monument
16	1.	De Haagse Passage Passage 57	38	19.	Heilige Teresia van Avila Westeinde 12A	60	37.	Raad voor de Rechtspraak Kneuterdijk 1	88	55.	De Korenschuur Margaretha van Hennebergweg 2A
17	2.	De Boterwaag Grote Markt 8A	39	20.	't Hooftshofje Assendelftstraat 53-89	61	38.	Waals-Hervormde Gemeente Noordeinde 25	89	56.	Molen De Korenaer Margaretha van Hennebergweg 4
18	3.	De Bijenkorf Grote Marktstraat 55	40	21.	Mesdag Museum Laan van Meerdervoort 7-F	62	39.	Paleiskerk Paleisstraat 8	92	57.	Abdijkerk Willem III straat 40
19	4.	Nieuwe Kerk Spui 175	41	22.	Kabinet van de Koning Korte Vijverberg 3	63	40.	Rusthof Parkstraat 41-61	93	58.	Buitenplaats Ockenburgh Monsterseweg 4
20	5.	Heilige Antonius van Padua Fluwelen Burgwal 45	42	23.	Rotterdamsche Lloyd Korte Vijverberg 6	64	41.	Jacobus de Meerdere Kerk Parkstraat 65A	94	59.	Vml zwembad De Regentes Weimarstraat 63
21	6.	Duits Evangelische Kerk Bleijenburg 5	43	24.	Het Nutshuis Riviervismarkt 5	65	42.	Villa Plein 1813 3	95	60.	Heilige Familiekkerk Kamperfoelieplein 29
22	7.	Museumboot Hendrina Johanna Steiger bij Bierkade 18B	46	25.	Kantoor van de Nederlanden van 1845 Kerkplein 1-3	66	43.	De Stalling De Drie Hoefijzers Zwetstraat 5	96	61.	Bethlehemkerk Laan van Meerdervoort 627
23	8.	Vergadering van Gelovigen Dunne Bierkade 16	47	26.	Oud-Katholieke Kerk Jacobus en Augustinus Juffrouw Idastraat 7	75	44.	Begraafplaats St. Barbara St. Barbaraweg 6	97	62.	Begraafplaats Oud Eik en Duinen Laan van Eik en Duinen 40
26	9.	Historisch tuinencomplex Dunne Bierkade 20c (poortje)	48	27.	Huis de Quack Elandstraat 12	76	45.	Maranathakerk 2de Sweelinckstraat 156	98	63.	Papaverhof Papaverhof/Klimopstraat
27	10.	Het Heilige Geesthofje Paviljoensgracht 51-125	49	28.	OLV Onbevlekt Ontvangen Kerk Elandstraat 194	77	46.	Joodse begraafplaats Scheveningseweg 21A	99	64.	Heilige Antonius Abt Kerk Scheveningseweg 235
28	11.	Hof van Wouw Lange Beestenmarkt 49-85	50	29.	Huis van het Boek Prinsessegracht 30	78	47.	Noorderkerk Schuytstraat 9	102	65.	Toverlantaarn museum Scheveningseweg 241
29	12.	Evangelische Lutherse Kerk Lutherse Burgwal 9	51	30.	Huis Huguetan Kazernestraat 52	79	48.	Panorama Mesdag Zeestraat 65	103	66.	Begraafplaats Ter Navolging Prins Willemstraat 43
30	13.	Distilleerderij Van Kleef Lange Beestenmarkt 109	52	31.	Societeit de Vereniging Kazernestraat 38B	82	49.	Groote Koninklijke Bazar Zeestraat 82	104	67.	Oude Kerk Scheveningen Keizerstraat 8
31	14.	Barthkapel Brouwersgracht 2K	53	32.	Studio Pulchri Lange Voorhout 15	83	50.	R.K. Kerk van de Heilige Martha Hoefkade 623	105	68.	Eben Haezerkerk Keizerstraat 177
32	15.	Huis Dedel Prinsegracht 15	56	33.	Kloosterkerk Lange Voorhout 2	84	51.	Haags Openbaar Vervoer Museum Paralelweg 224	106	69.	Stadsvilla Javastraat 2B
33	16.	Korenbeurs Prinsegracht 27	57	34.	Hotel des Indes Lange Voorhout 54-56	85	52.	Stadsboerderij Op den Dijk Bovendijk 141 - 143	107	70.	Damesleesmuseum Nassauplein 15
36	17.	Emmaus Prinsegracht 36	58	35.	vml. Amerikaanse ambassade Lange Voorhout 102	86	53.	Heilige Pastoor van Arskerk Aaltje Noorderwierstraat 6	108	71.	R.K. Begraafplaats St. Petrus Banden Kerkhoflaan 10
37	18.	Stadsklooster Westeinde 101	59	36.	Raad van State Kneuterdijk 20	87	54.	OLV Hemelvaartkerk Loosduinse Hoofdstraat 4	109	72.	Muzee Scheveningen Neptunusstraat 90-92

Overzicht deelnemende monumenten

Monuments open to the public

Pagina # Monument

112	73. Luchtwachtstoren
Zwarte Pad
113	74. Nieuwe Badkapel
Nieuwe Parklaan 90
114	75. Kerk OLV Goede Raad
Bezuidenhoutseweg 157
115	76. Vml. min. Economische Zaken
Bezuidenhoutseweg 30
116	77. R.K. Onbevlekt Hart van Maria
Bloklandenplein 15
117	78. Christus Triumfatorkerk
Juliana van Stolberglaan 154
118	79. Heilige Paschalis Baylonkerk
Wassenaarseweg 53
119	80. Maerlant Lyceum
Johannes Bildersstraat 11
122	81. Duinzichtkerk
Van Hogenhoucklaan 89
123	82. Tuin van het Huis op de bunker
Ruychrocklaan 221
124	83. Stationsgebouw vml vliegveld Ypenburg
Ilsyplantsoen 1
125	84. Tobruk Bunker
Ilsyplantsoen, naast scouting
126	85. Commandobunker Clingendael
Thérèse Schwartzstraat

01

De Haagse Passage**Passage 57**

Za reserveren voor expositie

Zo reserveren voor expositie

Zaterdag en zondag Bezoek expositieruimte
Duur circa 30 minutenZaterdag 10.00, 11.00 en
12.00 uurZondag 11.00, 12.00 en
13.00 uur

Max 15 personen per groep

Aanmelden:
depassage.nl/
[openmonumentendag](http://openmonumentendag.nl)**Saturday and Sunday**Visit exhibition room
Duration approximately
30 minutesSaturday 10.00, 11.00 and
12.00
Sunday 11.00, 12.00 and
13.00Maximum 15 people per
groupRegistration:
depassage.nl/
[openmonumentendag](http://openmonumentendag.nl)

De Haagse Passage is de oudste overdekte passage die ons land rijk is. De Passage in Rotterdam werd 5 jaar eerder gebouwd, maar die is tijdens de Tweede Wereldoorlog verloren gegaan.

De oorspronkelijke passage uit 1885 loopt van de Spuistraat naar het Buitenhof. Dit gedeelte is gebouwd naar een ontwerp van de architecten Herman Wesstra jr. en J.C. van Wijk. Het is gebouwd volgens een internationale neorenaissancestijl. In 1929 is de derde arm naar de Hofweg toegevoegd naar een ontwerp in expressionistische stijl van de hand van Jos. Duijnstee.

In de jaren 2000-2008 is de Passage ingrijpende gerestaureerd. Toen zijn onder andere de gevels in oorspronkelijke staat teruggebracht. Ook is de terrazzo-vloer hersteld.

Tijdens open monumentendag is de expositieruimte open voor publiek. Naast oude foto's, originele glas-inlood letters zijn ook originele hoedjes uit de oude hoedenwinkel Ladies Paradise bekijken.

The Passage of the Hague is the oldest shopping arcade in our country. The arcade in Rotterdam was built five years earlier, but it was lost during World War II.

The original 1885 arcade runs from Spuistraat to Buitenhof. This oldest section was built to a design by architects Herman Wesstra jr. and J.C. van Wijk, which was greatly simplified by Belgian architect Henri Rieck. It was built according to an internationally oriented neo-Renaissance style. In 1929, the third arm to Hofweg was added to a design in expressionist style by Jos. Duijnstee.

In the years 2000-2008, the Passage underwent extensive restoration. Among other things, the facades were restored to their original state. The terrazzo floor was also restored. During Heritage Days, the exhibition area is open to the public. Besides old photos, original stained-glass letters, the original hats from the old hat shop Ladies Paradise are on display.

02

De Boterwaag**Prinsegracht 1-3****ingang Grote Markt 8A**

Za 11.00 tot 20.00 uur

Zo 11.00 tot 20.00 uur

Na het graven van de Prinsegracht in 1640 werd in 1650 het Boterhuis gebouwd naar ontwerp van Bartholomeus van Bassen die ook de Nieuwe Kerk heeft gebouwd. Het Boterhuis was al snel te klein en de grote Boterwaag werd hieraan aangebouwd. Deze was alleen voor de groothandel. Het waaggebouw is gebouwd in de stijl van het Hollands Classicisme. Particulieren konden terecht in het kleine Boterhuis.

In de rechtervleugel bevindt zich op de begane grond de grote waagzaal, die wordt omgeven door een gang met ribbloze kruisgewelven op bakstenen pijlers. Hier is nog een 17de-eeuwse weegschaal aanwezig.

Op de eerste verdieping van de Boterwaag zaten de schilders- en apothekersgilden. Tot 1839 was de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten er gevestigd. Toen in 1844 de Haagse Schutterij in het complex trok, diende een deel van de Boterwaag tijdelijk als gevangenis. Van 1960 tot 1965 vond het Nederlands Danstheater er onderdak. Nu is het een grandcafé.

After digging the Prinsegracht in 1640, the Boterhuis was built in 1650 to the design of Bartholomeus van Bassen, who also built the Nieuwe Kerk. The Boterhuis was soon too small and the larger Boterwaag was attached to it. This was for wholesale trade only. The weighing house was built in the style of Dutch Classicism and traded butter and cheese until 1 pm. Private individuals could go to the small Boterhuis.

On the ground floor of the right wing is the large weighing hall, which is surrounded by a corridor with ribbed cross vaults on brick pillars. A 17th-century scale is still present here. On the first floor of the Boterwaag sat the painters' and apothecaries' guilds. Until 1839, it housed the Royal Academy of Arts. When the Hague Guntery moved into the complex in 1844, part of the Boterwaag temporarily served as a prison. From 1960 to 1965, it housed the Netherlands Dance Theatre. Now it is a grand café.

03

De Bijenkorf

Grote Marktstraat 55
ingang Wagenstraat 32
Za 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag

Burgij Bouwbedrijf laat u graag zien welke werkzaamheden zijn verricht aan de vensters vanaf de binnenkant van het gebouw en met beeldende posters

Saturday

Burgij Bouwbedrijf will be happy to show what work has been done to the windows from the inside off the building and with pictorial posters

Warenhuis 'De Bijenkorf' op de hoek van de Wagenstraat en Grote Marktstraat is gebouwd in 1924-1926 naar ontwerp van de architect P.L. Kramer in de stijl van de Amsterdamse School. Na de doorbraak ten behoeve van de Grote Marktstraat werd een prijsvraag uitgeschreven. Uitgenodigd waren behalve Kramer de architecten J. Luthmann en J.F. Staal. De jury, waarin de bouwmeesters Berlage en Gratama zitting hadden, bekroonde de inzending van Staal, maar de warenhuisdirectie gaf de voorkeur aan het ontwerp van Kramer. De sculpturen aan de gevels en het houtsnijwerk en glas-in-lood van het trappenhuis geven een goed beeld van het toenmalige artistieke peil van de toegepaste kunsten. In 2021 is begonnen met de restauratie van De Bijenkorf. Tijdens de restauratie worden onder andere de vensters gerestaureerd. Tevens wordt er achterzetbeglazing aangebracht. Tijdens Open Monumentendag laat Burgij Bouwbedrijf graag zien welke werkzaamheden zijn verricht aan de vensters.

De Bijenkorf department store on the corner of Wagenstraat and Grote Marktstraat was built in 1924-1926 to a design by architect P.L. Kramer in the style of the Amsterdam School. After the breakthrough for the Grote Marktstraat, a competition was held. Apart from Kramer, the invited architects were J. Luthmann and J.F. Staal. The jury, which included architects Berlage and Gratama, awarded Staal's entry, but the department store board preferred Kramer's design. The sculptures on the facades and the wood carvings and stained glass in the stairwell provide a good impression of the artistic level of the applied arts at that time. The restoration of De Bijenkorf began in 2021. During the restoration, the windows will be restored, among other things. In addition, back-up glazing will be installed. During Heritage Days, Burgij Bouwbedrijf likes to show the work that has been done on the windows.

04

Nieuwe Kerk

Spui 175
Za 10.00 tot 16.00 uur

De Nieuwe Kerk is een van de fraaiste scheppingen van de barokke kerkarchitectuur in ons land. De kerk werd tussen 1649-1656 gebouwd naar een ontwerp van Pieter Noorwits en Barthold van Bassen. De barokke stijl komt vooral in de plattegrond tot uiting. De plattegrond bestaat uit twee aan elkaar grenzende zeshoeken, waardoor de kerk behalve een hoofdas, ook twee dwarse assen bezit. De kerk heeft fraai 17de-eeuws meubilair en een groot orgel van Joannes Duysschot uit 1702, waarvan het pijpwerk grotendeels dateert uit 1867. Na een ingrijpende restauratie werd de kerk heropend als concertzaal en evenementenlocatie. Ten behoeve van de nieuwe functie is de akoestiek van de ruimte verbeterd. De kerkruimte is verkleind door een deel af te schermen met glazen panelen.

The Nieuwe Kerk is one of the finest creations of baroque church architecture in our country. The church was built between 1649-1656 according to a design by Pieter Noorwits and Barthold van Bassen. The baroque style is mainly expressed in the floor plan. The floor plan consists of two adjacent hexagons, so that the church has two transverse axes in addition to the main axis. The church has beautiful 17th-century furniture and a large organ by Joannes Duysschot from 1702, of which the pipework largely dates from 1867. After a radical restoration, the church was reopened as a concert hall and event location. The acoustics of the room have been improved for its new function. The church space has been reduced by sectioning off part of it with glass panels.

Zaterdag

Bezichtiging interieur, mogelijk wordt het pas gerestaureerde orgel bespeeld

Saturday

Viewing interior, possibly the newly restored organ will be played

05

Heilige Antonius van Padua

Fluwelen Burgwal 45
Zo 13.30 tot 16.30 uur

Zaterdag

Rondleiding kapel - korte geschiedenis van het pand

Saturday

Guided tour of chapel - brief history of the property

De kerk is gebouwd in 1984 als opvolger van een kerk aan de Prinsessegracht die tijdens de oorlog door een bombardement verloren was gegaan. De kerk is gebouwd door architect A. van Kranendonk. In het gebouw staan het zilveren altaar en de kandelaars van de oorspronkelijke kerk. Dit Haagse zilver, met zijn rijke uitstraling, staat in schril contrast met de sobere en moderne kerk. Op het altaar staat een naoorlogs beeld van de heilige Antonius van Padua (1195-1231) die sinds 1840 in Den Haag vereerd wordt. In de kerkzaal staat een neo-gotisch Mariabeeld dat de brand na het bombardement heeft overleefd. De geschiedenis van de kerk is verbonden met het Franse gezantschap dat sinds 1713 in Den Haag gevestigd is.

The church was built in 1984 to replace a Church on the Prinsessegracht, which had been destroyed in an air raid during the war. The church was built by architect A. van Kranendonk. The original church's silver altar and candlesticks are on display in the new church. The richness of this Hague silver really stands out in the sober, modern church. There is a post-war statue of Saint Anthony of Padua (1195-1231) on the altar, who has been venerated in The Hague since 1840. The church is also home to a Gothic revival statue of Mary, which survived the fire after the aerial bombing. The history of the church is connected to the French embassy, which has been located in The Hague since 1713.

06

Duits Evangelische Kerk

Bleijenburg 5
Za 10.00 tot 15.00 uur

Dit neogotisch kerkgebouw uit 1860-1861 is ontworpen door H. Wentzel uit Berlijn in opdracht van de Deutsche Evangelische Gemeinde. De voorgevel is opgenomen in de gevelrij van de straatwand. De gevel eindigt als een trapgevel met pinakelbekroningen. De bakstenen toren heeft een vierkante onderbouw met op elke hoek pinakels. In de achthoekige bovenbouw zijn galmgaten opgenomen met hardstenen neogotische omlijstingen. De torenspits is van voorzien een gotisch ornament in de vorm van een bloem. De ingangspartij heeft een deur met rijk siersmeedwerk. Het portaal wordt bekroond door een driehoekig gevelelement. In de rechterzijgevel zijn drie hoge neogotische spitsboogvensters. Het interieur is in de vrij zeldzame stukadoors gotiek uitgevoerd. De houten ribgewelven en de bladkapitelen zijn gestuukt. De neogotische inventaris is grotendeels bewaard gebleven.

This neo-gothic church dates back to 1860/1861 and was designed by H. Wentzel from Berlin. It was commissioned by the Deutsche Evangelische Gemeinde (German Evangelical Congregation). The church has been incorporated into the street wall. The top of the front wall consists of a stepped gable that is crowned by pinnacles. The church's brick tower has a square substructure with pinnacles on each corner. The belfry windows have been incorporated into the octagonal superstructure, and are framed by neo-Gothic bluestone. The spire is covered by a Gothic ornament in the shape of a flower. The entrance door is decorated with rich ornamental ironwork, and the portal is rounded off with a triangular cladding element. There are three tall neo-Gothic windows in the wall on the right-hand side. The interior is decorated in a rare neo-Gothic style. The wooden ribbed vaults and leaf capitals are done in a stucco style.

07

Museumboot Hendrina Johanna

Steiger bij Bierkade 18B

Za 10.00 tot 16.00 uur

Zo 10.00 tot 16.00 uur

Zaterdag en zondag
Niet toegankelijk voor
mindervaliden

Bezichtiging met of
zonder begeleiding

Saturday and Sunday
Not accessible for disabled
persons

Viewing with or without
guide

De Hendrina Johanna is een van de weinig overgebleven Hagenaars/Wagenbruggers. Begin vorige eeuw maakte zeilschepen als museumboot Hendrina Johanna nog deel uit van het gewone stadsbeeld. Stenen, hout en kolen werden per schip vervoerd over de vele grachten die Den Haag toen rijk was. Niet alle zeilende vrachtschepen waren geschikt om de Haagse grachten te bevaren. Om de haakse bochten te kunnen nemen konden de schepen niet langer zijn dan 26 meter en niet breder dan 4,58 meter. Voldeden ze aan die eisen dan kregen ze het predicaat Hagenaar.

The Hendrina Johanna is one of the few remaining Hagenaar/Wagenbrugger ships. It is hard to imagine now, but in the early 20th century, sailing ships like the museum boat Hendrina Johanna were still part of normal city life. Stone, wood and coal were all transported by ship through the many canals The Hague had back then. Not all sailing cargo vessels were suited for navigating The Hague canals. Because of the right-angle bends, ships had a maximum length of 26 metres and a maximum width of 4.58 metres. Only ships that met these requirements were named 'Hagenaars'.

08

Vergadering van Gelovigen

Dunne Bierkade 16

Za 10.00 tot 16.00 uur

Aan de Dunne Bierkade stonden vóór 1900 veel woningen en kantoren van vrachtschippers. Op nummer 16a was het kantoor van de Haagsche Stoomboot Maatschappij gevestigd. Voor deze firma is dit huis in 1884 verbouwd en ter rechterzijde werd een koetshuis met paardenstal ingericht. Hier ligt thans de entree naar de kerkzaal voor de bijeenkomsten van de 'Vergadering van gelovigen'. De kerk is in 1889 gebouwd door architect K. Stoffels en in 1912 vergroot door architect W. Verschoor, waarbij het drie meter lange doopbassin werd ingegraven in het midden van de zaal en de toegang naar de zaal van links naar rechts werd verplaatst.

Before 1900, many homes and offices of shipping companies' employees were located along the Dunne Bierkade. Number 16a was the main office of The Hague Steamboat Company. The company had the house renovated in 1884, adding a coach house and stables on the right side. This is currently the entranceway to the church hall that is used for the meetings of the 'Vergadering van gelovigen' (Gathering of the Faithful). The church was built in 1889 by architect K. Stoffels and was extended in 1912 by architect W. Verschoor. During this extension, a three-meter-long baptismal basin was dug into the centre of the hall. The entranceway was moved from the left side of the building to the right side.

Zaterdag
Model van de Tabernakel
uit het Oude Testament en
model van de tempel uit het
boek Ezechiël in het Oude
Testament

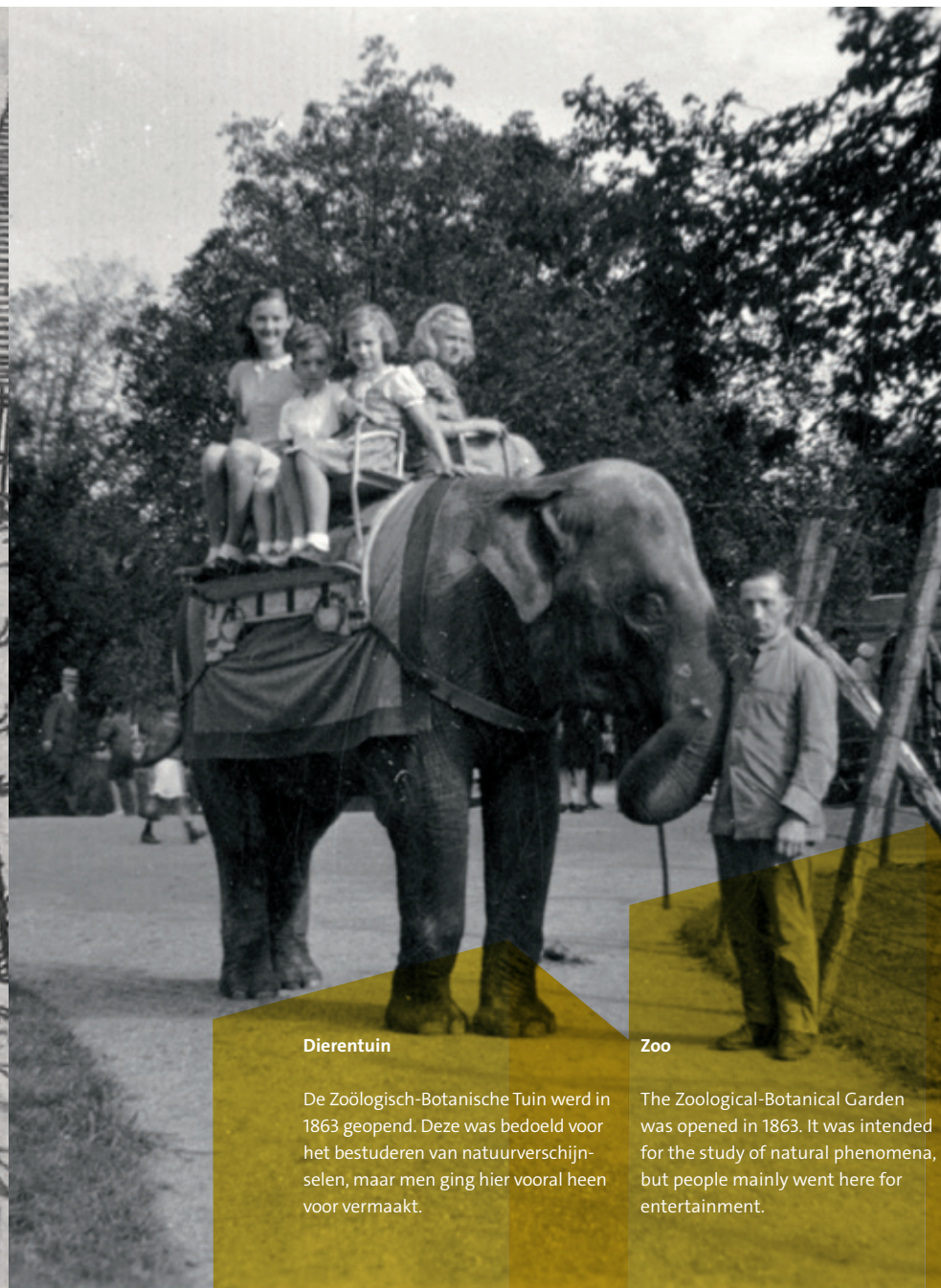
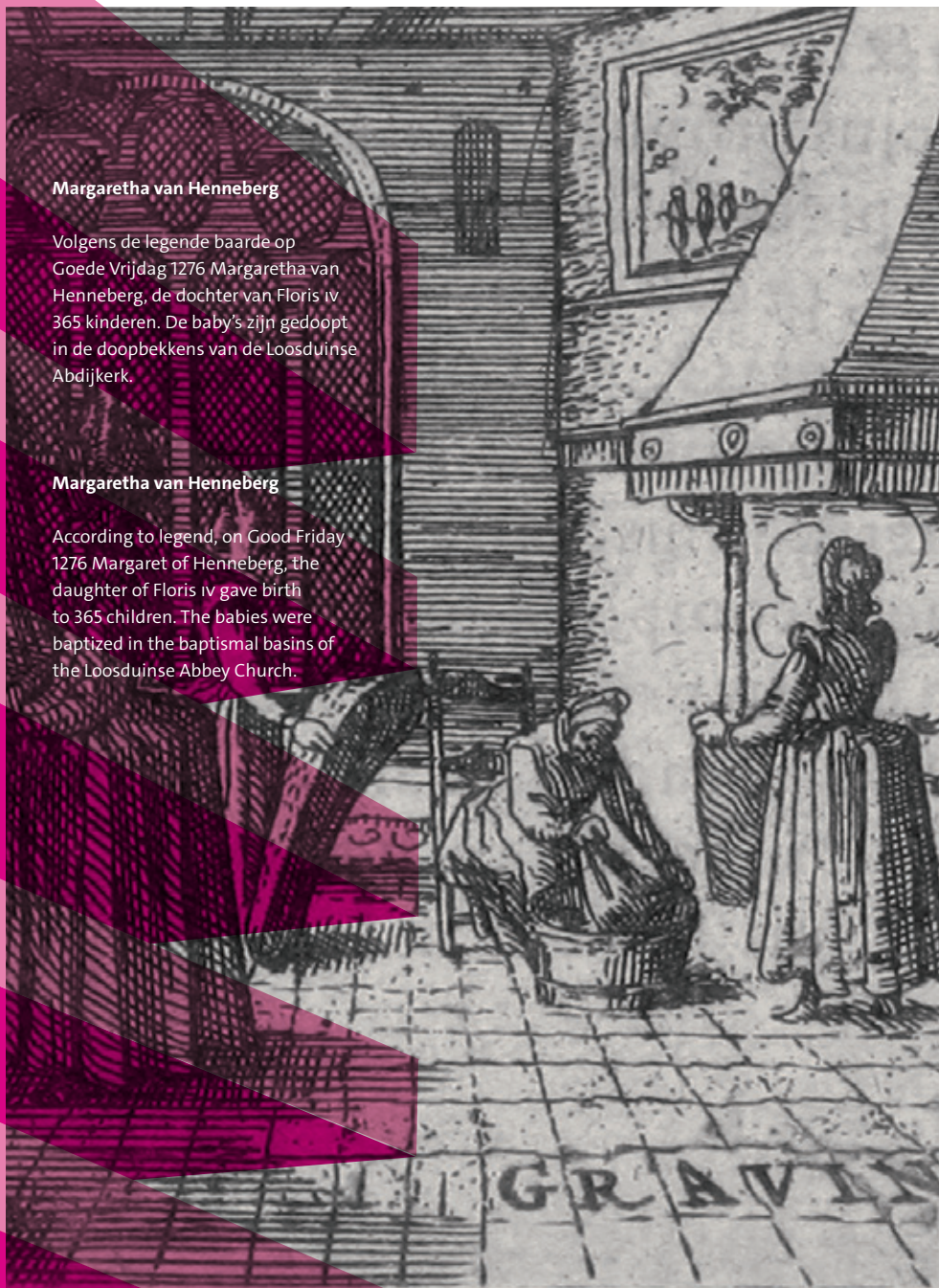
Saturday
Model of the Tabernacle
from the Old Testament and
model of the temple from
the Book of Ezekiel in the
Old Testament

Margaretha van Henneberg

Volgens de legende baarde op Goede Vrijdag 1276 Margaretha van Henneberg, de dochter van Floris IV 365 kinderen. De baby's zijn gedoopt in de doopbekkens van de Loosduinse Abdijkerk.

Margaretha van Henneberg

According to legend, on Good Friday 1276 Margaret of Henneberg, the daughter of Floris IV gave birth to 365 children. The babies were baptized in the baptismal basins of the Loosduinse Abbey Church.

Dierentuin

De Zoölogisch-Botanische Tuin werd in 1863 geopend. Deze was bedoeld voor het bestuderen van natuurverschijnselen, maar men ging hier vooral heen voor vermaak.

Zoo

The Zoological-Botanical Garden was opened in 1863. It was intended for the study of natural phenomena, but people mainly went here for entertainment.

09

**Historisch
tuinencomplex**

**Dunne Bierkade 28
ingang 20c (poortje)**
Za 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag
13.00 en 15.00 uur
*boterkarnen workshop en
demonstratie met karnton*

Saturday
13.00 and 15.00 *butter
churn workshop and
demonstration with
churn*

Achter de Dunne Bierkade 16 t/m 20 en 28 bevindt zich een uniek tuinencomplex met tuinontwerpen uit de 17de, 18de en begin 20ste eeuw. Het decor wordt gevormd door de achtergevels van de aanliggende grachtenpanden aan de Dunne Bierkade. Bij de ingang van het tuinencomplex staat een pand dat in een romantische Chalet-stijl is gebouwd met een overstekend dak en een groot balkon met buitentrappen. De stenen onderbouw uit 1620 is gebouwd als zeepziederij en was tussen 1779-1790 in gebruik als porselein fabriek. De houten bovenbouw met een pannen zadeldak dateert uit 1876 en is gebouwd ten behoeve van een houthandel. Het gebouw diende als timmerwerkplaats met houtopslag.

Behind the Dunne Bierkade 16 to 20 and 28 is a unique garden complex with garden designs from the 17th, 18th and early 20th centuries. The decor is completed by the rear facades of the canal houses bordering the Dunne Bierkade. At the entrance to the garden complex is a building built in a romantic chalet style with an overhanging roof and a large balcony with external steps. The stone substructure dating from 1620 was built as a soap factory and was used as a porcelain factory between 1779 and 1790. The wooden superstructure with a tiled saddle roof dates from 1876 and was built for a timber trade. The building served as a carpentry workshop with wood storage.

Dit schilderachtige hofje uit 1616 is het oudste hofje in Den Haag. Het werd gesticht door de 'Heilige Geestmeesters' van de Grote Kerk, die met de armenzorg waren belast. De huisjes zijn gebouwd in een vierkant rondom een binnentuin en geschakeld volgens een spiegelsymmetrisch schema. Ter plaatse van ieder paar voordeuren is het zadeldak doorbroken door een steekkap met trapgevel. In 1647 is de toegang verbouwd tot een poortgebouw waarin een regentenkamer werd opgenomen. Zeer bepalend voor de sfeer van de regentenkamer is het originele moer- en kinderbintenplafond en de 17de-eeuwse schouw. De hof tuin is zeer fraai aangelegd. Deze is verdeeld in vier grote vakken die omzoomd zijn door heggen en paden met authentieke oude straatsteentjes. Pronkstuk is de juttepeer, geplant in 1647, en dus even oud als het poortgebouw. Mogelijk is het de oudste perenboom in Nederland.

This picturesque courtyard from 1616 is the oldest of its kind in The Hague. It was founded by the 'Holy Spirits Masters' of the Grote Kerk, who were in charge of caring for the poor. The small houses were built in a square shape and were connected according to a mirror-symmetrical pattern. Above each pair of front doors, the gable roof is interrupted by a fronton with a stepped gable. In 1647, the entrance was converted into a gatehouse. A regent's room was located above the gate. The original exposed-beam ceiling and the 17th century fireplace play an important part in creating a peculiar atmosphere in the regent's room. The courtyard garden is divided into four large sections surrounded by hedges and pathways with authentic, old paving stones. The showpiece is the Jutte pear tree (a Dutch pear type) planted in 1647.

10

**Het Heilige
Geesthofje**

Paviljoensgracht 51-125
Za 10.00 tot 17.00 uur
Zo 12.00 tot 16.00 uur

Zaterdag en zondag
*Anfisa Kalinina, virtuose
Russische barok violiste, de
4 uketiers, een quartet van
aanstekelijk swingende uke-
lele spelers. Tevens is H U M
geopend gedurende de dag,
Haags Ukelele Museum, met
een knipoog, maar er is een
aanzienlijke verzameling
ukeles in een woning*

Saturday and Sunday
*Anfisa Kalinina, virtuoso
Russian baroque violinist,
the 4 uketiers, a quartet
of infectiously swinging
ukulele players. H U M is
open during the day, Hague
Ukulele Museum, with a
wink, but there is a substan-
tial collection of ukuleles in
a home*

11

Hof van Wouw

Lange Beestenmarkt 49-85

Za 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag

Rondleidingen door gids in de middag vanaf 13.00 uur

Saturday

Guided tours in the afternoon from 13.00

Dit hofje, gesticht in 1647 door Cornelia van Wouw voor de huisvesting van alleenstaande vrouwen, is één van de mooiste Haagse Hofjes. De fraaie poort wordt bekroond door een gouden dennenappel, het symbool van gastvrijheid. Boven de poort prijkt een vrolijk gekleurde zwaan. Deze heeft een gouden bandje om zijn nek als teken dat de familie het recht had om zwanen te houden. De pomp in het midden van de tuin is ook gesierd met een zwaan. Het hofje biedt nog een verrassing: door een smal gangetje tussen de huisjes aan de achterzijde komt men in een tweede tuin, die nu de 'Tuin der Hesperiden' wordt genoemd. De naam van de tuin is ontleend aan de dochters van Atlas die de 'Hesperiden' werden genoemd. In hun tuin stond de levensboom waaraan gouden appels groeiden die de eeuwige jeugd schonken. De goudkleurige sinaasappels in de tuin verwijzen naar deze mythologische appels.

This almshouse, founded in 1647 by Cornelia van Wouw, was built to be a home for unmarried women. The magnificent gate is crowned with a pinecone – the symbol of hospitality. Above the gate, a brightly coloured swan can be seen. The swan has a golden collar around its neck, symbolising that the family had the right to keep swans in the area. The pump in the middle of the garden is also decorated with a swan embellishment. The almshouse includes an interesting surprise: through a narrow passageway between the houses on the rear end you will arrive into a second garden. This garden is called the Garden of Hesperides. The garden is named after the daughters of Atlas whose names were Hesperides. In their garden stood the tree of life, which bore golden apples that would grant eternal youth. The gold-coloured oranges in this garden refer to these mythological apples.

12

Evangelisch Lutherse kerk

Lutherse Burgwal 9

Za 10.00 tot 16.00 uur

Deze zaalkerk uit 1759-1761 heeft een monumentale bakstenen voorgevel. De kerk is ontworpen door architect Pieter de Swart. Het dak is voorzien van een opvallend brede kroonlijst. Het recent geschilderde interieur bezit Ionische pilasters en heeft een koefplafond in Lodewijk xv-stijl. Bijzonder zijn de dooptuin, de hertogenbank en de koperen verlichtingskronen. Boven het gerestaureerde orgel, een beroemd werk van de orgelbouwer J.H.H. Bätz uit 1762, troont koning David met harp, geflankeerd door musicerende engelen. De zolder heeft een bijzondere kapconstructie met een overspanning van 17,8 meter.

This single-nave church from 1759-1761 has a monumental brick front wall. The church was designed by architect Pieter de Swart. Attached to the roof is a particularly wide cornice. The recently painted interior contains Ionic pilasters that are attached to the walls. The caved ceiling is in the style of Louis xv. Worthy of note are the baptismal garden, the duke's bench, and brass chandeliers. Situated above the restored organ (a famous organ built in 1762 by organ builder J.H.H. Bätz) sits King David with his harp. He is flanked by musical angels. The attic has an interesting roof construction of about 17.8 meters wide.

Zaterdag

Muziek, tentoonstelling van doopjurken en om 16.00 uur afsluitend orgelconcert

Saturday

Music, exhibition of christening gowns and at 16.00 closing organ concert

13

**Distilleerderij
Van Kleef****Lange Beestenmarkt 109**

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zo 14.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag
Rondleidingen en
proefglaasje

Saturday and Sunday
Guided tours and
tasting glass

Het verhaal van het laatste Haagse jenever- en likeurenhuis begint in 1842 en in anno 2022 zijn zij nog steeds toekomstbestendig. Met moderne technieken, traditioneel vakmanschap en natuurlijke ingrediënten worden ambacht, historie en kwaliteit bij elkaar gebracht in de vele Haagse Van Kleef distillaten. In 1842 vestigde Van Kleef & Zoon, fabriek van fijne likeuren en bittere extracten, zich aan de Lange Beestenmarkt. In deze stoomdistilleerderij werden jenever en likeuren gestookt die in de naast gelegen slijterij verkocht werden. Het interieur van de oude stoomdistilleerderij is bewaard gebleven als museum. Alle apparatuur en machines dateren uit de 19de eeuw. De productietechnieken zijn sinds die tijd niet veranderd. De smaak van toen in het glas van nu.

The story of the last gin and liqueur house in The Hague began in 1842 and in anno 2022 they are still future proof.

With modern and traditional techniques, natural ingredients and craftsmanship, history and quality are brought together in the many Van Kleef distillates from The Hague. In 1842 Van Kleef & Zoon, factory of fine liqueurs and bitter extracts, was established on the Lange Beestenmarkt. In this steam distillery, jenever and liqueurs were distilled and sold in the adjacent liquor store. The interior of the old steam distillery has been preserved as a museum. All equipment and machines date back to the 19th century. The production techniques have not changed since then. The taste of the past in the glass of today.

14

Barthkapel**Brouwersgracht 2k**

Za 11.00 tot 17.00 uur

De Barthkapel is een groene, rustige oase in het centrum van Den Haag. De kapel en de aangrenzende tuin behoorden begin 20ste eeuw toe aan het oude klooster van de Zusters van Liefde van Sint Charles Borromeus, een rooms-katholieke zustercongregatie uit Maastricht. In de panden Prinsegracht 36 en 38 woonden en werkten de Zusters van Liefde, ook bekend als Zusters Onder de Bogen. Voor hen werd rond 1906 de Carolus Borromeuskapel gebouwd aan de achterzijde van het nonnenklooster, zoals de in neogotische stijl gebouwde kapel toen heette. De Barthkapel is momenteel in gebruik voor culturele doeleinden. De Barthkapel ligt op een binnenplaats achter het Emmausgebouw aan de Prinsegracht. De kapel is bereikbaar via een smal steegje aan de Brouwersgracht.

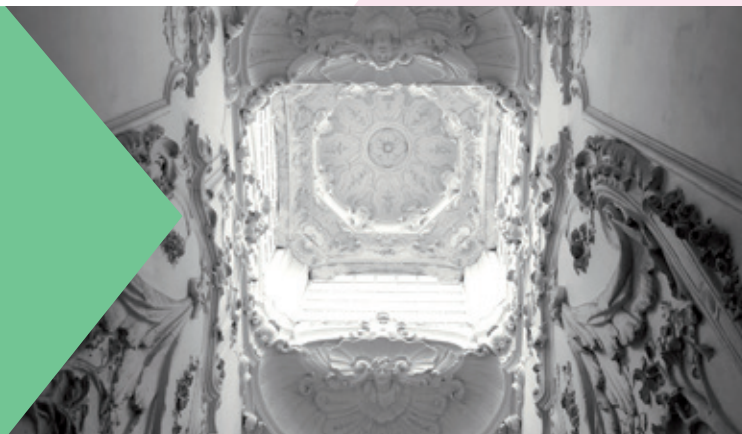
The Barthkapel is a green, quiet oasis in the centre of The Hague. At the beginning of the 20th century, the chapel and adjoining garden used to belong to the old convent of the Sisters of Charity of Saint Charles Borromeo, a Roman Catholic sister congregation from Maastricht. The Charity Sisters, also known as Sisters Under the Bogen, lived and worked in the buildings at Prinsegracht 36 and 38. The Carolus Borromeus chapel was built for them around 1906 at the rear of the nunnery, such as the The chapel, built in neo-Gothic style, was then called. The Barth Chapel is Currently, the chapel is used for cultural purposes. The Barthkapel is located in a courtyard behind the Emmaus building on the Prinsegracht. The chapel is accessible via a narrow alley on the Brouwersgracht.

15

Huis Dedel

Prinsegracht 15

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zaterdag

Niet toegankelijk voor mindervaliden

Groepsrondleiding
(max.20 personen)
om 12.00 en 14.00 uur

Saturday

Not accessible for disabled persons

Group tour (max.20 people)
at 12.00 and 14.00

Vermoedelijk bouwde Jacob van Campen, de beroemde architect van onder andere het Huygenshuis, Huis Dedel in 1642 voor Mr. Willem Dedel, griffier van de Hoge Raad. Het interieur van Huis Dedel werd geleidelijk aan steeds verfraaid, waardoor het stijkenmerken uit verschillende periodes vertoont. Absoluut hoogtepunt is het 18de-eeuwse Rococo-stucwerk in het trappenhuis van de Italiaanse kunstenaar David Bueno. Vanaf 1909 was Antiquariaat Van Stockum in het pand gevestigd. Sinds 2017 is het huis in bezit van Stichting Huis Dedel. Op dit moment is voorafgaand aan de opening van het eigenlijke Design Museum Dedel een pop-up museum te bezoeken. Bij de restauratie en herbestemming blijven de schitterende historische elementen zorgvuldig bewaard en worden alle moderne techniek, nodig voor het museum, vernuftig ingepast.

Jacob van Campen, the famous architect of the Huygenshuis, among others, probably built Huis Dedel for Mr. Willem Dedel, Registrar of the Supreme Court, in 1642. The interior of Huis Dedel was gradually embellished, resulting in the presence of aesthetic characteristics from different periods. The absolute highlight is the 18th century Rococo stucco in the staircase, by the Italian artist David Bueno. From 1909, Antiquariaat Van Stockum was located in the building. The house has been in the possession of Stichting Huis Dedel since 2017. Design Museum Dedel will open its doors mid 2019. The plans for restoration, from basement to ridge, are meticulously executed, whereby the beautiful historic elements are carefully preserved and all modern technology necessary for the museum is ingeniously fitted in.

Het Koorenhuis werd als korenbeurs gebouwd in 1662-1663. Het was een gebouw waar koren werd opgeslagen en verhandeld. Het gebouw werd gebouwd in classicistische stijl. Voor het ontwerp was waarschijnlijk Urbanus Talibert van Yperen verantwoordelijk, die ook het tuchthuis aan de Prinsegracht had ontworpen. De begane grond bezit negen rondboogvormige openingen, die oorspronkelijk open waren, waardoor de begane grond het karakter van een overdekte open markthal bezat. Op de verdieping waren drie vertrekken met rijke interieurs, van oorsprong in gebruik bij het koetsenmakersgilde. Van deze interieurs is helaas niets bewaard gebleven. Het gebouw is van 1663 tot 1867 gebruikt als korenbeurs, waarna de markthal op de begane grond werd ingericht tot hulpwaag voor varkens. Nu is Het Koorenhuis in de voormalige beurs gevestigd. Het Koorenhuis ondersteunt en initieert culturele, maatschappelijke en zakelijke activiteiten en evenementen.

The Koorenhuis was built as a corn exchange in 1662-1663. It was a building where corn was stored and traded. The corn market was held on Mondays and Fridays from 8am to 1pm. The building was built in the style of Dutch Classicism. Responsible for the design was probably Urbanus Talibert van Yperen, who had also designed the penitentiary on Prinsegracht. The ground floor has nine round-arches, which were originally open, giving it the character of a covered open market hall. Upstairs were three rooms with rich interiors, originally used by the coachmakers' guild. Unfortunately nothing of these interiors has survived. The building was used as a corn exchange from 1663 to 1867, after which the market hall on the ground floor was converted into an auxiliary piggery. Now The Koorenhuis is housed in the former exchange. The Koorenhuis supports and initiates cultural, social and business activities and events.

16

Korenbeurs

nu het Koorenhuis

Prinsegracht 27

Za 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag

In het café van Het Koorenhuis kun je van 10.00 tot 17.00 uur een kleine expositie bekijken over de geschiedenis van het pand en de activiteiten die zich er in doorgaande jaren hebben afgespeeld

Tijdens Open Monumentendag zullen er twee rondleidingen door het pand gegeven worden

Saturday

In the café of the Koorenhuis from 10.00 till 17.00 a small exhibition about the history of the building and the activities that have taken place over the years

During Heritage Days there will be two guided tours through the building will be given

Orde van het Gulden Vlies

In 1456 kwamen de ridders van het Gulden Vlies naar Den Haag. Ter ere van deze gebeurtenis hangt een serie wapenborden in de Grote Kerk.

Order of the Golden Fleece

In 1456, the Knights of the Golden Fleece came to The Hague. In honour of this event, a series of coats of arms can be found in the Grote Kerk.

Asta Den Haag

In 1920 werd bioscoop Asta geopend. Na sluiting van de bioscoop werd het pand in de jaren 90 een discotheek. Het is nu een casino,

Asta Den Haag

In 1920, cinema Asta was opened. After the cinema closed, the building became a discotheque in the 1990s. It is now a casino.

17

Emmaus

Prinsegracht 36

Za 11.00 tot 16.00 uur

Zaterdag
Rondleiding

Terras met koffie, thee en
taart, kringloopwinkel

Saturday
Guided tour

Terrace with coffee, tea
and cake, thrift shop

Het oudste gedeelte van dit statige grachtenpand dateert uit het midden van de 17de eeuw. Er zijn in de loop der eeuwen steeds gedeeltes aangebouwd. Het laatste is de kapel in 1905. De voorgevel is een uit rond 1800 daterende drielaagse lijstgevel op een souterrain. De achtergevel van het voorhuis is in de 19de eeuw voor een groot deel vernieuwd in een sobere baksteen-gotiek, echter zonder spitsbogen. Achter de voordeur met een rijk gedetailleerd bovenlicht in empire-stijl bevindt zich een tamelijk brede, vierkante vestibule. De bel-etage kent in het algemeen een laat 19de-eeuwse sfeer met een deels vrij recente afwerking. In het begin van de 20ste eeuw was hier een klooster gevestigd. Hier woonden en werkten de 'Zusters van Liefde' ook wel de 'Zusters onder de bogen' genoemd. Een echt nonnenkamertje en de binnenkapel zijn nog aanwezig.

The oldest parts of this residence date back to the middle of the 17th century. The front wall of the building consists of a three-layered framed gable built on a basement. The rear side of the vestibule was for a great deal restored in the 19th century in a plain, brick Gothic style, however without the pointed arches. Behind the front door with its richly detailed empire-style skylight is a wide square vestibule. The first floor is characterised by its 19th century atmosphere, but includes fairly recent finishing. At the start of the 20th century a monastery was located here. The 'Zusters van Liefde' (Sisters of Love) lived here, also known as the 'Zusters onder de bogen' (Sisters under the Arches).

18

Stadsklooster

Westeinde 101

Za 13.00 tot 16.00 uur

Eind 18de eeuw lag hier het landgoed Swanesteyn. Het bezit bestaat uit een statig herenhuis, bijgebouwen en een grote tuin. In 1848 komt de Vincentius Vereniging in het bezit van het landgoed. Zij openden in 1849 hier de eerste katholieke school van Den Haag. Vanaf 1861 verzorgen de Broeders van Maastricht de onderwijsinhoudelijke taken. Ze nemen hun intrek in het landhuis dat vanaf dat moment als klooster in gebruik genomen wordt. De grote tuin van het landgoed wordt in de opvolgende jaren bebouwd met scholen voor diverse vormen van onderwijs. Een resterend gedeelte van de tuin vormt de oorsprong van de huidige kloostertuin. De nu nog bestaande vleugel van het klooster met de diverse kloosterruimten waaronder de kapel op de eerste verdieping, dateert uit de periode rond 1877. De latere aanbouw, de huidige R.K. basisschool St. Carolus is uit de periode 1890-1900.

At the end of the 18th century, the Swanesteyn estate was located here. The property consisted of a stately mansion, outbuildings and a large garden. In 1848, the Vincent de Paul Society came into possession of the estate. They opened the first Catholic school in The Hague here in 1849. From 1861 onwards, the friars of Maastricht take care of the educational tasks. They take up residence in the country house, which from then on is used as a monastery. In the following years, the large garden of the estate is built with schools for various forms of education. A remaining part of the garden is the origin of the present convent garden. The present convent wing with the various convent rooms, including the chapel on the first floor, dates from the period around 1877. The later extension, the current R.C. primary school St. Carolus, dates from the period 1890-1900.

Zaterdag

Kloostertuin vrije rondwandeling en rondleiding om 13.30, 14.30 en 15.30 uur

Kapel rondleiding om 13.00, 14.00 en 15.00 uur

Saturday

Monastery garden free stroll and guided tour at 13.30, 14.30 and 15.30

Chapel guided tour at 13.00, 14.00 and 15.00

19

Heilige Teresia van Avila

Westeinde 12A

Za 11.00 tot 16.00 uur

De kerk is gebouwd in 1839-1841 naar ontwerp van T.F. Suys in neoclassicistische stijl. Op deze plek stond eerst de kapel uit 1649 van de Spaanse legatie. De zogenaamde Waterstaatskerk heeft hoge Ionische zuilen en gestukadoorde houten kruisgewelven in het schip. De gepleisterde neoclassicistische voorgevel heeft een voor Nederlandse begrippen ongewone opbouw en is meer verwant aan kerkfrontons uit de mediterrane landen. In de nissen zijn beelden geplaatst. De oorspronkelijke inventaris in neobarokke stijl is nog aanwezig. Daartoe behoren onder meer: het hoogaltaar uit 1841 met beelden van Maria en Teresia, twee engelenbeelden in stucwerk boven het hoogaltaar, een rijk gesneden preekstoel uit 1848 met beeldengroep onder de kuip, voorstellend 'Laat de kinderen tot mij komen' en een reeks gebrandschilderde ramen in grisailleglas met voorstellingen van de twaalf apostelen.

This church was built between 1839 and 1841 and was designed by T.F. Suys in a neo-Classical style. This was originally the site of the Spanish legation's chapel in 1649. The 'Waterstaatskerk' has tall Ionic columns and plastered wooden cross vaults in the nave. The plastered, neo-classical front wall is uncommon in the Netherlands, and clearly has more affinity with Mediterranean church frontons. Statues have been placed in the recesses. The original inventory in neo-Baroque style still survives, including the high altar from 1841 with statues of Maria and Theresia, two stuccoed angel statues, a richly carved pulpit from 1848 with a group of statues under the basin (depicting 'Suffer Little Children'), and a series of stained glass windows in grisaille glass showing the twelve disciples.

20

't Hooftshofje

Assendelftstraat 53-89

Za 10.00 tot 17.00 uur

Het hofje is in 1754-1756 gebouwd uit een legaat van mevrouw Angenis Hooft. Het terrein waarop het hofje werd gesticht maakte deel uit van een grote kruidentuin die door groot plantenliefhebber Simon de Beaumont, secretaris van de Staten van Holland, was aangelegd. Het hofje bestaat uit drie vleugels om een binnenhof. De regentenkamer is tijdens de laatste restauratie in oude luister hersteld. Het stucplafond in een laat-Lodewijk xiv-stijl, de fraai geprofileerde deuren, luiken en lambriseringen en de schouw met marmeren schoorsteenmantel geven de kamer een bijzondere allure. Boven de toegangspoort, die opvalt door een sierlijk gesneden kuifstuk in rococostijl, is het hoofd van Angenis Hooft afgebeeld, geflankeerd door het wapen en de achternaam van de eerste regenten. Het hofje wordt aan de achterzijde door een muur beëindigd, hierachter ligt nog een tweede tuin die bereikbaar is via een poortje.

This almshouse was built between 1754 and 1756 from a legacy left by Mrs. Angenis Hooft. The land on which the almshouse was built was part of a large herb garden, which was planted there by Simon de Beaumont, Secretary of the States of Holland (he was a big plant-lover). The complex comprises of three wings that surround an inner courtyard. During the most recent renovations, the regent's room was restored to its original lustre. The late Louis xiv-style stucco ceiling, ornate moulded doors, shutters, wainscoting, and the fireplace with its marble mantelpiece give the room a certain allure. Above the entrance gate (which draws attention with its decorative, rococo style carved moulding) is an image of the head of Angenis Hooft, flanked by the coat of arms and the surnames of the first regents. The almshouse is bordered on the rear side by a wall. Behind this wall a second garden can be reached via a small gate.

Zaterdag
Bezichtiging regentenkamer

Saturday
Viewing regent's room

21

Mesdag Museum

Laan van Meerdervoort 7-F

Za 10.00 tot 17.00 uur

Inschrijven via website

Zaterdag
Rondleidingen

Saturday
Guided tours

Een 'typisch voorbeeld van een deftig en in vele opzichten merkwaardig schildersmilieu uit de 2de helft der 19de eeuw', zo werd het woonhuis van het echtpaar Hendrik Willem Mesdag (1831-1915) en Sientje Mesdag-van Houten (1834-1909) omschreven na de dood van de kunstenaar in 1915. Het woonhuis werd inclusief inboedel te koop aangeboden aan de Nederlandse staat. Het was Mesdags wens dat het zou worden samengevoegd met het door hem in 1887 gestichte Museum Mesdag. De staat ging echter niet op het aanbod in zodat de inboedel, waaronder een grote kunstcollectie, werd geveild en verspreid raakte. Het woonhuis werd verkocht. Het museumgebouw in eclectische bouwstijl uit 1886-1887 naar ontwerp van H. van Jaarsveld ligt ver achter de rooilijn van de overige bebouwing. Het gaaf bewaard gebleven interieur is afgestemd op de museale functie. In het museum kan kennisgemaakt worden met een 'voorbeeld van een deftig en (...) merkwaardig schildersmilieu'.

A 'typical example of a distinguished and in many respects remarkable painter's milieu from the 2nd half of the 19th century', is how the home of married couple Hendrik Willem Mesdag (1831-1915) and Sientje Mesdag-van Houten (1834-1909) was described after the artist's death in 1915.

The house, including its contents, was offered for sale to the Dutch state. It was Mesdag's wish that it be merged with the Mesdag Museum he founded in 1887. However, the state did not accept the offer so the contents, including a large art collection, were auctioned off and scattered. The residence was sold.

The eclectic-style museum building from 1886-1887, designed by H. van Jaarsveld, is located far behind the building line of the other buildings. The well-preserved interior is tailored to its museum function. The museum is an 'example of a distinguished and (...) remarkable painting milieu'.

22

Kabinet van de Koning

Korte Vijverberg 3

Za 10.00 tot 16.00 uur

De oorspronkelijke bewoners van dit statige pand behoorden eeuwenlang tot de invloedrijkste families van Den Haag. Opdrachtgever voor de bouw in 1635 was Reynier Pauw, lid van de Hoge Raad. Het huidige aanzien dankt het huis aan een verbouwing en vergroting in 1724 door Johan van Schuylenburgh. Vanaf 1838 werd het pand bewoond door de Staatsman Groen van Prinsterer. Sinds 1914 was het pand in gebruik als Kabinet van de Koningin en sinds 2013 als Kabinet van de Koning. De indeling van het huis is naar 18de-eeuws gebruik symmetrisch. De meest representatieve vertrekken bevinden zich op de bel-etage. Het interieur werd geheel afgewerkt in Lodewijk xiv-stijl. De linker voorkamer is het meest weelderig. De zes schilderijen beelden verhalen uit die aan de 'Metamorphosen' van Ovidius zijn ontleend.

For centuries, the original inhabitants of this stately residence were among the most influential families in The Hague. Reynier Pauw, who requested the residence to be built, was a member of the Supreme Court. The building's current prestige is mainly thanks to the rebuilding and extensions that took place in 1724 by Johan van Schuylenburgh. From 1838, the building housed statesman Groen van Prinsterer. Since 1914, the property has been used as the Queen's office (now King). The layout of the house is - in typical 18th century fashion - symmetric. The most interesting rooms are located on the first floor. The interior of these rooms was completely redesigned in a fashionable Louis xiv style. The front room on the left is the most luxurious. The six paintings depict stories that are derived from Ovid's Metamorphoses.

Zaterdag
Niet toegankelijk voor mindervaliden

Saturday
Not accessible for disabled persons

23

Rotterdamsche Lloyd

Europees Parlement
Huis van Europa
Korte Vijverberg 6
Za 10.00 tot 14.00 uur

Het internationale handelsverkeer was vroeger afhankelijk van grote transportbedrijven als de NV Rotterdamsche Lloyd, opgericht door de firma Ruys. De Rotterdamsche Lloyd verzorgde ook het verkeer van ambtenaren van en naar Nederlands-Indië. Haar Haagse filiaal werd vanaf 1932 gevestigd aan Korte Vijverberg 5. Het pand naar ontwerp van Cornelis Elffers had een interieur in Art Deco stijl. Het glas-in-loodraam in het trappenhuis toont de wapens van de verschillende reisbestemmingen (van Batavia tot Rio de Janeiro). Boven de ingang staat een sculptuur van een voorname Javaanse dame die in de ene hand een schip draagt en met de andere uitziert naar de verte. Deze dame symboliseert 'Insulindes roepende stem'. Onder de dakrand van het gebouw bevindt zich een fries met prachtige terracottareliëfs. Het zijn personificaties van de reisbestemmingen van de Lloyd, waaronder: Batavia, Belawan en Sabang.

International trade was dependent on large transport companies such as the NV Rotterdamsche Lloyd, which was founded by the Ruys company. The Rotterdamsche Lloyd also took care of the transport of civil servants from and to the Dutch East Indies. The Hague branch was established in 1932 along the Korte Vijverberg 5. The building – designed by Cornelis Elffers – has an Art Deco-style interior. The stained-glass window in the stairwell depicts coats of arms of several travel destinations (from Batavia to Rio de Janeiro), a sign that Lloyd reached all corners of the world. Above the entranceway, a sculpture depicts the prominent Javanese lady who carries a vessel in one hand and uses her other hand to peek into the distance. She is the symbol of the 'Insulindes crying voice'. Situated beneath the eaves of the building is a frieze with beautiful terracotta reliefs. They personify the Lloyd travel destinations, including Batavia, Belawan, and Sabang.

24

Het Nutshuis

Riviervismarkt 5
Za 10.00 tot 16.00 uur

Het pand op de hoek van de Riviervismarkt-Jan Hendrikstraat is als bankgebouw voor de Nutsspaarbank in 1919-1921 gebouwd. Het ontwerp is van de hand van de architecten S. de Clercq en E.F. Ehnle, uitgevoerd in een historiserende, op de Hollandse renaissance en de Um 1800-Beweging geïnspireerde, architectuur. In het interieur zijn nog veel oorspronkelijke details bewaard gebleven. De hoofdstructuur van de centrale hal met omliggende ruimten is nog intact. Op de eerste verdieping bevindt zich de voormalige commissarissenzaal. Ook de kluis in de kelder is te bezichtigen. Het Nutshuis is nu een multifunctioneel kantoorgebouw. Het biedt onderdak aan sociaal-maatschappelijke en culturele functies. De markante toren aan de Torenstraat is een replica van de oorspronkelijke toren. De monumentale hal is twee keer zo hoog geworden en vormt het hart van het gebouw. De centrale kluis wordt nu gebruikt als filmkluis.

The building on the corner of the Riviervismarkt and the Jan Hendrikstraat was built in 1919-1921 in order to function as a bank for the Nutsspaarbank. It was designed by architects S. de Clercq and E.F. Ehnle, and has a Dutch Renaissance and Um 1800-Bewegung inspired architecture. Many parts of the interior have been preserved. The main structure – the central hall and its surrounding rooms – remains completely intact. On the first floor, the former commissioner's room can be found. The vault in the cellar can also be seen. Today, the Nutshuis is a multifunctional office building. It serves several social and cultural purposes. The striking tower along the Torenstraat was rebuilt during renovations. The monumental entrance hall was made twice as tall and forms the heart of the building. The central vault is now used as a film vault.

Zaterdag
Onder begeleiding rondleiding door het pand. Uitleg over de geschiedenis en verschillende elementen in het pand

Saturday
Guided tour of the property. Explanation of the history and different elements in the building

Kiosken

Den Haag is rijk aan kiosken: van bloemenkraan tot koffiekiosk. Andere steden kennen ook kiosken. Maar die staan voornamelijk in het centrum. In Den Haag zijn ze door de hele stad verspreid.

Kiosks

The Hague is rich in kiosks: from flower crane to coffee kiosk. Other cities also have kiosks. But these are mainly located in the city centre. In The Hague, they are spread throughout the city.

25

Kantoor van de Nederlanden van 1845

Kerkplein 1-3

Za 11.00 tot 16.00 uur

Zo 11.00 tot 16.00 uur

Zaterdag en zondag

Rondleiding in het Berlage gebouw met specifiek bezoek aan Berlagekantoor met het originele meubilair uit 1900, het trappenhuis en de Berlage zaal met daarin het goudlederen behang en originele glas in lood ramen

Saturday and Sunday

Guided tour of the Berlage building with specific visit to Berlage office with the original furniture from 1900, the staircase and the Berlage hall containing the gold-leather wallpaper and original stained-glass windows

In 1895 ontwierp Hendrik Petrus Berlage dit kantoorgebouw voor de verzekeringsmaatschappij De Nederlanden van 1845. Het gebouw toont duidelijk de versobering van de architectuur. Het decoratieve ontbrak niet, maar kwam uit de architectuur voort en was niet als los element toegevoegd. In het trappenhuis met bogen loopt de trap rondom een lichthof. De baksteen liet Berlage in het zicht. Het is gecombineerd met stucwerk en natuursteen. Het beeldhouwwerk is van Lambertus Zijl. Zowel in 1901 als in 1909 werd het kantoor door Berlage vergroot. Het werd verbreed, verhoogd en er werd een toren toegevoegd. Naast het trappenhuis zijn alleen de kamer van de directeur en de commissarissenkamer nog origineel. De kamer van de directeur heeft een houten lambrisering. Hierin is een boekenkast opgenomen, versierd met mooi houtsnijwerk. De commissarissenkamer uit 1909 heeft lambriseringen van mahoniehout en goudleer behang. De ramen zijn voorzien van glas-in-lood ramen.

In 1895, Hendrik Petrus Berlage designed this office building for the insurance company De Nederlanden van 1845. The building clearly shows the austerity of the architecture. The decorative elements were not absent, but arose from the architecture and were not added as a separate element. In the arched stairwell, the stairs run around a light court. Berlage left the brick in sight. It is combined with stucco and natural stone. The sculpture is by Lambertus Zijl. Berlage enlarged the office in both 1901 and 1909. It was widened, raised and a tower was added. Apart from the staircase, only the director's room and the commissioners' room are still original. The director's room has wooden panelling. It contains a bookcase decorated with beautiful carvings. The Commissioners' Room from 1909 has mahogany panelling and gold-leather wallpaper. The windows have stained glass.

26

Oud-Katholieke Kerk H.H. Jacobus en Augustinus

Juffrouw Idastraat 7

Za 10.00 tot 17.00 uur

Zo 12.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag

Rondleiding

Alleen kerkzaal toegankelijk

Saturday and Sunday

Guided tour

Only church hall accessible

Deze oorspronkelijke schuilkerk heeft een voor Nederland uitzonderlijk rijk interieur uit 1722. De hele kerk wordt overwelfd door een koef plafond voorzien van stucwerk. In het middenveld is de hemelvaart van Christus afgebeeld. Hij wordt omgeven door zijn twaalf apostelen met hun symbolen. Boven de altaar ruimte, in de doopnis en boven het orgel zijn symbolische voorstellingen in stuc aangebracht die verwijzen naar de liturgie en de kerkmuziek. Het ontwerp is in de stijl van Daniël Marot. In het barokke hoogaltaar bevindt zich een schilderstuk van de Haagse schilder Mattheus Terwesten. Het stelt de 'Verheerlijking van Christus op de berg Tabor' voor. De schitterende preekstoel, de communiebank, het marmeren doopvont en het wijwaterbekken bij de ingangen zijn vervaardigd door Marots leerling Jan Baptist Xavery. Het orgel uit 1726 is gemaakt door de befaamde orgelbouwer Rudolph Garrels.

This building was originally a clandestine church built in 1722. It has an exceptionally rich plastered interior seldom seen in the Netherlands. Arched over the entire building is a caved plastered ceiling. The centre of the church depicts the ascension of Christ. He is surrounded by his twelve apostles, including their symbols. Above the altar, in the recess intended for baptisms and above the organ, scenes depict representations in stucco that refer to liturgy and church music. The design is in the style of Daniël Marot. The Baroque high altar displays a painting (by The Hague painter Mattheus Terwesten) portraying the Glorification of Christ on Mount Tabor. The magnificent pulpit, communion rail, marble baptismal font, and holy water basins were made by Marot's apprentice Jan Baptist Xavery. The organ was constructed by renowned organ builder Rudolph Garrels.

27

Huis de Quack

Elandstraat 12

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zo 11.00 tot 17.00 uur

Dit typisch 'Haagse' herenhuys werd in 1879 gebouwd. In 1902 werd het gekocht door Jan de Quack, in die tijd een gerenommeerd architect en sierkunstenaar. Naar zijn plannen werd het huis grondig verbouwd en kreeg daarbij grotendeels zijn huidige uiterlijk. Het huis werd naar achteren uitgebouwd met een bijzondere trap-toren, aan de straatzijde kreeg het pand een voor die tijd typerend erker-tje. In het interieur zijn onder andere de kamer-en-suite met schuifdeuren bewaard gebleven. De schuifdeuren zijn voorzien van prachtige geëtste glasramen. In 2016 werd het huis verworven door Vereniging Hendrick de Keyser die het pand volledig heeft gerestaureerd en de situatie van omstreeks 1902 heeft hersteld.

This typical 'Hague' mansion was built in 1879. In 1902, it was bought by Jan de Quack, who was a renowned architect and decorative artist of his time. According to his plans, the house was thoroughly renovated and got its current appearance in the process. The house was extended with a special staircase tower at the back, whilst the building got a bay window, typical for that era, at the front. In the interior, the room-en-suite with sliding doors was preserved, among other things. The sliding doors have beautiful etched glass windows. In 2016, the house was acquired by Vereniging Hendrick de Keyser, which completely restored the building back to the state it was in around 1902.

28

Onze Lieve Vrouwe Onbevlekt Ontvangen

Elandstraat 194

Za 10.00 tot 16.00 uur

Dit is één van de grootste neogotische kerken in ons land. Hij is gebouwd door Nicolaas Molenaar in 1891-1892. De twee hoge torens van 72 meter en de galerijen boven de zijbeuken duiden erop dat deze kerk geïnspireerd is op de Franse kathedraal uit de tweede helft van de 12de eeuw. De rijke, schitterende inventaris is geheel bewaard gebleven. De kerk bezit een aantal heiligenbeelden uit verscheidene perioden. Het orgel huist in een neogotische kast, staande op de koortribune boven de galerij tegen de westgevel en is in 1904 vervaardigd door de gebroeders Franssen. De 66 gebrandschilderde ramen zijn tussen 1892 en 1902 vervaardigd door Frans jr. en Charles Nicolas te Roermond.

This is one of the largest neo-Gothic churches in the Netherlands. It was built by Nicolaas Molenaar in 1891/1892. With its two 72-meter tall towers and galleries above the aisles, the architecture was inspired by 12th century French cathedrals. The church's rich collection has been preserved in its entirety, including several statues of holy people dating back to various periods. The organ in the neo-Gothic cabinet, situated on the choir platform above the gallery against the west wall, was built by the brothers Franssen in 1904. All of the 66 stained-glass windows were created between 1892 and 1902 by Frans Jr. and Charles Nicolas from Roermond.

29

Huis van het Boek

Vml. Museum Meermannno

Prinsessegracht 30

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zo 11.00 tot 17.00 uur

Zaterdag

Open scriptorium. Monniken en nonnen schreven en versierden boeken met een ganzenveer. Je kunt zelf uitproberen hoe het is om met een ganzenveer te schrijven

Zondag

Open drukkerij. In de museum drukkerij zijn professionele drukkers aan het werk. Kom zelf een afdruk maken en luister naar de verhalen over het drukkersambacht

Saturday

Open scriptorium. Monks and nuns wrote and decorated books with a quill. You can try out what it is like to writing with a quill writing

Sunday

Open print shop. In the museum print shop are professional printers at work. Come and print yourself and listen to the stories about the printing craft

Deze patriciërs woning werd in 1712 gebouwd. Na de dood van, Baron van Westreenen, werd het een museum voor diens collectie boeken en handschriften. Hierbij werd de verzameling van zijn neef J. Meerman gevoegd. In zijn testament vermaakte hij het huis en bibliotheek aan de Staat der Nederlanden. In het testament was bepaald dat op de voorgevel van het huis het opschrift Museum Meermannno-Westreenianum moest prijken. Tegenwoordig heet het museum Huis van het Boek. Op de parterre behielden de vertrekken grotendeels hun 18de-eeuwse aankleding. Het grootste deel van de huidige inventaris dateert nog uit de 19de eeuw. De wanden van de zalen op de bel-etage zijn beplakt met 18de-eeuws handbedrukt papierbehang. Dit oudste boekenmuseum ter wereld biedt de bezoeker de kans om middeleeuwse handschriften met handgeschilderde miniatures op perkament te zien. Maar ook eeuwenoude gedrukte boeken in fraaie leren banden en bijzondere moderne boeken gemaakt door kunstenaars.

This patrician residence was built in 1712. After the death of the last occupant in 1848, Baron van Westreenen, it became a museum for his collection of books and manuscripts. The collection of his nephew J. Meerman was added to this. In his will, he bequeathed the house and library to the State of the Netherlands. The will stipulated that the inscription Museum Meermannno-Westreenianum should be clearly visible on the front of the house. Today, the museum is called House of the Book. Most of the current inventory dates back to the 19th century. The walls of the rooms on the ground floor are covered with 18th century hand-printed paper wallpaper. This oldest book museum in the world offers the visitor the opportunity to see medieval manuscripts with hand-painted miniatures on parchment. And also centuries-old printed books in beautiful leather bindings and extraordinary modern books made by artists.

Het pand is oorspronkelijk gebouwd in 1734 als stadspaleis voor de gefortuneerde Adrienne-Marguerite Huguetan naar ontwerp van Daniël Marot in Lodewijk xiv-stijl. In 1761 werd het pand aan de linker- en rechterzijde uitgebreid door Pieter de Swart. Het beeldhouwwerk aan de gevel is van de Antwerpenaar Pieter Bourscheit. Het zeldzame interieur is grotendeels nog 18de-eeuws met tal van stucplafonds, schouwen en wandafwerkingen naar ontwerp van Daniël Marot. De decoraties in het trappenhuis zijn uitgevoerd door de Italiaanse stukadoors M. Chiesa en C. Castoldi. In die tijd waren er geen Nederlandse vaklui die dergelijk stucwerk op zo'n fraaie wijze konden maken. Koning Willem I heeft in dit huis gewoond na zijn aankomst in Nederland in 1813, in afwachting van de renovatie van Paleis Noordeinde. Hij verhuisde in 1815, maar de kroonprins, de latere Koning Willem II woonde hier nog twee jaar voordat hij in Paleis Kneuterdijk trok. Op dit moment is hier tijdelijk de Eerste Kamer gevestigd.

The building was originally built in 1734 as a city palace for the wealthy Adrienne-Marguerite Huguetan, designed by Daniel Marot in Louis xiv style. In 1761, the building was extended on the left and right by Pieter de Swart. The sculpture on the facade is by the Antwerp artist Pieter Bourscheit. The rare interior is still largely 18th-century with numerous stucco ceilings, fireplaces and wall hangings designed by Daniël Marot. The decorations in the stairwell were done by Italian plasterers M. Chiesa and C. Castoldi. At the time, there were no Dutch craftsmen who could produce such fine stucco work. King Willem I lived in this house after his arrival in the Netherlands in 1813, while waiting for the renovation of Noordeinde Palace. He moved in 1815, but the crown prince, later King Willem II lived here for another two years before moving to Kneuterdijk Palace. At the moment, it temporarily houses the First Chamber.

Zaterdag

Drie stellingen. De nuance mag bij een stelling best ontbreken, juist door een grote tegenstelling ontstaat vaak een goed debat. De formulering van een stelling is dan ook altijd van groot belang

Kinder speurtocht door de Eerste Kamer

Saturday

Three theses. The nuance may well be lacking, precisely because of a great contrast often creates a good debate. The wording of a statement is therefore always of great important

Children's quest through the First Chamber

30

Huis Huguetan

Tijdelijk onderkomen

Eerste Kamer der Staten Generaal

Lange Voorhout 34,

ingang Kazernstraat 52

Za 10.00 tot 17.00 uur

31

Sociëteit De Vereeniging

King's Ballroom

Kazernestraat 38B

Za 10.30 tot 16.30 uur

Zo 11.00 tot 16.00 uur

Zaterdag en zondag

Demonstratie kegelen op de meer dan 100 jaar oude kegelbaan

Rondleiding door een van de leden en de mogelijkheid om te pauzeren met eventueel een drankje en wat lekkers, de rust en de sfeer te proeven van de in 1851 opgerichte Sociëteit. Bij mooi weer kan dat ook in de tuin

Saturday and Sunday

Demonstration skittles on the more than 100-year-old bowling alley

Guided tour by one of the members and the opportunity to break with possibly a drink and some goodies, to soak up the peace and atmosphere of the Society. When the weather is nice also in the garden

De sociëteit De Vereeniging is opgericht op 1 mei 1851. Ze was bedoeld voor vertegenwoordigers van de gegoede burgerij. De sociëteit is gehuisvest in het voormalige Huis Welgelegen. Het complex bestaande uit een lustplaats, huis en erf is – 2 jaar na de oprichting van De Vereeniging – gekocht van koning Willem I. Kort daarop vond een verbouwing plaats. Voor de bouw van de sociëteitszaal in 1871 werd een aantal kleinere kamers uitgebroken. De sociëteitszaal is rijk gedecoreerd in een eclectische stijl waarbij de wanden en het plafond bedekt zijn met ornamentale en figuratieve schilderijen. In de architectonische geleding van de wanden tekent zich duidelijk de verhoging van 1885 af. De schilderingen zijn met sjablonen tussen de gemarmerde zuilen aangebracht. Zij tonen fijnzinnig barokke voorstellingen die op de muurdecoraties van het in 79 na Christus onder de as van de Vesuvius bedolven Pompeï zijn geïnspireerd.

The De Vereeniging society was founded on 1 May 1851. It was intended for representatives of the wealthy bourgeoisie. The society was housed in the former Huis Welgelegen. The complex, consisting of a pleasure garden, house and grounds, was bought – two years after De Vereeniging was founded – from King Willem I. Shortly afterwards, it was rebuilt. For the construction of the hall in 1871, a number of smaller rooms were broken up. The auditorium is richly decorated in an eclectic style with ornamental and figurative paintings on the walls and ceiling. The architectural structuring of the walls clearly shows the elevation of 1885. The paintings are stencilled between the marbled columns. They show delicate Baroque representations inspired by the wall decorations of Pompeii, which was buried under the ashes of Vesuvius in 79 AD.

Dit voormalige woonhuis bestaat uit meerdere panden die in de 17de en 18de eeuw zijn samengevoegd en uitgebreid. Rond 1760 werd op de begane grond de balzaal met antichambre toegevoegd, rijkversierd in Louis xv-stijl (rococo). Het is een van de grootste 18de-eeuwse zalen in een Nederlands woonhuis. In 1898 werd het pand aangekocht door het Schilderkundig Genootschap Pulchri Studio. Tegelijkertijd werd het achterliggende perceel met een koetshuis en stallen aan de Hoge Nieuwstraat verworven. Deze bebouwing werd afgebroken om plaats te maken voor een tentoonstellingsgebouw. In de nieuwbouw, die met de bestaande bouw werd geïntegreerd door middel van een verbindingsgang met trappenhuis, waren oorspronkelijk vier kunstzalen ondergebracht. Tijdens een verbouwing in 1914 zijn twee zalen gekoppeld tot één ruimte (de zogenoemde vierkante zaal nu Hardenbergzaal).

This former residence is made up of several properties that were combined and expanded during the 17th and 18th century. The ballroom on the ground floor was added around 1760. Richly decorated in Louis xv style, it is one of the largest 18th century rooms in a Dutch residence. In 1898, the Pulchri Studio Artists Society moved into the building. The rear lot, with a coach house and stables, along the Hoge Nieuwstraat was also purchased. These sections were later demolished to make room for an exhibition hall. In the newly built sections (which were combined with the existing building by means of a connecting hallway with a staircase) four art galleries were built. A renovation in 1914 combined two of these galleries into one (the 'square' room).

32

Pulchri Studio**Lange Voorhout 15**

Za 12.00 tot 17.00 uur

Zo 12.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag

Alle ruimtes zijn toegankelijk, er wordt gedurende de dag toelichting op de verschillende ruimtes gegeven door onze vrijwilligers en er zijn zes verschillende exposities te bezoeken

Saturday and Sunday

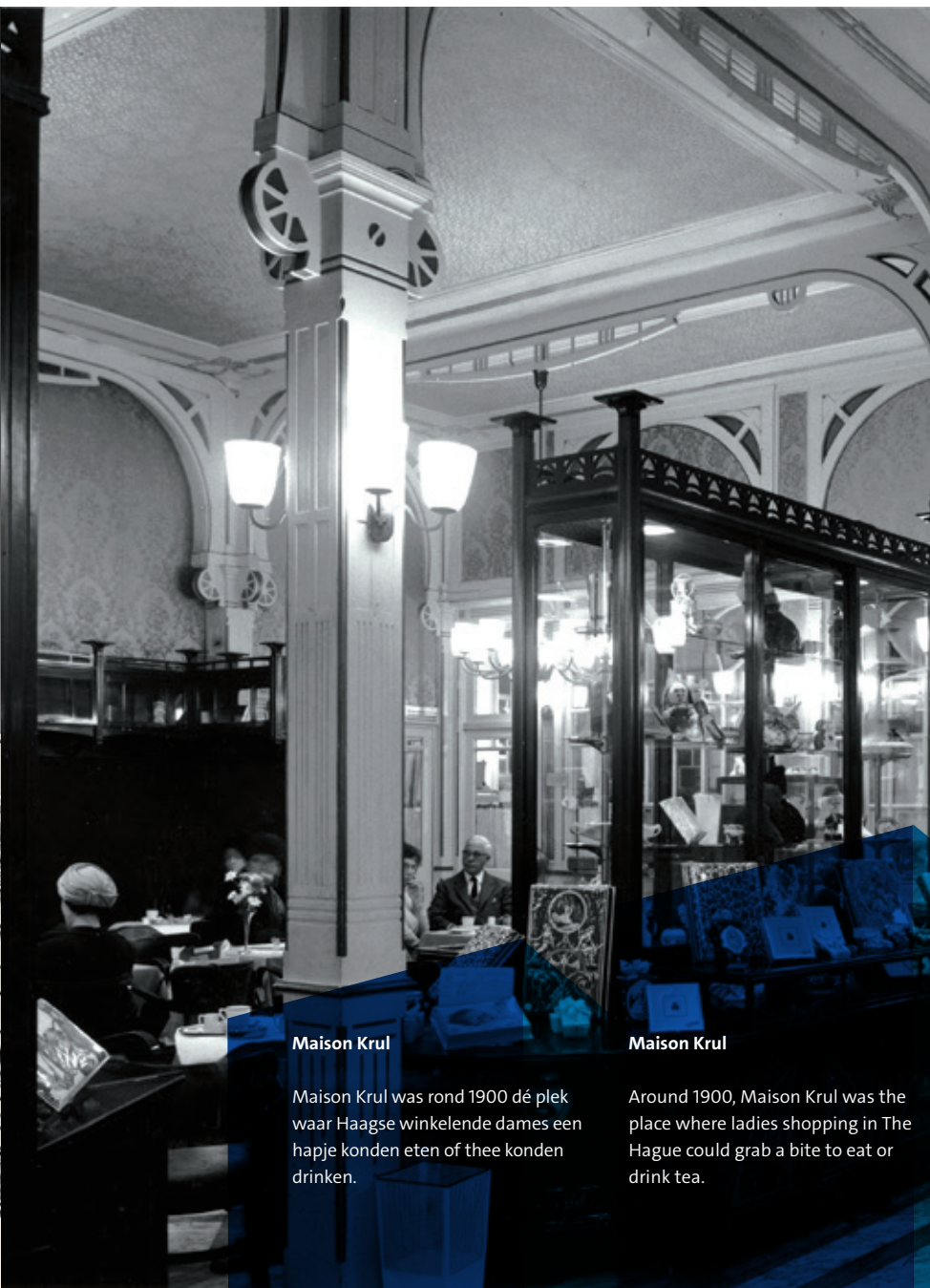
All rooms are accessible, there will be an day explanation of the different rooms given by our volunteers and there are six different exhibitions to visit

Eierschaalporselein

Vanaf 1894 wist Jurriaan Kok Plateelbakkerij Rozenburg flinterdun eierschaalporselein te produceren: een van de hoogtepunten van de Nederlandse Art Nouveau.

Eggshell porcelain

Starting in 1894, Jurriaan Kok Plateelbakkerij Rozenburg managed to produce wafer-thin eggshell porcelain: one of the highlights of Dutch Art Nouveau.

Maison Krul

Maison Krul was rond 1900 dé plek waar Haagse winkelende dames een hapje konden eten of thee konden drinken.

Maison Krul

Around 1900, Maison Krul was the place where ladies shopping in The Hague could grab a bite to eat or drink tea.

33

Kloosterkerk

Lange Voorhout 2

Za 11.00 tot 16.00 uur

Zo 12.00 tot 16.00 uur

Zaterdag en zondag
Bezichtiging van het kerk-
gebouw

Muzikaal programma.
Amateurs krijgen een podi-
um om te excelleren in de
Kloosterkerk

Saturday and Sunday
Viewing of the church
building

Musical programme.
Amateurs are given a stage
to excel in the Kloosterkerk

Deze laatgotische kerk uit 1400 be-
staat uit twee haaks op de Parkstraat
staande schepen: een noordelijk schip
met naar het oosten een vijfhoekige
koorsluiting, en een zuidelijk schip
met in het oosten een rechthoekige
koorsluiting (de Apostelkapel). Aan de
zijde van het Lange Voorhout bevin-
den zich drie even hoge dwarskapel-
len en een koor. Deze dwarskapellen
zijn omstreeks 1540 toegevoegd.
De kerk diende vóór de Reformatie
als kloosterkerk voor de Dominicaner
paters. In 1588 werd de kerk een paar-
denstal en in 1589 werd zij ingericht
als kanongietery voor de Staten van
Holland en West-Friesland. De kerk
was toen ook opslagplaats voor muni-
tie. In 1617 werd het gebouw door de
contraremonstranten weer in gebruik
genomen als kerk.
In een kapel bij het koor bevinden zich
een gebrandschilderd Apostelraam
van de Haagse glazenier L. Asperslagh
en een mozaïek van J. Thorn Prikker
met een voorstelling van het Laatste
Avondmaal uit 1925.

This late-Gothic church from 1400
consists of two naves perpendicular
to Parkstraat: a north nave with a
pentagonal chancel to the east, and a
south nave with a rectangular chan-
cel to the east (the Apostle Chapel).
On the side of Lange Voorhout are
three equally high transept chapels
and a choir. These cross chapels were
added around 1540. The side facing
the Lange Voorhout consists of three,
chapels and a choir. The chapels were
built around 1540. Before the church's
reformation, it served as an abbey
for the Dominican priests. In 1588,
the church was used for stabling
horses and in 1589 it was remodelled
as a canon foundry for the States of
Holland and West-Friesland. Further-
more, it was used as a storage place
for ammunition. In 1617, the building
was once again used as a church, this
time by Counter-Remonstrates. In one
of the chapels near the choir there
is a stained glass Apostle window
created by L. Asperslagh, as well as
a mosaic created in 1925 by J. Thorn
Prikker depicting the Last Supper.

34

Hotel Des Indes

Lange Voorhout 54-56

Zo 13.00 tot 16.00 uur
alleen toegankelijk met
reservering

Het gebouw dateert uit 1858 en is ge-
bouwd naar ontwerp van A. Roodenburg
als stadspaleis voor Willem D.A.M.
Baron van Brien. Het gebouw in
Lodewijk XVI-stijl kreeg in 1881 de
functie van hotel. Hotel Des Indes
is één van de oudste hotels in Den
Haag. Sinds de opening biedt dit hotel
onderdak aan bijzondere reizigers:
koningen, keizers, staatslieden, kunste-
naars, geleerden en oud-Indiëgangers.
Met de gekozen naam, 'Des Indes',
mikte de directie bewust op gasten
uit Nederlands-Indië. Om diezelfde
reden werd boven de ingangspartij
het wapen van Batavia aangebracht.
In 1902 onderging het interieur in-
grijpende wijzigingen: de koetspoort
werd als vestibule ingericht en de
open binnenplaats overdekt. Hier
bevindt zich nu de Palmenhal.
In 1931 werd na een brand besloten
om tegelijk met de herstelwerkzaam-
heden een extra verdieping toe te
voegen. Dankzij een fraaie samenvoe-
ging van oude en nieuwe elementen
bezit het interieur nog steeds de
allure van weleer.

The building dates from 1858 and was
built to a design by A. Roodenburg
as a city palace for Willem D.A.M.
Baron van Brien. The building in
Louis XVI-style became a hotel in
1881. Hotel Des Indes is one of the
oldest hotels in The Hague. Since its
opening, this hotel has accommo-
dated exceptional travellers: kings,
emperors, statesmen, artists, scholars
and former inhabitants of the Dutch
East Indies. With the name 'Des
Indes', the management deliberately
aimed at guests from the Dutch East
Indies. For the same reason, the coat
of arms of Batavia was placed above
the entrance.
In 1902 the interior underwent radical
changes: the carriage entrance was
converted into a vestibule and the open
courtyard was covered. This is now
where the Hall of the Palms is located.
In 1931, after a fire, it was decided
to add an extra storey at the same
time as the repair work. Thanks to a
beautiful combination of old and new
elements, the interior still has the
allure of yesteryear.

Zondag
Rondleidingen (beperkte
plekken, op basis van
reservering)

Sunday
Guided tours (limited
spots, based on reservation)

35

Vml. Amerikaanse ambassade

Lange Voorhout 102,
Korte Voorhout 2
Za 12.00 tot 18.00 uur
Zo 12.00 tot 18.00 uur

Zaterdag en zondag
Verschillende exposities met
hedendaagse kunst door
West Den Haag

Speed tour. Onze deskundige
gidsen geven rondleidingen
langs o.a. de bibliotheek, het
auditorium, de conference
room en de ambassadeurs-
kamer

De speed tour duurt 30
minuten

Saturday and Sunday
Various exhibitions featur-
ing contemporary art by
West The Hague

Speed tour. Our expert
guides give guided tours
past the library, among
others, the auditorium, the
conference room and the
ambassador's room

The speed tour lasts 30
minutes

De voormalige Amerikaanse ambas-
sade is gesitueerd aan het Lange- en
Korte Voorhout op de locatie van het
hotel Paulez, dat bij een bombar-
dement in 1945 werd verwoest. De
ambassade is tussen 1957 en 1959
gebouwd, naar ontwerp van de Ame-
rikaanse architect Marcel Breuer.
De bouwmassa sluit aan bij de omge-
ving, maar het gebouw heeft echter
een moderne, abstracte gevel die in
sterk contrast staat met de overige
bebouwing.
De ruimtelijke opzet van het ge-
bouwencomplex bestaat uit twee
haaks op elkaar staande vleugels die
verbonden zijn door een transparant
tussenlid. De maximale hoogte is
afgestemd op de goothoogte van
de tegenoverliggende Koninklijke
Schouwburg. De gevels zijn bekleed
met lichtgrijze Muschelkalksteen.
Kenmerkend is het patroon van trape-
ziumvormige vensters.
In het interieur heeft Breuer speciale
aandacht geschonken aan de afwer-
kingen van de centrale ruimten, zoals
de entreehallen en de trappenhuizen.

The former American embassy is
situated on the corner of Lange- and
Korte Voorhout at the location of the
hotel Paulez, which was destroyed
in a bombing in 1945. The embassy
was built between 1957 and 1959,
designed by the American architect
Marcel Breuer. The building mass is in
keeping with the surroundings, but
the building has a modern, abstract
façade that contrasts with the other
buildings. The spatial layout of the
building complex consists of two
perpendicular wings connected by a
transparent intermediate member.
The maximum height is adjusted
to the gutter height of the opposite
Koninklijke Schouwburg. The
facades are covered with light gray
Muschelkalksteen. Characteristic is
the pattern of trapezoidal windows.
In the interior, Breuer paid special at-
tention to the finishes of the central
areas, such as the entrance halls and
stairwells.

36

Paleis Kneuterdijk

Raad van State

Kneuterdijk 20
Za 10.00 tot 16.30 uur

Paleis Kneuterdijk, ook wel het 'Witte
Paleisje' genoemd, is tussen 1720
en 1730 gebouwd als woning voor
de adellijke familie Van Wassenae
Obdam naar ontwerp van Daniël
Marot in Lodewijk xi-stijl. In 1816
is het aangekocht door Koning
Willem I voor zijn zoon, de latere Ko-
ning Willem II. Deze liet onder andere
de neoclassicistische balzaal bouwen.
In 1840 voegde hij aan de achter-
zijde ook de Gotische zaal toe. Hier
kwam zijn schilderijenverzameling
te hangen. Hij ontwierp de zaal zelf.
Als voorbeeld diende de laatgotische
hal van The Christ Church College
in Oxford. Er verrezen nog meer
zalen, galerijen en torens langs het
Noordeinde, alles in gotische stijl. Dit
schilderachtige geheel werd op de
Gotische Zaal na, niet lang na 1879
gesloopt. Het is nu niet goed meer
voor te stellen, maar achter het paleis
bevond zich een compleet lustoord,
met uitheemse dieren, oranje-
ruien, vruchtboomgaarden, vijvers, palmen
en moestuinen.

This palace was built between 1720
and 1730 as a residence for the noble
Van Wassenae Obdam family. It
was based on a Louis xi-style design
by Daniël Marot. In 1816, it was
purchased by King Willem I for his
son Willem II (the future King). He
asked for the neo-Classical ballroom
to be built. In order to provide a
fitting home for his collection of
paintings, he built the Gothic Hall at
the back of the building. He designed
it all by himself, basing his design
on the neo-Gothic hall of the Christ
Church College in Oxford. Many more
halls, galleries, and towers would be
built along the Noordeinde (all in a
Gothic style). However, shortly after
1879, most of these buildings were
demolished. Only the Gothic Hall was
left intact.
Behind the palace there were once
several gardens with exotic plants
and animals, ponds and orchards.

Zaterdag
Meet & Greet met
Anna Paulowna

Muziek in de Gotische Zaal

Saturday
Meet & Greet with
Anna Paulowna

Musical in the Gothic Hall

37

Raad voor de Rechtspraak

Kneuterdijk 1

Za 10.00 tot 16.00 uur

Zaterdag
Rondleidingen

*De Stichting Haags
Industrieel Erfgoed is te gast
bij de Raad voor de Recht-
spraak met een stand*

SHIE

Saturday
Guided tours

*The Hague Industrial
Heritage Foundation will be
guest at the Judicial Council
with a stand*

Het forse hoekpand is tussen 1920-1924 gebouwd als kantoor voor de Nederlandsche Handelsmaatschappij. Het ontwerp van het in neorenaissance-stijl uitgevoerde gebouw is van de gebroeders Van Nieuwkerken, die teruggrepen naar traditionele bouwstijlen en zorgvuldige detaillering. Het interieur bevat een vestibule met trap en een imposante lokethal, alles uitgevoerd in marmer en kostbare houtsoorten in neo-Lodewijk xiv-stijl. In de hal is de marmeren vloer in het midden deels vervangen door een loopbare glazen vloer. De wanden zijn witgepleisterd en het stucwerk heeft neo-Lodewijk xiv kenmerken. Het trapenhuis bezit gepleisterde wanden en stucversieringen in deze stijl, die ook is gebruikt voor de balusterleuning van de trap. Bij de ingang bevindt zich een dienstrappenhuis dat niet onderdoet voor het hoofdtrappenhuis. Tussen 2001 en 2003 werd het gebouw ingrijpend verbouwd, met rigoureuze aanpassingen, om het geschikt te maken voor de huisvesting van de Raad voor de Rechtspraak.

This office was built in 1920 for the Nederlandsche Handelsmaatschappij (Netherlands Trading Society). The neo-Renaissance style building was designed by the brothers Van Nieuwkerken, who revived traditional building styles and meticulous detailing. The stately main hall is preceded by an entrance hall from which the staircase can be accessed, everything finished in marble and precious woods in neo-Louis xiv style. In the hall, the marble floor has been partially replaced by a glass floor to allow light into the meeting room below. The stucco work shows neo-Louis xiv influences. At the entrance there is a 'service staircase', which is of the same high quality. The property gives a good picture of the rich decoration of an office of the time. Today the building accommodates the employees of the Council for the Judiciary, which promotes the interests of and represents the Dutch courts.

38

Waals Hervormde Gemeente

Noordeinde 25

Za 10.00 tot 17.00 uur

Zo 13.00 tot 17.00 uur

De Waals-Hervormde Gemeente heeft een lange geschiedenis. Al sinds 1591 hield zij haar diensten in de oude kapel van Maria ten Hove op het Binnenhof. Toen Lodewijk Napoleon in 1806 het Binnenhof als residentie in gebruik nam, moest de kapel voor de katholieke eredienst worden ingericht en kregen de Waals-Hervormden een bijdrage voor de bouw van een nieuwe kerk aan het Noordeinde. Het sobere gebouw is een zaalkerk met rondboog-ramen en een gestuukt koefplafond. De preekstoel, het doophek en de banken komen uit de Hofkapel, de Hofbank dateert uit 1814 en de Regentenbank uit 1850. Het orgel is in 1885 gebouwd door de beroemde Parijse orgelbouwer Aristide Cavaillé-Coll.

The Walloon Reformed Congregation has a long history. Since 1591, the parish held its services in the old chapel of Maria ten Hove in the Binnenhof. When Louis Napoleon took over the Binnenhof as his residence in 1806, the chapel had to be converted for Catholic worship and the Walloon Reformed received a contribution for the construction of a new church on the Noordeinde. The austere building is a hall church with round arch windows and a plastered coffered ceiling. The pulpit, the baptismal screen and the pews are from the Hofkapel, the Hofbank dates from 1814 and the Regentenbank from 1850. The organ was built in 1885 by the famous Parisian organ builder Aristide Cavaillé-Coll.

Zaterdag en zondag
Korte rondleidingen waarbij de verborgen schatten en geschiedenis van de Waalse Kerk worden ontdekt

*Korte concerten die een
impressie geven van de
veelzijdigheid van het franse
Cavalier Coll orgel*

Saturday and Sunday
Short tours where the hidden treasures and history of the Walloon Church are discovered

*Short concerts that give an
impression of the versatility
of the French Cavalier Coll
organ*

39

Paleiskerk

Paleisstraat 8
Za 10.00 tot 17.00 uur

De Doopsgezinde Kerk is gebouwd in 1885-1886 naar ontwerp van architect Klaas Stoffels. Het gebouw is opgetrokken in neoromaanse trant, een zeldzaam voorbeeld van deze stijl in de kerkelijke bouwkunst. Kenmerken zijn het roosvenster in de voorgevel, de klimmende boogfriezen en de vensters met ronde bogen. Het gebogen houten plafond in de kerkzaal is een bijzonderheid, geïnspireerd op de late gotiek. In 1964 werd het interieur gemoderniseerd door architect Sjoerd Schamhart. De ingang aan de Paleisstraat werd toen dichtgemetseld. Bij de restauratie in 2002 zijn de kerkdeuren teruggeplaatst. Door de goede akoestiek wordt de kerkzaal veelvuldig gebruikt door muziekgezelschappen voor het geven van concerten.

The Mennonite Church was built in 1885-1886 to a design by architect Klaas Stoffels. The building was built in neo-Romanesque style, a rare example of this style in church architecture. Features are the rose window in the front facade, the ascending arch frieze and the windows with round arches. The curved wooden ceiling in the church hall is a special feature, inspired by the late Gothic style. In 1964, the interior was modernised by architect Sjoerd Schamhart. The entrance on Paleisstraat was then bricked up. During the restoration in 2002, the church doors were replaced. Because of its good acoustics, the church hall is often used by music groups for concerts.

40

Rusthof

Parkstraat 41 t/m 61
Za 11.00 tot 16.00 uur

De Rusthof werd in 1831 gesticht door Elisabeth Groen van Prinsterer - van de Hoop. Het was oorspronkelijk bestemd voor rustende hervormde minder vermogende vrouwen. Het hofje oogt aan de straatkant zeer bescheiden. Achter de entree deur loopt een lange gang tussen de huizen door naar de binnentuin waarin zeer oude perenbomen groeien. Aan de overzijde van de tuin staat het gebouw (nr. 45) waar in 1842 de eerste acht woningen werden ondergebracht. Dit gebouw stond later bekend als de 'lange gang', vanwege de over de hele lengte van het huis lopende gang langs de achtergevel. In 1849 werd de Rusthof uitgebreid met een tweede blok van vier huisjes (nummers 47-53). Op nr. 43 was tot 1930 een naaischool gevestigd, deze was bestemd voor (dienst)meisjes vanaf 12 jaar. Bij recente verbouwingen is de 'lange gang' bij de woningen gevoegd. In tegenstelling tot de andere liefdadigheidshofjes vertonen de woningen onderling een grote diversiteit.

The Rusthof was founded in 1831 by Mrs Elisabeth Groen van Prinsterer-van den Hoop. It was originally intended as a home for retired and less affluent Protestant women. When viewed from the street, this almshouse looks rather unpretentious compared to other almshouses in the city. Behind the entrance door is a long hallway that connects the houses with the almshouse. Along the hallway old pear trees grow. On the other side of the garden is the building (no 45) that housed the first eight dwellings in 1842. This building later became known as the 'Lange Gang' (Long Hallway). It was named after the passage running along the entire length of the building. A second block of four houses (no. 47 - 53) was built in 1849. During recent renovations, the 'Lange Gang' was attached to the houses. In comparison with other charitable institutions, the dwellings show a considerable diversity.

41

Sint Jacobus de Meerdere Kerk

Parkstraat 65A

Za 10.00 tot 16.00 uur

Zo 13.00 tot 16.00 uur

Zaterdag

Orgelconcert om 15.00 uur

Saturday

Organ concert at 15.00

Deze neogotische kerk met haar 91 meter hoge toren is gebouwd door architect P.J.H. Cuypers in 1875-1878. Het is het enige bouwwerk van deze beroemde bouwmeester in Den Haag. Cuypers liet zich hier niet alleen inspireren door de vroege, klassieke Franse gotiek, maar ook door de late gotiek van het Rijnland. De kerk werd met het interieur ontworpen als 'Gesamtkunstwerk': de polychromie, de beglazing, de tegelvloeren, de heiligenbeelden en het meubilair zijn uitgevoerd naar Cuypers' zijn atelier. De gebrandschilderde ramen en het kleurige interieur verkeren nog vrijwel in de oorspronkelijke staat en geven een goede indruk van het kerkinterieur zoals men dat ten tijde van de neogotiek als ideaal zag. Het orgel uit 1890 is gebouwd door orgelbouwer Adema uit Amsterdam. Op het voorplein is tijdens een restauratie de oorspronkelijke tegelmozaïekvloer met labyrint weer teruggebracht.

This neo-Gothic church, with its 91-meter tall tower, was built between 1875 and 1878 by architect P.J.H. Cuypers. It is the only construction built in The Hague by this famous master architect. Cuypers was not only inspired by early classical French gothic, but also by late Rijnland gothic. The church and its interior were designed as a 'Gesamtkunstwerk'; the polychrome elements, glazing, tile floors, statues of saints, and furniture were all designed by Cuypers at his studio. The stained-glass windows and the colourful interior remain pretty much in their original state. They give a good impression of the ideal church interior, as it was seen during the height of Gothic revival. The organ, dating from 1890, was constructed by organ builder Adema from Amsterdam. It was later updated several times by the famous organ builder Maarschalkerweerd. During a restoration of the forecourt, the original labyrinth-style mosaic floor was restored.

42

Villa

Residentie Pakistaanse ambassadeur

Plein 1813 3

Za 12.30 tot 14.00 uur
alleen toegankelijk met
reservering

Daar waar nu het Plein 1813 is gelegen met het Nationaal monument ter herinnering aan de onafhankelijkheid en de stichting van het koninkrijk in 1813 was vroeger het Willemspark. Het plein werd pas tussen 1863-1869 aangelegd en het monument werd onthuld op 17 november 1869. Ter plaatse van het Plein waren vlak daarvoor vier grote vrijstaande villa's gebouwd in het park. De eclectische villa op nummer 3 uit 1860 is ontworpen door architect Swijser. De eerste eigenaar-bewoner was Theodoor Frederik Schil, oud lid van de Nederlandsche Handelsmaatschappij. De opzet en het interieur van de witgepleisterde villa is nog grotendeels historisch. De eetkamer met aangebouwde serre heeft een opmerkelijk afwijkende interieur. De schoorsteenmantels met beeldhouwde wangstukken en in hout gesneden boezem komen van elders. Ze zijn uitgevoerd in renaissancestijl en dateren uit de eerste helft van de 17de eeuw. Het pand is sinds 1949 in eigendom van de Pakistaanse ambassade.

Where Plein 1813 is now located with the National Monument commemorating independence and the foundation of the kingdom in 1813 used to be Willemspark. The square was only laid out between 1863-1869 and the monument was unveiled on 17 November 1869. At the site of the Square, four large detached villas had been built in the park just before. The eclectic villa at number 3 from 1860 was designed by architect Swijser. Its first owner-occupant was Theodoor Frederik Schil, a former member of the Nederlandsche Handelsmaatschappij. The layout and interior of the white-plastered villa is still largely historic. The dining room with attached conservatory has a remarkably different interior. The mantelpieces with carved cheekpieces and wood-carved busts come from elsewhere. They are executed in Renaissance style and date from the first half of the 17th century. The property has been owned by the Pakistan Embassy since 1949.

Zaterdag

Group Tour 12.30 tot 14.00 uur; alleen personen toegestaan die hebben geregistreerd via pakinnl@mofa.gov.pk

Saturday

Group Tour 12.30 till 14.00; only persons allowed who have registered via pakinnl@mofa.gov.pk

43

De Stalling
De Drie Hoefijzers

Zwetstraat 5

Za 11.00 tot 16.00 uur

Zaterdag

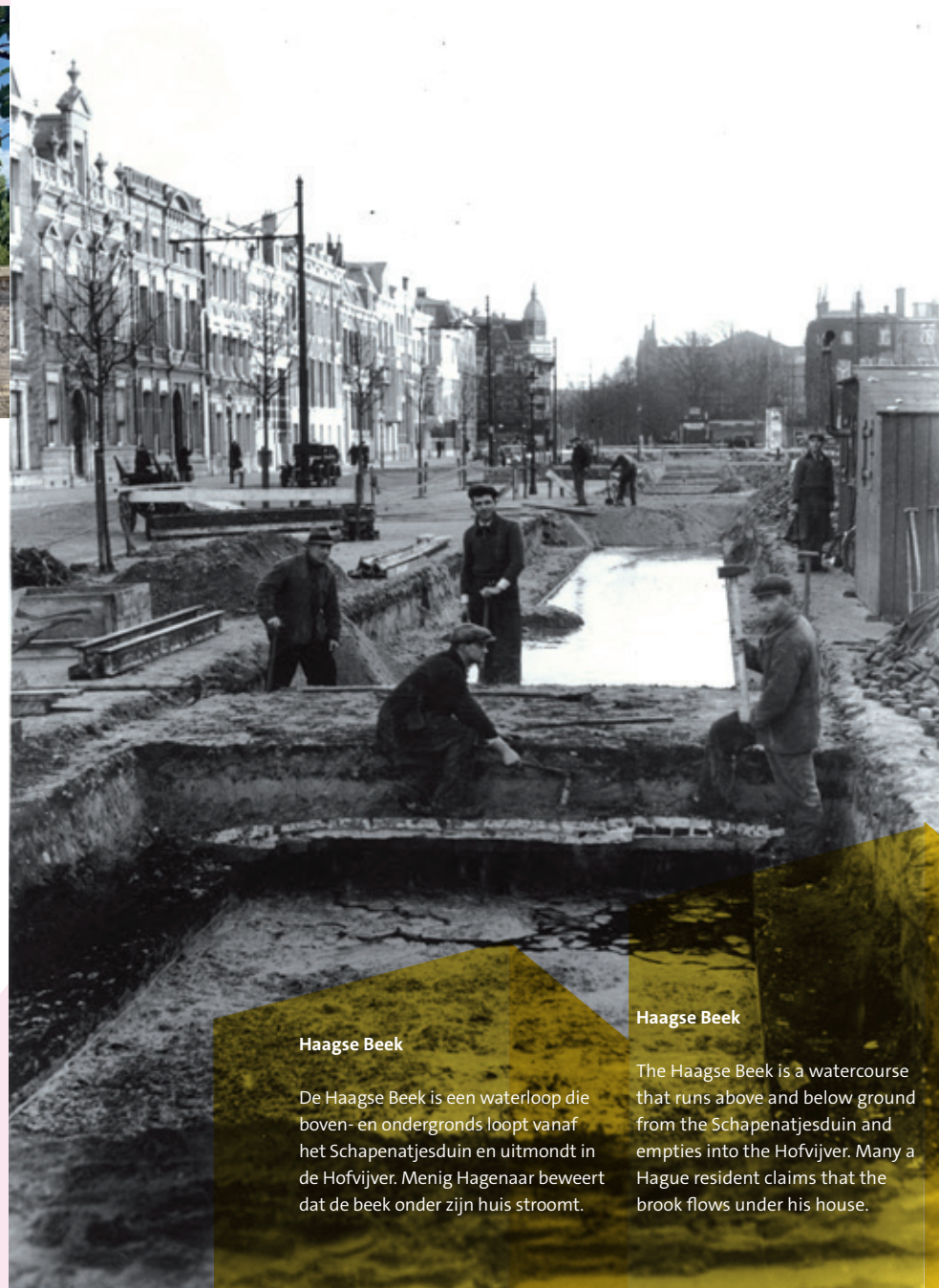
Open huis; dmv brochure kan men rondlopen op het terrein

Saturday

Open house; through a brochure one can walk around the grounds

De Drie Hoefijzers was oorspronkelijk een depot voor de gelijknamige bierbrouwerij uit Breda. Het complex is vlak voor de Eerste Wereldoorlog gebouwd naar ontwerp van K. Meijer & H.E.M. Rademaker. Het bestaat uit een kantoorvilla, koelhuis en paardenstal. De bierbrouwerij had meerdere depots in Nederland. Het Haagse depot is de laatste die nog bestaat. Het was tot eind jaren zestig eigendom van De Drie Hoefijzers. Het transport van het bier naar de café's, hotels en winkels in de regio werd tot in de jaren '20 uitgevoerd met paard en wagen. Aan de achterzijde van het terrein staat een stalgebouw waar op de begane grond de paarden in boxen gestald werden en op de verdieping ruimte was gereserveerd voor de opslag van hooi. Aan de voorzijde op de begane grond bevonden zich een was- en schaftlokaal en een ruimte waar de paardentuigen werden opgeborgen. Op de verdieping was een kleine woning. Op dit moment worden de stallen verbouwd tot appartementen.

De Drie Hoefijzers was originally a depot for the Breda beer brewery of the same name. The complex was built just before World War I to designs by K. Meijer & H.E.M. Rademaker. It consists of an office villa, cold store and stables. The brewery had several depots in the Netherlands. The Hague depot is the last one still in existence. It was owned by De Drie Hoefijzers until the late 1960s. Transportation of beer to pubs, hotels and shops in the region was carried out by horse and cart until the 1920s. At the rear of the property is a stable building where horses were stabled in boxes on the ground floor and space was reserved for hay storage on the first floor. At the front on the ground floor were a laundry and canteen room and a room where horse harnesses were stored. Upstairs was a small dwelling. Currently, the stables are being converted into flats.

Haagse Beek

De Haagse Beek is een waterloop die boven- en ondergronds loopt vanaf het Schapenatjesduin en uitmondt in de Hofvijver. Menig Hagenaar beweert dat de beek onder zijn huis stroomt.

Haagse Beek

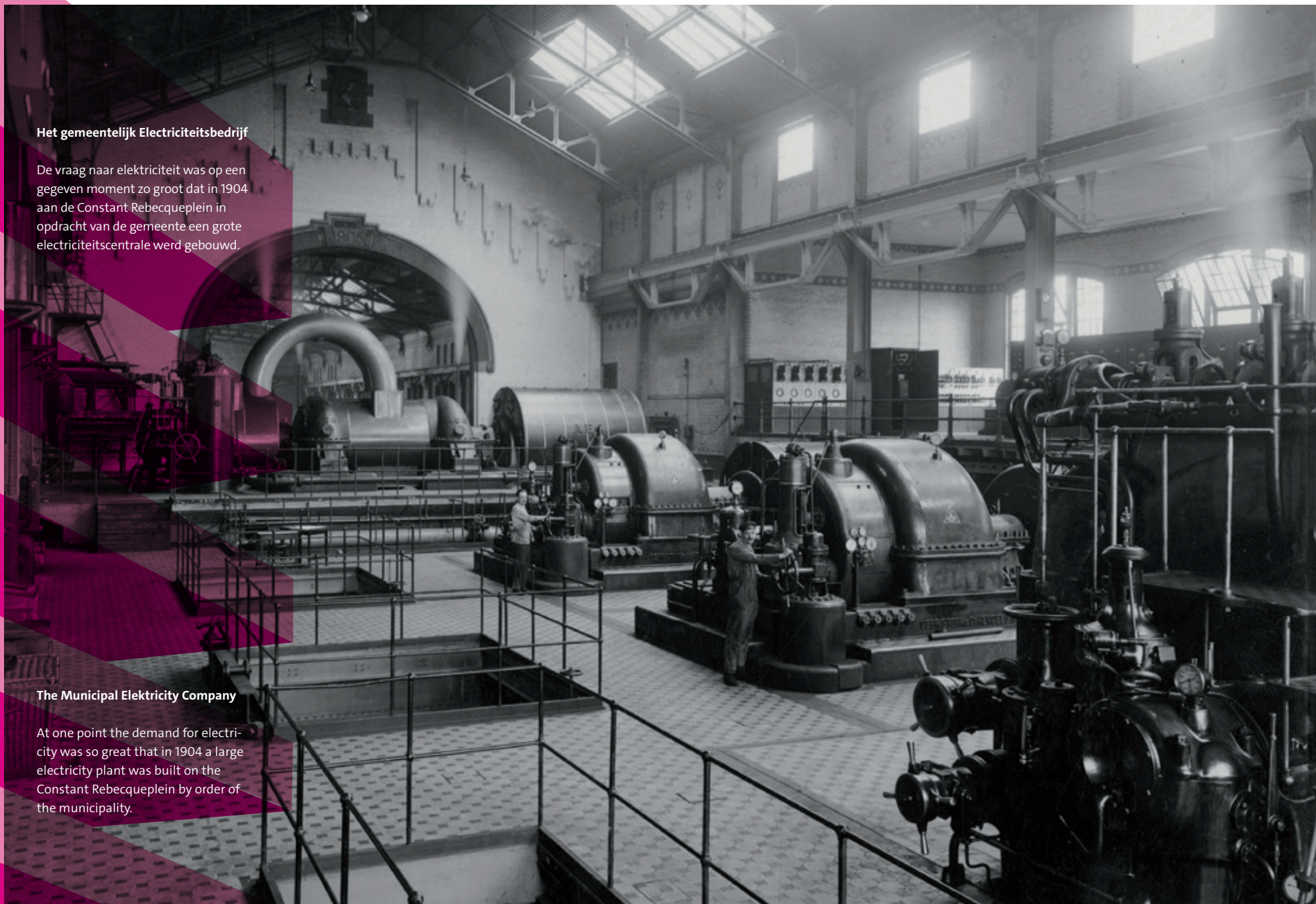
The Haagse Beek is a watercourse that runs above and below ground from the Schapenatjesduin and empties into the Hofvijver. Many a Hague resident claims that the brook flows under his house.

Het gemeentelijk Electriciteitsbedrijf

De vraag naar elektriciteit was op een gegeven moment zo groot dat in 1904 aan de Constant Rebecqueplein in opdracht van de gemeente een grote electriciteitscentrale werd gebouwd.

The Municipal Electricity Company

At one point the demand for electricity was so great that in 1904 a large electricity plant was built on the Constant Rebecqueplein by order of the municipality.

Kopen op de Markt

Vroeger deed je je dagelijkse boodschappen op de verschillende markten. In 1938 werden alle markten samengevoegd tot de Haagse Markt, inmiddels de grootste van Europa.

Buying on the Market Square

You used to do your daily shopping at the various markets. In 1938, all the markets were merged into The Hague Market, now the largest in Europe.

The Golden Earring in zijn jongste formatie, van links naar rechts Barry Hay (21, slaggitarist, fluitist), George Kooymans (21, sologitarist), Sieb Warner (23, drummer) en Rinus Gerritsen (23, bassist, organist).

Den Haag popstad

Den Haag is Popstad Nummer één! Het begon allemaal rond 1955 met de Indorockers. In de sixties kwamen de bekende beatgroepen als Shocking Blue, Q65 en Golden Earring(s) op. Nog steeds levert Den Haag grote namen: Anouk, Kane, Direct, en nog veel meer.

The Hague Pop Town

The Hague is Pop Town Number One! It all started around 1955 with the Indorockers. In the sixties the famous beat groups like Shocking Blue, Q65 and Golden Earring(s) emerged. Still The Hague delivers big names: Anouk, Kane, Direct, and many more.

Vlaggetjesdag

In 1950 werd er voor het eerst Vlaggetjesdag gevierd rondom het vertrek van de haringvloot. Tegenwoordig wordt niet meer het uitvaren gevierd maar de komst van de Nieuwe Haring.

Vlaggetjesdag

Flag Day was first celebrated in 1950 around the departure of the herring fleet. Nowadays, it is no longer the sailing out that is celebrated but the arrival of the New Herring.

44

**Begraafplaats
St. Barbara**

St. Barbaraweg 6
Zo 10.00 tot 17.00 uur

Haagse Helden

Wim de Bie kan samen met Kees van Kooten worden beschouwd als de aartsvader van de actuele satire op televisie. Veel van hun taalvondsten en typetjes leven voort.

Heroes of The Hague

Together with Kees van Kooten, Wim de Bie can be considered the patriarch of topical satire on television. Many of their language inventions and characterizations live on.

Op de Binckhorst is de begraafplaats St. Barbara oase van rust en stilte. Hij is aangelegd in 1920 naar ontwerp van architect Nicolaas Molenaar, een leerling van kerkenbouwer P.J.H. Cuypers. De transparante kapel is in 2002 gebouwd, naar ontwerp van Kevin Battarbee.

De begraafplaats heeft een eigen karakter en verleden. Terwijl begraafplaats St. Petrus Banden in vroege jaren meer de naam van een elitekerkhof kreeg, werd St. Barbara op de Binckhorst vooral de plaats waar 'gewone mensen' begraven werden. Maar er werden op deze begraafplaats ook welgestelde katholieken begraven. Sommigen toonden een duidelijke voorkeur voor het nieuwe en moderne kerkhof. Dit was te merken aan de fraaie grafmonumenten van hoge artistieke kwaliteit.

Op St. Barbara bevindt zich ook Crematorium Pax. Dit heeft een liefdevolle uitstraling en inrichting. Er is gebruik gemaakt van duurzame materialen als baksteen, metselwerk, natuursteen en zonnepanelen.

The St. Barbara Cemetery in the Binckhorst is an oasis of peace and quiet. It was founded in 1920, under the supervision of architect Nicolaas Molenaar, a pupil of neo-Gothic church builder P.J.H. Cuypers. The transparent chapel was built in 2002, designed by Kevin Battarbee. St. Barbara is a cemetery with its own character and past. While cemetery St. Petrus Banden in the early years was known as a cemetery for the elite, St. Barbara at the Binckhorst became primarily the place where 'ordinary people' were buried. This is not to say that no wealthy Catholics were buried in this cemetery. Some showed a clear preference for the new and modern cemetery. This was evident in the beautiful grave monuments of high artistic quality.

St. Barbara is also home to Pax Crematorium. This has a loving look and décor. Sustainable materials such as brick, masonry, natural stone and solar panels have been used.

Zondag

*Bezinningsruimte en kapel
en condolanceruimte
St. Barbara van
14.00 tot 15.00 uur*

Sunday

*Reflection room and chapel
and condolence room
St. Barbara from 14.00 till
15.00*

45

Maranathakerk

2de Sweelinckstraat 156
Za 10.00 tot 16.00 uur

Zaterdag
*Op regelmatige tijden
muzikale uitvoeringen*

Saturday
*At regular times musical
performances*

De Maranathakerk (1949) is een typerend bouwwerk uit de tijd van de wederopbouw. Ze bevindt zich in het 'Sperrgebiet' van de 'Atlantikwall'. Met internationale steun zijn na de bevrijding, onder leiding van de architect Otto Bartning, in Duitsland enkele tientallen noodkerken vervaardigd. Eén van de prototypes daarvan is in Den Haag terechtgekomen. De Maranathakerk was een gift van de Zwitserse protestantse kerken aan de Haagse Hervormde Gemeente. Dakconstructie, spanten, ramen en deuren waren vervaardigd in Zürich en werden per trein naar Nederland getransporteerd. Te midden van de strakke wederopbouwarchitectuur valt de Maranathakerk nu op als een vriendelijk Zwitsers dorpskerkje. De architect Frits Eschauzier heeft het bouwpakket verder ingevuld: muren en ramen met verfijnde decoratie, verlichting, en verrassende kleuren. De ovale panelen zijn onder supervisie van Paul Citroen, destijds leraar aan de Kunstacademie, vervaardigd door de jonge schilderes Antoinette Gispén.

The Maranatha Church (1949) is a typical building from the reconstruction period. It is located in the 'Sperrgebiet' of the 'Atlantic Wall'. With international support, several dozen temporary churches were built in Germany after the liberation under the leadership of the architect Otto Bartning. One of the prototypes ended up in The Hague. The Maranatha Church was a gift from the Swiss Protestant Churches to The Hague's Reformed Community. The roof structure, trusses, windows and doors were made in Zurich and transported to the Netherlands by train. Amidst the austere reconstruction architecture, the Maranatha Church now stands out as a friendly little Swiss village church. The architect Frits Eschauzier further completed the kit: walls and windows with refined decoration, lighting, and surprising colours. The oval panels were made by the young painter Antoinette Gispén under the supervision of Paul Citroen, who at the time was a teacher at the art academy.

46

Joodse Begraafplaats

Scheveningseweg 21A
Zo 12.00 tot 16.30 uur

De Joodse begraafplaats is gesticht in 1694 en dient voor de ter aarde bestelling van Portugese en Hoogduitse Joden. De begraafplaats is omgeven door een muur van een halve kilometer en maakt een verstilde, ruime indruk door de afwezigheid van paden of perken, door de liggende grafstenen van uniforme afmetingen, de monumentale oude eikenbomen en de terreinglooiingen van het oude binnenduigebied. Grafstenen met inscripties in het Portugees, Spaans en Hebreeuws, een 18de-eeuws 'metaheerhuisje' (reinigingshuisje) en de voormalige 18de-eeuwse beheerderswoning getuigen van de rijke Joodse geschiedenis in Den Haag. In totaal bevinden zich op de begraafplaats ongeveer tienduizend graven. Daarvan zijn er ruim 2.800 voorzien van een grafsteen. Onder hen zijn bekende personen uit het Haagse leven, zoals de rechtsgeleerde Tobias Asser en de kunstschilder Jozef Israëls.

When you travel between The Hague and Scheveningen you will pass the Scheveningseweg, the old tollroad that was built at the request of Constantijn Huygens in 1665. In 1694, next to the old tollhouse along the Scheveningseweg, a graveyard was established for Portuguese and High German Jewish residents of The Hague. The graveyard is surrounded by a half kilometre-long wall, and leaves a quiet and open impression due to the lack of pathways or flowerbeds. This feeling is furthermore reinforced because of the gravestones with their uniform proportions, the monumental old oak trees, and the slopes of the old inland dunes. Gravestones with inscriptions in Portuguese, Spanish, and Hebrew, the 18th century 'metaheerhuisje' (purification house), and the former 18th century warden's residence are all evidence of the rich Jewish history of The Hague. There are currently approximately 10,000 people buried here of which about 2,800 have a tombstone. Amongst them the famous painter Jozef Israëls.

Zondag
Mannen en jongens houden op de begraafplaats het hoofd bedekt; dus draag hoed, muts, pet of keppel
Geen huisdieren toegestaan

Sunday
Male visitors are required to cover their head when visiting the burial ground. Yarmulkas are available for visitors
Pets are not allowed

47

Noorderkerk

Schuylstraat 9
Za 10.00 tot 15.00 uur

Zaterdag
Amateurschilderijen

Dit kerkgebouw uit 1906 van architect J.C. Wentink is gebouwd in neoromaanse stijl. Het bakstenen gebouw heeft aan de straat een hoge topgevel, waarin twee rondboogvensters en een groot roosvenster. De hoge toren heeft een neoromaanse spits. In de topgevel staat op een lange smalle zandstenen plaat: 'Hooft het Woord des Heeren'. In het witgepleisterde interieur springen de rondboogvensters met gebrandschilderde ramen in het oog. De ruimte is overkluisd door houten tongewelven. Het orgel uit 1907 is uitgevoerd in een neobarokke stijl. De eikenhouten preekstoel stond vroeger vooraan in het midden.

This church was designed by architect J.C. Wentink in a neo-Romanesque style. The brick building has a high top gable on the street side, with two round arched windows, and a large rose window. The tall tower includes a neo-Romanesque spire. The gable stands on a long but narrow sandstone slab: 'Hooft het Woord des Heeren'. The white-plastered interior includes the round-arched windows in stained glass. The room is covered by wooden barrel vaults. The organ dates back to 1907 and is finished in a neo-Baroque style. The oak pulpit used to stand in the centre at the front.

Saturday
Amateur paintings

48

Panorama Mesdag

Zeestraat 65
Za 10.00 tot 17.00 uur
Zo 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag
Guides op het platform vertellen over het ruim 140 jaar oude Panorama van Scheveningen

In 1880 kreeg kunstschilder Hendrik Willem Mesdag van een Belgische panoramamaatschappij de opdracht tot het maken van een 360 graden schilderij met Scheveningen als onderwerp: Een vergezicht op de zee, de duinen en het visserdorp, met als gezichtspunt het Seinpostduin. Het Panorama Mesdag is het grootste schilderij van Nederland. Het schilderij is 14,6 meter hoog en 114,5 meter in het rond. Mesdag kreeg hulp van zijn vrouw Sientje Mesdag-van Houten, George Hendrik Breitner, Théophile de Bock en Bernard Blommers. Allen schilders van naam. Het panorama werd in vier maanden geschilderd. Het complex dat het panorama huisvest bestaat uit een veertienhoekige rotonde ter expositie van het panoramadoek en een ingangspartij in eclectische neorenaissancestijl aan de Zeestraat. Deze beide onderdelen werden oorspronkelijk door een lange gang verbonden. In 1910-1911 liet Mesdag in plaats van de gang een zalengalerij bouwen.

In 1880, painter Hendrik Willem Mesdag was commissioned by a Belgian panorama company to create a 360-degree painting with Scheveningen as its subject: A vista of the sea, the dunes and the fishing village, with the Seinpost dune as the viewpoint. The Panorama Mesdag is the largest painting in the Netherlands. The painting is 14.6 metres high and 114.5 metres around. Mesdag received help from his wife Sientje Mesdag-van Houten, George Hendrik Breitner, Théophile de Bock and Bernard Blommers. All painters of note. The panorama was painted in four months. The complex housing the panorama consists of a fourteen-sided rotunda to exhibit the panorama canvas and an entrance hall in eclectic neo-Renaissance style on Zeestraat. Both these parts were originally connected by a long corridor. In 1910-1911, Mesdag had a hallway built instead of the corridor.

Saturday and Sunday
Guides on the platform tell about the more than 140 years old Panorama of Scheveningen

Ballonvaart

In 1785 vond de eerste ballonvaart in Nederland plaats: Vanaf de Paleistuin steeg de Fransman Jean-Pierre Blanchard met zijn vrouw de lucht in.

Balloon flight

The first balloon flight in the Netherlands took place in 1785: From the Paleistuin, Frenchman Jean-Pierre Blanchard and his wife took to the air.

TER HERENKENING VAN DE EERSTE BALLONVAART
BOVEN NEDERLAND DOOR JEAN PIERRE BLANCHARD
AANGEBODEN VAN DE GEMEENTE S' GRAVENHAGE
TER GELEGENHEID VAN HET DERDE LUSTRUM VAN
HET VLECHTUIGBOUWKUNDIGE STUDIEVERENIGING
SECURUS DAVINCI TEDELF 12.6.1785 - 22.10.1966

Kermis

In de 17de eeuw was de Haagse Meikermis een van de hoogtepunten van het jaar. De kermis op het Malieveld is hieruit voortgekomen.

Fair

In the 17th century, the Hague May Fair was one of the highlights of the year. The fairground on Malieveld evolved from this fair.

49

Groote Koninklijke Bazar

Museum voor Beeld en Geluid

Zeestraat 82

Za 10.00 tot 17.00 uur

Zo 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag

11.00 en 13.00 uur;
rondleidingen door het depot.
Een verbazingwekkende blik
op de oer-apparaten van post
en telefontie

12.00 tot 15.00 uur;
zoeken in de collectie:
600.000 uur radio- en tele-
visieprogramma's, foto's,
podcasts, games etc. Experts
laten je zien wat er in het
digitale archief van Beeld &
Geluid te vinden is

Saturday and Sunday

11.00 and 13.00;
guided tours of the depot.
An amazing look at the
primal devices of post and
telephony

12.00 till 15.00; search the
collection: 600,000 hours
of radio and television pro-
grammes, photos, podcasts,
games, etc. Experts show
you what's in the digital
archive of Sound & Vision

Het pand omvat de voormalige Groote Koninklijke Bazar uit 1843, één van de eerste warenhuizen van Nederland. In 1927 sluit de Bazar vanwege concurrentie met de moderne De Bijenkorf. Twee jaar later vestigt het nieuw opgerichte Nederlandsch Postmuseum zich in het gebouw. In 1988 werd het een zelfstandig museum voor communicatie, sinds 2022 onderdeel van het Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid in Hilversum. De wand-schildering in de hal uit 1952 van Peter Alma, verbeeldt nog het dynamische werkgebied van de PTT. Het bouwvolume achter de voormalig Bazar is als Tempelcomplex voor de Theosofische Vereniging naar een ontwerp uit 1914 van architect K.P.C. de Bazel. Hij paste een modern betonskelet toe en ontwierp ook de glas-in-lood ramen, lampen en het meubilair. Toen het ledenaantal van de Theosofische Vereniging sterk terugliep werd dat pand in 1991 verkocht aan het museum. De structuur van de oorspronkelijke ruimtes en ramen is nog herkenbaar, het meubilair is grotendeels vervangen.

This building includes the former Groote Koninklijke Bazar from 1843, one of the first department stores in the Netherlands. In 1927, the Bazar closed due to competition with the modern De Bijenkorf. Two years later, the newly established Nederlandsch Postmuseum moved into the building. In 1988, it became an independent museum of communication, part of the Netherlands Institute for Sound & Vision in Hilversum since 2022. The mural in the hall from 1952 by Peter Alma, still depicts the dynamic working area of the PTT. The building volume behind the former Bazar was designed as a temple complex for the Theosophical Society after a 1914 design by architect K.P.C. de Bazel. He applied a modern concrete skeleton and also designed the stained-glass windows, lamps and furniture. When membership of the Theosophical Society declined sharply, that building was sold to the museum in 1991. The structure of the original rooms and windows is still recognisable, the furniture has largely been replaced.

Deze aan drie zijden vrijstaande kerk uit 1908/1909 is in neogotische stijl gebouwd naar een ontwerp van N. Molenaar sr. In 1924 zijn de eindtravee van het schip en de toren toegevoegd door zijn zoon N. Molenaar jr. Het interieur van de kerk is geïnspireerd op het schip van de Grote- of Sint Jacobskerk in Den Haag. De kerk heeft ruime zijkapellen met dwars gerichte houten tongewelven die aansluiten op de middenbeuk onder een tongewelf in de lengterichting van de kerk. De tongewelven zijn met decoratieve schilderijen versierd. In het interieur zijn o.a. schilderwerken van Alex Asperslagh (1929) te vinden. Tot de inventaris behoren een kalkstenen beeldhouwde kuip van de preekstoel, twee neogotische beelden van het Heilige Hart en Maria, en een kleine communiebank met rijk snijwerk in neobarokke trant uit de eerste helft van de 19de eeuw.

This three-sided freestanding church was built in a neo-Gothic style in 1908 and 1909. It was based on the design by N. Molenaar Sr. In 1924, his son N. Molenaar Jr., added the end bay of the nave and the tower. The interior of the church is inspired by the nave of the Grote of Sint-Jacobskerk in The Hague. The church consists of spacious side chapels with horizontal wooden barrel vaults that are connected to the nave along the length of the church. The barrel vaults are decorated with ornamental paintings. Among others, the interior of the building contains paintings by Alex Asperslagh (1929). The inventory includes a sculpted limestone pulpit basin, two neo-Gothic statues of the Sacred Heart and Mary, as well as a small communion rail with ample neo-Baroque style carvings that date back to the first half of the 19th century.

50

R.K. Kerk van de Heilige Martha

Hoefkade 623

Za 10.00 tot 16.00 uur

51

Haags Openbaar Vervoer Museum

Parallelweg 224

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zo 11.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag

Het Haags Openbaar Vervoer Museum is geopend en speciaal voor dit weekend kosteloos te bezoeken. Bezoekers kunnen genieten van een uitgebreide tentoonstelling, een collectie van 25 historische trams, en een speurtocht voor kinderen. Ook zijn er poffertjes verkrijgbaar en kunnen diverse tram-gerelateerde attributen worden gekocht.

Saturday and Sunday

The Hague Public Transport Museum is open and especially for this weekend free to visit. Visitors can enjoy of an extensive exhibition, a collection of 25 historic trams, and a scavenger hunt for children. There are also poffertjes available and various tram-related attributes can be bought.

Het Haags Openbaar Vervoer Museum is gehuisvest in een oude tramremise naar ontwerp van A.A. Schadee. De bouw van de Frans Halsstraat is vlot verlopen. De bouwwerkzaamheden vingen aan in mei 1906. In september van datzelfde jaar werd de remise al in gebruik genomen. Ooit remise Parallelweg genoemd, kreeg de remise toch de meeste bekendheid onder de naam Remise Frans Halsstraat. Van 1906 tot 1983 heeft de remise dienst gedaan voor de HTM. In 1983 is hij vervangen door de nieuwe remise aan de Meppelweg, de remise Zichtenburg. Vanaf dat moment zijn de historische trams hier gestald, nadat zij daarvoor jarenlang in de remise Lijsterbesstraat hadden vertoefd. In 1989 startte de verbouwing van de remise, om er een museum van te maken. Tijdens de tweede verbouwing in 2008 is achterstallig onderhoud weggewerkt, en is het gebouw geschikt gemaakt als evenementenlocatie.

The Haags Openbaar Vervoer Museum (The Hague public transport museum) is located in an old tram depot designed by A.A. Schadee. Construction of the Frans Halsstraat went quickly. Building started in May 1906. By September of that same year, the tram depot was already in use. Once called the Parallelweg depot, it still became best known as the Frans Halsstraat depot. From 1906 to 1983, the depot was used by the HTM (Hague Tramway Company). In 1983, it was replaced by a new depot on the Meppelweg, the Zichtenburg Depot. From that moment on, historical trams were stored here, after the Lijsterbesstraat had been their home for years. In 1989, remodelling of the depot started to turn it into a museum. During the second remodelling in 2008, overdue maintenance was addressed and the building was made suitable as an event venue.

52

Stadsboerderij Op den Dijk

Bovendijk 141-143

Za 10.00 tot 16.00 uur

Zo 10.00 tot 16.00 uur

Deze boerderij heette vroeger de "Schoutswoning". De geschiedenis van de boerderij gaat terug tot ver in de middeleeuwen. De polder waarin de boerderij ligt behoorde van oudsher tot het dorp Wateringen. Voor zover bekend is dit de vroegste plaats in Wateringen waar op gebouwd is. Al in de eerste helft van de 13^e eeuw stond hier een versterkte woning, 'Huys uten Hoecke', eigendom van de edelman Ogier Uytenhoecke, voorvader van de latere ridderlijke familie Van de Wateringhe. De huidige uitstraling van de boerderij bestaat uit een voorgebouw, waarschijnlijk van hoge leeftijd, van twee bouwlagen onder een rieten dak en een achtergebouw van één verdieping onder een hoog, pannen zadeldak. Tegenwoordig heet de boerderij 'Op den Dijk' en is het een stadsboerderij. Een stadsboerderij is een plek in de stad waar ze elke dag laten zien wat er op een boerderij gebeurt.

This farm used to be called the "Schoutswoning". The history of the farmhouse goes back far into the Middle Ages. The polder in which the farm is situated belonged to the village Wateringen from way back. As far as is known, this is the earliest place in Wateringen that was built on. Already in the first half of the 13th century there was a fortified house here, 'Huys uten Hoecke', owned by the nobleman Ogier Uytenhoecke, ancestor of the later knightly family Van de Wateringhe. The current appearance of the farm consists of a front building, probably of high age, of two storeys under a thatched roof and a rear building of one storey under a high, tiled saddle roof. Today, the farm is called 'Op den Dijk' and is a city farm. A city farm is a place in the city where they show what happens on a farm every day.

Zaterdag en zondag

Bezichtigen van de oude boerderij & voorhuis incl. de kelder & bovenverdieping

Diverse kleine kinderactiviteiten

Kinderen kunnen tussen 10.00 en 16.00 uur de wei in om geiten en koeien te borstelen, kan er geveegd en poep geschept worden met kleine kruiwagentjes met gereedschap en mogen ze bij ze bij de konijnen in het hok

Saturday and Sunday

Viewing of the old farmhouse & front house incl. the basement & upper floor

Various small children's activities

Between 10.00 and 16.00 in the meadow to brush goats and cows brushing, sweeping and poo with small wheelbarrows with tools and they can join them in the hutch with the rabbits

53

Heilige Pastoor van Arskerk

Aaltje Noordewierstraat 6

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zo 12.00 tot 16.00 uur

Deze uit grijze betonsteen opgetrokken kerk, een ontwerp uit 1966 van de bekende architect Aldo van Eyck, is uniek in Nederland. De kerk bestaat feitelijk uit twee hoofdelementen: een gesloten driehoek met daarin een lage kerkruimte en een hoge dwarsruimte, die door Van Eyck wordt uitgelegd als een straat: de 'Via Sacra' waaraan zich twee kapellen. Het cirkelmotief ziet men herhaaldelijk in het interieur in verschillende grootte terug, zoals in de vorm van de lichtkoepels en kapellen. Er is geen toren, slechts een kruis verwijst naar de functie van het gebouw. Door de aparte uitgang hoeft de kerkganger na de dienst niet zijn rug te keren naar de 'heilige zaken'.

Constructed of grey concrete blocks, this church was designed by renowned architect Aldo van Eyck. The design is particularly unique among buildings in the Netherlands. The church consists of two main elements: a closed triangle containing a low-lying area, and a higher placed diagonal element. The latter was described by Van Eyck as a 'street'; a 'Via Sacra' which contains two small chapels. The circle motif is repeated various times throughout the interior, in multiple sizes. Examples are the skylights and chapels. There is no tower; only a cross referring to the building's purpose. The separate exit allows churchgoers to leave the building without turning their back on 'all things sacred'.

54

Onze Lieve Vrouw Hemelvaartkerk

Loosduinse Hoofdstraat 4

Za 10.00 tot 16.00 uur

Deze neogotische kerk is met haar hoge toren een markant herkenningspunt aan de rand van de oude dorpskern van Loosduinen gebleven. De kerk is gebouwd in 1881 naar ontwerp van E. J. Margry. In de transepten zijn gebrandschilderde ramen uit de bouwtijd te zien: in het zuidelijke raam de 'Doopt van Christus' en in het noordelijke de 'Annunciatie'. Het interieur is zoveel mogelijk teruggebracht naar de oorspronkelijke staat en de kruiswegstaties zijn gerestaureerd. Het orgel uit 1903 bevindt zich in een neogotische kast van Maarschalkerweerd. De koperen lichtkronen zijn afkomstig uit de Engelbewaarderskerk aan de Brandtstraat.

This neo-Gothic church with its tall tower remains one of the most striking buildings on the edge of the old Loosduinen village centre. The church was built in 1881 and designed by Eduard J. Margry. Located in the transepts are stained-glass windows that date back to the build period. The southern window depicts the 'Baptism of Christ' and the northern window the 'Annunciation'. The interior was renovated in order to be similar to its original state, and the Stations of the Cross were restored. The organ (1903) is located in a neo-Gothic cabinet by Maarschalkerweerd. The brass chandelier used to belong to the Engelbewaarderskerk on the Brandtstraat.

Zaterdag
Orgel- en koormuziek door
Deo Sacrum

Saturday
Organ and choral music by
Deo Sacrum

55

De Korenschuur

Loosduins Museum

**Margaretha van
Hennebergweg 2A**
Za 12.00 tot 16.00 uur

Zaterdag
Tentoonstelling Loosduinen

Het Loosduins Museum is gevestigd in de meer dan 125 jaar oude Korenschuur uit 1895 die vroeger bij de molen behoorde. Deze werd gebruikt voor het aggregaat, zodat ook bij weinig of geen wind de molen toch werd aangedreven, om het koren te kunnen malen. Ook het meel werd hier opgeslagen. Op de bovenverdieping is een permanente tentoonstelling die de ontstaansgeschiedenis van het tuindorp Loosduinen weergeeft.

The Loosduins Museum is housed in the more than 125 year old Corn Barn from 1895 that used to belong to the mill. It was used for the aggregate, so that even with little or no wind the mill was still powered, in order to grind the corn. The flour was also stored here. On the top floor, there is a permanent exhibition that traces the history of the horticultural village of Loosduinen.

Saturday
Exhibition Loosduinen

**Molen
De Korenaer**

**Margaretha van
Hennebergweg 4**
Za 11.00 tot 16.00 uur

Zaterdag
Rondleiding en meelverkoop

Deze molen is van oorsprong één van de oudste korenmolens van Nederland. In 1595 schonk Prins Maurits een nieuw te bouwen molen aan de bevolking van Loosduinen. Toen de 'Maurits-molen' werd gebouwd, was deze geheel van hout. In 1720 woedde een zware storm waarbij het houten bovengedeelte vernield werd. De herbouw werd meteen ter hand genomen. Het sluitsteentje boven de ingang herinnert aan deze herbouw: op dat steentje staat het jaartal 1721. Vanaf dat moment heet de molen 'De Korenaer'. De stenen onderbouw dateert dus nog van de eerste molen uit 1595.

This was originally one of the oldest corn mills in the Netherlands. In 1595, Prince Maurits gifted a new, yet-to-be-built mill to the people of Loosduinen. When the 'Maurits Mill' was built, it was completely constructed of wood. The wooden upper section of the mill was almost entirely destroyed by a storm in 1720. Large-scale renovations immediately took place. The small keystone above the entrance recalls these renovations. Marked on the keystone is the year 1721 – the year that the mill was named 'De Korenaer'. The stone substructure dates back to the first mill from 1595.

Saturday
Guided tour and flour sale

De Tempel

Het oude bankgebouw aan de Prins Hendrikstraat was van 1990 tot 2005 een discotheek van de Bhagwan-beweging: De Tempel. Nu is er onder andere de afdeling Archeologie van de gemeente Den Haag gehuisvest.

The Temple

The old bank building on Prins Hendrikstraat was from 1990 to 2005 a discotheque of the Bhagwan movement: The Temple. Now it houses, among other things, the Archaeology Department of the Municipality of The Hague.

China Town

Het Haagse Chinatown tussen de Amsterdamse Veerkade, de Wagenstraat en de Gedempte Burgwal wordt gemarkeerd door grote Chinese toegangspoorten.

China Town

The Hague's Chinatown between Amsterdam Veerkade, Wagenstraat and Gedempte Burgwal is marked by large Chinese gateways.

57

Abdijkerk

Willem III straat 40
Za 10.00 tot 16.00 uur

Zaterdag
Boekenmarkt

11.00, 12.00, 13.00, 14.00 en
15.30 uur orgelbespelingen
op het historische Reichner-
orgel

Saturday
Book market

11.00, 12.00, 13.00, 14.00 and
15.30 organ performances
on the historic Reichner
organ

In het centrum van Oud-Loosduinen is omstreeks 1230 door Machteld van Brabant en haar gemaal graaf Floris IV een Cisterciënzer nonnenklooster gesticht, waarvan de Abdijkerk het laatste overblijfsel is. De kerk is een fraai voorbeeld van de Scheldegotiek. Kenmerkend voor deze vroeg-gotische stijl zijn de smalle lancetvensters. Alle ramen zijn onderling verbonden door een 30 cm brede gang die in de kerkmuur is uitgespaard. Opvallend zijn de beschilderde preekstoel uit circa 1620 en een orgel uit 1780 in rijk gesneden Lodewijk XVI-kast van Reichner. Achter de kerk bevindt zich een begraafplaats, deze is nog steeds in gebruik.

This medieval abbey church was built in the centre of Oud-Loosduinen and was officially founded in 1230 by Machteld van Brabant and her consort Count Floris IV. It was originally meant as a Cistercian convent. The only remaining trace of this convent is the abbey. The abbey church is an excellent example of Schelde Gothic. The narrow lancet windows are characteristic of this early-Gothic style. All of the windows are connected by a 30 centimetre-wide channel in the church wall. Eye-catching are the painted pulpit (around 1620) and the organ (1780) placed in a richly carved Louis-XVI cabinet, created by J. Reichner. Located behind the church is a graveyard, which is still in use today.

58

Buitenplaats Ockenburgh

Monsterseweg 4
Zo 11.00 tot 16.00 uur

Dit van oorsprong 17de-eeuws landgoed werd gesticht door dichter en medicus Jacob Westerbaan. Het landgoed Ockenburgh is ontstaan uit een samenvoeging van het oude landgoed Ockenburgh met een deel van het toen aangrenzende landgoed Santvoort en het Santvoortsche Bosch (nu Hyacintenbos). Het huidige landhuis dateert uit 1851 en werd in 1889 verbouwd en uitgebreid in eclectische stijl met neoclassicistische elementen. Wegen en groen werden in classicistische landschapsstijl ontworpen. Het landgoed had tussen 1650 tot aan 1840 een formele tuinaanleg. Rond het jaar 1840 werd deze aanleg vervangen door een aanleg in vroege landschapsstijl. De rechte lijnen en de strakke perken werden omgevormd naar de vloeiende lijnen met glooiende gazons. De eigenlijke reconstructie naar de landschapsstijl, zoals je die nu nog kunt zien, dateert van 1889. De middeleeuwse aarden wallen zijn ook heel bijzonder. Deze zijn van de 17de-eeuwse boerenhofstede Santvoort.

This 17th century country estate was founded by poet and doctor Jacob Westerbaan. Country estate Ockenburgh was created by joining the old Ockenburgh country estate with a part of the then adjacent country estate Santvoort and the Santvoortsche Bosch (now Hyacintenbos). The present country house dates from 1851 and was altered and extended in eclectic style with neo-classicistic elements in 1889. The roads and the greenery were designed in classicistic landscape style. The country estate knew a formal landscaping from 1650 until 1840. Around 1840, this landscaping was replaced by the early landscape style. The straight lines and taut beds were transformed to flowing lines with sloping lawns. The actual reconstruction to the landscape style still visible today dates from 1889. The medieval earth walls are very special, too. They belong to the 17th century farmstead Santvoort.

Zondag
Rondleidingen in de villa en de tuin

Muzikale optredens

Sunday
Guided tours of the villa and the garden

Musical performances

59

Zwembad De Regentes

Theater De Regentes

Weimarstraat 63

Za 13.00 tot 17.00 uur

Zo 11.00 tot 15.00 uur

Zaterdag en zondag

Zaterdag worden tussen 13.00 en 17.00 uur ieder uur rondleidingen gegeven van circa 1 uur en op zondag tussen 11.00 en 15.00 uur ieder half uur van circa 1 uur. In verband met capaciteit graag reserveren via onze website

Flitsrondleidingen van 10 tot 15 minuten. Neem een duik in het Diepe en bekijk onze Grote Zaal. Reserveren niet nodig

Saturday and Sunday

Saturday, between 13.00 and 17.00, hourly guided tours lasting approximately 1 hour and on Sunday between 11.00 and 15.00 every half hour of about 1 hour. In connection with capacity, please book via our website

Flash tours of 10 to 15 minutes. Take a dive into the Deep and see our Great Hall. Booking not necessary

De Regentes is een uniek en sfeervol Art Deco gebouw uit 1920. Destijds het grootste overdekte zwembad en badhuis van Europa. Menig Hagenaar heeft hier zijn of haar zwemdiploma gehaald. Ook vonden er internationale zwemwedstrijden plaats. In de jaren negentig moest het zwembad echter zijn deuren sluiten omdat het niet meer voldeed aan de hygiënerichtlijnen. Uiteindelijk kreeg het gebouw een nieuwe bestemming: het werd verbouwd tot bruisend theater, waar iedereen cultuur kan meemaken, waaronder twee kleine permanente exposities van verleden tot heden. Achter de smalle gevel gaat een verrassend groot zalencomplex schuil waar in alle hoeken en gaten nog vele details van het zwembad terug te vinden zijn met als hoogtepunt Het Diepe. De tribune van de grote zaal is bovenop het eigenlijke zwembad gebouwd. De bijzondere architectuur met de authentieke elementen van het zwembad, zoals de tegeltjes, bewegwijzering en badhokjes werd bij de renovatie behouden.

De Regentes is a unique and charming Art Deco building from 1920. Back then it was the largest indoor swimming pool in Europe. Hundreds of thousands of residents of The Hague have obtained their swimming certificate here and international swimming competitions took place in the pool. However, in the 1990s, the swimming pool had to close its doors because it no longer met modern pool standards. Ultimately, the building was given a new purpose: it was converted into a vibrant theatre. Behind the narrow facade is a surprisingly large theatre complex where details of the swimming pool can still be found in every nook and cranny, with 'Het Diepe' as the highlight. The special architecture and the authentic elements of the former swimming pool (such as the tiles, signs and changing rooms) were preserved during the renovations.

60

Heilige Familiekerk

Kamperfoelieplein 29

Za 11.00 tot 17.00 uur

De Heilige Familiekerk is gebouwd in 1921-1922 naar ontwerp van de architect Jan Stuyt. De kerk is een kruisbasiliek, geïnspireerd op de vroegromaanse Duitse kerkarchitectuur. In de gevels is gebruik gemaakt van rijk siermetselwerk en op meerdere plaatsen zijn de voor architect Stuyt kenmerkende decoratieve siervelden met zwart en wit tegelwerk aanwezig. De westgevel bezit een groot timpaan met een tegeltableau dat de 'Heilige Familie' voorstelt. Boven de hoofdingang is eveneens een mozaïek aangebracht met een afbeelding van herten die drinken uit de levensbron. De kerk heeft mooie gebrandschilderde ramen in het interieur en grote muurschilderingen uit de jaren zestig van de vorige eeuw, voorstellende aan de noordzijde de 'Bruiloft van Canaän', aan de zuidzijde de 'Wonderbare broodvermenigvuldiging' en in de apsis de 'Heilige Drie-eenheid' en heiligen.

This church was built in 1921-1922 and designed by architect Jan Stuyt. It is a cruciform basilica, inspired by early German Romanesque church architecture. The walls are richly decorated with ornamental masonry. Furthermore, Stuyt applied his characteristic decorations consisting of black and white tile work. The wall on the west side has a large tympanum with a tile tableau depicting the Holy Family. Above the wall's main entrance way is a mosaic depicting deer drinking from the fountain of life. The interior of the building consists of beautiful stained-glass windows, as well as murals from the 1960s displaying the Wedding at Canaan on the north side. More murals are located on the south side and in the apse, depicting the Miraculous Multiplication and the Holy Trinity and Saints.

61

Bethlehemkerk

Laan van Meerdervoort 627

Za 10.00 tot 16.00 uur

Zaterdag

10.00 tot 12.30 uur orgelspel
door Aarnoud de Groen

12.30u tot 16.00 uur orgelspel
door Cees van der Zwan

Rondleiding / rondkijken in
de kerkzaal

Rondleiding bij het orgel

Saturday

10.00 till 12.30 organ playing
by Aarnoud de Groen

12.30 till 16.00 organ playing
by Cees van der Zwan

Guided tour / looking
around in the church hall

Guided tour of the organ

Dit kerkgebouw uit 1929-1931 is een ontwerp van J.C. Meischke en P. Schmidt. In materiaalgebruik en vormgeving is aansluiting gezocht bij de traditionele richting in de architectuur. Ook zijn invloeden van de Nieuwe Haagse School zichtbaar. Het gemoderniseerde interieur is witgepleisterd en heeft een spitsbogige overkapping. De markante toren is gelegen in de zichtas van de Laan van Eik en Duinen.

In de Bethlehemkerk staat de ster van Bethlehem. Dit betekent Broodhuis en met die symboliek wordt de bezoekers een 'inkijkje' gegeven in wat er gebeurt in de Bethlehemkerk.

This church was built in the period 1929-1931 and was based on a design by J.C. Meischke and P. Schmidt. The use of materials and the design were inspired by the traditional movement in architecture. The church also shows influences of the Nieuwe Haagse School. The modern interior is white-plastered and has a pointed, arched roof. The remarkable tower can be seen from the Laan van Eik en Duinen

Oud Eik en Duinen is de grootste begraafplaats van Den Haag; de begraafplaats behoort met 14 hectares en ruim 20.000 graven ook tot één van de grootste begraafplaatsen van Nederland. Toch heeft de begraafplaats geen massale uitstraling. Vanwege het vele natuurschoon noemt men Oud Eik en Duinen zelfs vaak een 'begraafpark'. Ook de historische achtergrond van de begraafplaats is bijzonder. Het begon met een klein kerkhofje bij de oude kapel van Oud Eik en Duinen. De kapel was gewijd aan 'Onze Lieve Vrouw van de Seven Weeën'; de restanten van de kapel steken nog steeds boven de vele gedenktekens op het terrein uit. In 1247 vonden de eerste begrafenissen plaats en daarna groeide het kerkhofje al snel uit tot een begraafplaats met allure wat Oud Eik en Duinen nu zo uniek maakt. Veel bekende personen, onder wie politici, componisten en dichters hebben hun laatste rustplaats op de begraafplaats gevonden.

With an area of 14 hectares and more than 20,000 graves, Oud Eik and Duinen is the largest burial ground in The Hague, and among the largest in the Netherlands. However, from the outside, it does not appear massive. Thanks to the natural beauty of the place, people often call it a 'burial park'. The history of the place is remarkable. It started as a small churchyard near the old chapel of Oud Eik en Duinen. This chapel was dedicated to 'Our Lady of the Seven Sorrows'. The remains of this chapel are still visible above the many memorial sites located in the area. The first burials took place near the chapel in 1247, and the churchyard quickly expanded to become the unique Oud Eik en Duinen burial ground of today. Many famous people are buried here, including politicians, composers, and poets.

62

Begraafplaats Oud Eik en Duinen

Laan van Eik en Duinen 40

Za 9.00 tot 16.00 uur

Zo 9.00 tot 16.00 uur

Zaterdag en zondag

Rondwandeling te
downloaden op site

Saturday and Sunday

Tour available
downloadable on website

63

Papaverhof

Klimopstraat 48A
Za 10.00 tot 15.00 uur

Zaterdag
Presentatie en rondleidingen

De woningen in de Papaverhof maken deel uit van woningbouw-complex Daal en Berg, dat in 1921 gebouwd werd naar ontwerp van 'De Stijl' architect Jan Wils. Het complex bestaat in totaal uit 68 eengezinswoningen en 60 etagewoningen die zijn aangelegd in een hoefijzervormige ring rond een verdiept plantsoen. Hierin integreerde Jan Wils de Britse tuinstadgedachte rond de thema's 'licht, lucht en ruimte'. Details in de woningen wijzen op de invloed van Stijl-kunstenaars Gerrit Rietveld (schoorsteen), Piet Mondriaan (kastdeuren en kleuren), Vilmos Huszár en Theo van Doesburg (glas-in-lood). De woningen behoren tot het enige wooncomplex dat is ontworpen volgens de opvattingen van De Stijl.

Saturday
Presentations and guided tours

The homes on the Papaverhof are part of the Daal en Berg housing complex. This complex was built and designed by 'De Stijl' architect Jan Wils. The area consists of 68 single-family homes and 60 flats that are constructed in a horseshoe-shaped ring around a sunken garden. Incorporating the themes of 'light, air, and space', Jan Wils based his design on the philosophies of the British garden city movement. The details in the homes point towards the influences of 'Stijl' artists Gerrit Rietveld (chimney), Piet Mondrian (cupboard doors and colours), Vilmos Huszár, and Theo van Doesburg (leaded windows). The homes are part of the only housing complex that was built entirely in accordance with the principles held by 'De Stijl' Movement.

Deze grotendeels in baksteen opgetrokken kerk is gebouwd in 1925 naar ontwerp van Jos en Pierre jr. Cuypers, de zoon en kleinzoon van Pierre Cuypers. De kerk speelt met haar hoge toren een belangrijke rol in het silhouet van Scheveningen. De kerk is vooral bekend om haar indrukwekkende apsismozaïek boven het altaar, vervaardigd in 1927 door Antoon Molkenboer. Het is het grootste gedenkmozaïek in ons land dat herinnert aan de wonderbare gebedsverhooring. Ook elders in de kerk vindt men mozaïekwerk van Molkenboer, evenals fraai meubilair met bronsreliëfs uitgevoerd door de edelsmeden Jan-Eloy en Leo Brom. Alle vensters van de kerk bezitten gedeeltelijk gebrandschilderde ramen ontworpen door Molkenboer in samenwerking met Christiaan de Moor. De glas-in-loodramen zijn gemaakt door glazenier Louis Asperslagh; het grisaillewerk is van de hand van Molkenboer zelf. Het voorportaal heeft een groot rozetvenster.

The largely brick-built church, built in 1925 and based on a design by Pierre and Jos Cuypers, is an eye-catching presence in the Scheveningen skyline due to its high tower. The church is primarily known for its impressive mosaic in the apse of the altar. This mosaic, created by Antoon Molkenboer in 1927, is the largest of its kind in the Netherlands and reminds one of the so-called 'Cholera Miracle' that is said to have occurred in 1848. There are also other areas of the church that include mosaic work by Molkenboer, as well as furniture with bronze reliefs constructed by silversmiths Jan-Eloy and Jan Brom. All windows in the church contain stained glass designed by Molkenboer in collaboration with Christiaan de Moor. The windows were created by glass artist Louis Asperslagh. However, the grisaille work was done by Molkenboer himself.

64

Heilige Antonius Abt kerk

Scheveningseweg 235
Za 10.00 tot 16.30 uur
Zo 12.30 tot 17.30 uur

Zaterdag en zondag
De paramenten van de Abtkerk: een tentoonstelling van oude liturgische gewaden en versierselen van textiel

De geschiedenis van de GGZ in Den Haag: een tentoonstelling van de Parnassia groep over de middeleeuwse Antonius Abtkapel, het latere Dolhuis en de verdere ontwikkeling van de geestelijke gezondheidszorg in Den Haag

Saturday and Sunday
The paraments of the Abbot church: an exhibition of old liturgical vestments and adornments made of textile

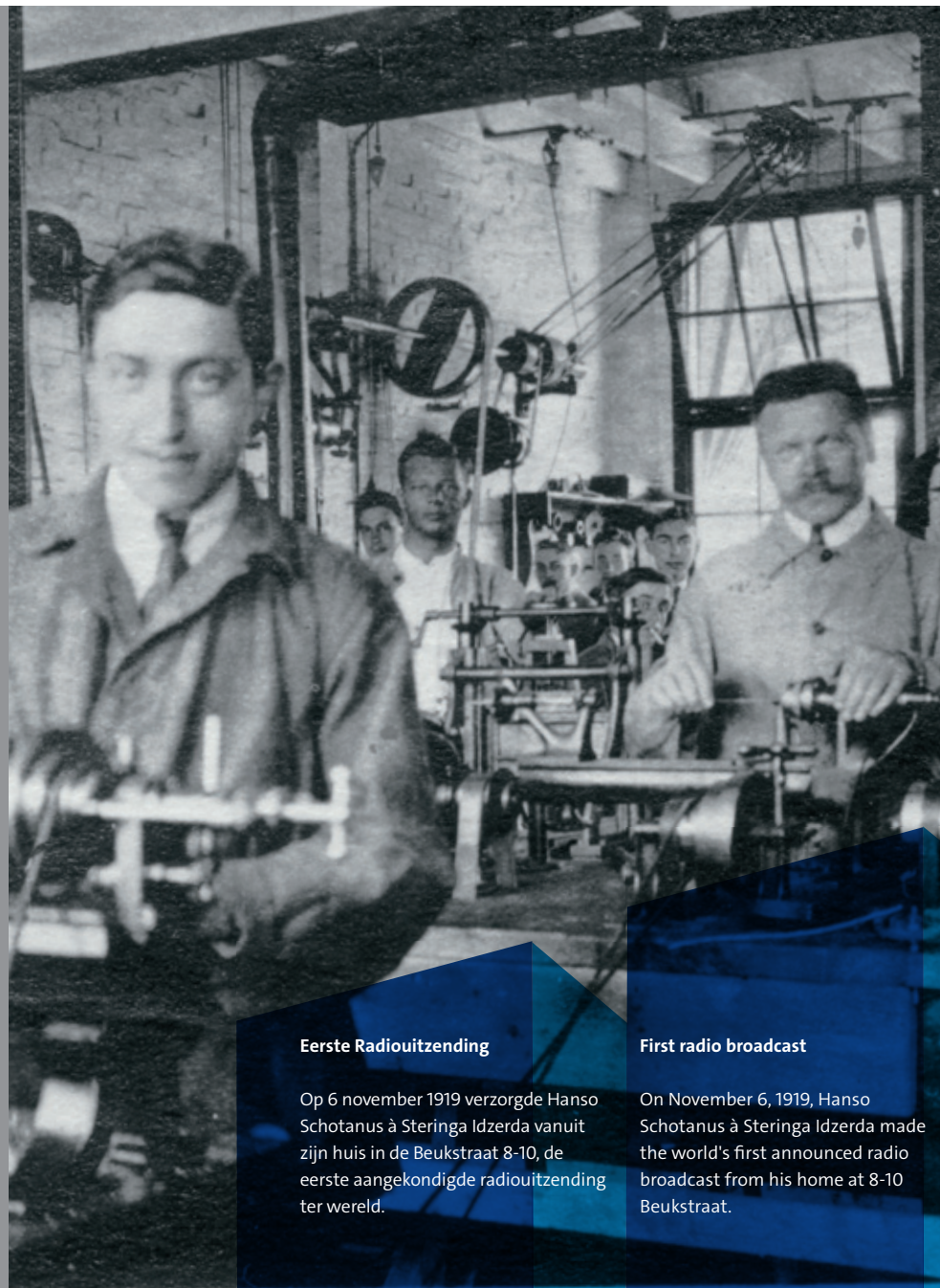
The history of the GGZ in The Hague: an exhibition by the Parnassia group on the medieval Antonius Abbot chapel, the later Dolhuis and the further development of mental health care in The Hague

Haags Hopje

Het Haagse Hopje dankt zijn naam aan Hendrik baron Hop die het snoepje in 1792 had bedacht.

Haags Hopje

The Haagse Hopje owes its name to Hendrik baron Hop who had invented the candy in 1792.

Eerste Radiuitzending

Op 6 november 1919 verzorgde Hanso Schotanus à Steringa Idzerda vanuit zijn huis in de Beukstraat 8-10, de eerste aangekondigde radiuitzending ter wereld.

First radio broadcast

On November 6, 1919, Hanso Schotanus à Steringa Idzerda made the world's first announced radio broadcast from his home at 8-10 Beukstraat.

65

Toverlantaarn museum

Scheveningseweg 241

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zo 11.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag

Doorlopende demonstraties met de toverlantaarn

Installatie "de mallemlolen" in de achtertuin

Saturday and Sunday

Continuous demonstrations with the magic lantern

Installation "the merry-go-round" in the backyard

Deze 19de-eeuwse villa is gebouwd in badplaatsarchitectuur en met behoud van de oorspronkelijke duinstructuur zoals in die tijd gangbaar was. De achtertuin is daardoor geëvo-lueerd tot een opmerkelijke besloten waterrijke groene oase te midden van een volgebouwde omgeving. In de villa is nu het Toverlantaarnmuseum gevestigd.

Het intieme museum biedt een uitgebreid overzicht van de ontwikkeling van de projectietechniek. De collectie bestaat uit honderden lantaarns en duizenden platen in vele vormen en formaten. Dat beweging in het beeld altijd geliefd is geweest bewijzen de vele platen met hendels en tandwiel-tjes om bewegingen op het doek te suggereren. In de 19de eeuw werden lantaarnplaten getekend en hand-matig ingekleurd. Dan blijkt duidelijk het verschil tussen de verschillende kunstenaars en ambachtslieden. Van primitieve tekeningen tot ware kunstwerkjes.

This 19th-century villa was built in seaside architecture and retained the original dune structure as was common at the time. As a result, the back garden has evolved into a remarkable enclosed watery green oasis in the midst of a built-up environment. The villa now houses the Magic Lantern Museum.

The intimate museum offers a comprehensive overview of the development of the projection technique. The collection consists of hundreds of lanterns and thousands of slides in many shapes and sizes. That movement in the image has always been popular is proved by the many slides with levers and cogwheels to suggest movement on the canvas. In the 19th century lantern slides were drawn and coloured by hand. This clearly shows the difference between the various artists and craftsmen. From primitive drawings to true works of art.

66

Begraafplaats Ter Navelgong

Prins Willemstraat 43

Za 10.00 tot 15.00 uur

Zo 10.00 tot 15.00 uur

Deze kleine begraafplaats is gelegen op een afgevlakte duintop aan het einde van de Scheveningseweg. Op 11 mei 1780 heeft de eerste teraaf-debestelling plaatsgevonden. Het cirkelvormig aangelegde grafveld wordt omsloten door een bakstenen muur. De huidige omvang dateert van 1793 toen de begraafplaats werd vergroot van 30 naar 72 graven. De entree bestaat uit een poortdoorgang met een geprofileerd hoofdstel. De poort wordt afgesloten door twee rijk bewerkte gietijzeren hekwerken uit 1890 die gemaakt zijn door de Haagse ijzergieterij Enthoven. De rondboogvensters ter weerszijden van de poort zijn respectievelijk in 1864 en 1885 toegevoegd. Bekende personen die hier liggen begraven zijn Groen van Prinsterer, Betje Wolff en Aagje Deken. Onlangs is aan deze eeuwenoude begraafplaats een nieuw columbarium toegevoegd.

This small cemetery is located on a flattened dune top at the end of the Scheveningseweg. The first burial took place on 11 May 1780. The circular burial ground is enclosed by a brick wall. Its present size dates from 1793, when the cemetery was enlarged from 30 to 72 graves. The entrance consists of a gateway with a profiled entablature. The gateway is closed by two richly decorated cast-iron gates from 1890, made by the Hague iron foundry Enthoven. The round arch windows on either side of the gate were added in 1864 and 1885 respectively. Famous people buried here are Groen van Prinsterer, Betje Wolff and Aagje Deken. A new columbarium was recently added to this centuries-old cemetery.

Zaterdag en zondag

12.00 uur uitleg geschiedenis begraafplaats door dhr. L. Jol. Koffie en lekkers door Uitvaartenzo

Saturday and Sunday

12.00 explanation history cemetery by Mr L. Jol. Coffee and sweets by Uitvaartenzo

67

Oude Kerk

Scheveningen

Keizerstraat 8

Za 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag

14.00 uur presentatie over
begraven rond de kerk door
afd. Archeologie GDH

14.30 uur presentatie
geschiedenis van de kerk

Saturday

14.00 presentation on bur-
ials around the church by
Archaeology Department
GDH

14.30 presentation history
of the church

De Oude Kerk uit de tweede helft van de 15de eeuw is de parochiekerk van het middeleeuwse dorp Scheveningen. Het is een in baksteen gebouwde laatgotische pseudo-basiliek met een hoger opgetrokken éénbeukig koor. De toren met zijn achtkantige bovenverdieping en naaldspits is van vóór 1500. Het inwendige van de kerk wordt gekarakteriseerd door ronde bakstenen pijlers en houten tongewelven. De kerk bezit een waardevolle inventaris waaronder een preekstoel in rococostijl uit 1756 en een orgel in barokke kast uit 1765. Het renaissance koorhek dateert uit 1662. De Magistraatbank met Haagse ooievaar en een Schuitengatmeestersbank met zeilscheepje zijn uit 1698. Sinds 2013 is in de kerk het model van een bomsschuit te zien.

This parish church was built during the second half of the 15th century and was situated in the medieval village of Scheveningen. It was built as a Gothic brick pseudo-basilica with a high single-aisle choir. The tower, with its eight-sided top floor and spire, was built before 1500. The church's interior is characterised by its round, stone pillars and wooden barrel vaults. The church has a valuable collection, including a rococo pulpit and an organ placed in a Baroque cabinet from 1765 onwards. The Renaissance choir screen dates back to 1662. The magistrate rails (with the Hague stork) and the Schuitengatmeester rail (with its sailing ship) were created in 1698.

Deze éénbeukige kerk uit 1892 heeft een T-vormige plattegrond met aan de straatzijde puntgevels in neorenaissancestijl. In de oostelijke gevel bevindt zich een roosvenster met gemetselde tracering. Het hoofdvolume wordt geflankeerd door paviljoens met hoge schilddaken. Het in de jaren zestig witgepleisterde interieur bezit een houten overkapping met korbelen en trekstangen. Het gebouw was oorspronkelijk gebouwd voor de Dolerende kerk en heette toen Pniëlkerk. In 1921 is de kerk in gebruik genomen door de Oudgereformeerde Gemeente. In 2001 werd door orgelbouwer Scheuerman het Van der Zwan-orgel uit 1964 vervangen door het elektro pneumatische kerkorgel van Fonteijn en Gaal, afkomstig uit de kerk van de Gereformeerde Gemeente in Den Haag-Zuid. De heer A.J. den Heijer ontwierp het orgelfront.

This single-nave church from 1892 has a T-shaped ground plan with neo-Renaissance style gables on the street side. Located on the east side of the building is a rose window outlined in brick. The nave is flanked by outbuildings with high-hip roofs. The interior (white plastered in the 1960s) has a wooden roof with braces and tie-rods. The building was originally built for the Dutch nonconformist church and was then called the Pniëlkerk. In 1921, the church was put into use by the Oudgereformeerde Gemeente (Old Reformed Congregation). In 2001, organ builder Scheuerman replaced the Van Der Zwan organ with a Fonteijn & Gaal electro-pneumatic pipe organ that belonged to the Old Reformed Congregation in The Hague-South. A.J. den Heijer designed the organ front.

68

Eben Haëzerkerk

Het kompas Scheveningen

Keizerstraat 177

Za 10.00 tot 16.00 uur

Zaterdag

Foto expositie Evert de Niet

Gratis koffie en thee, bezoek
kringloopwinkel

Saturday

Photo exhibition
Evert de Niet

Free coffee and tea, visit
thrift shop

69

Stadsvilla

Vrijmetselarij Museum

Javastraat 2b

Za 11.00 tot 17.00 uur

Zo 11.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag*Workshop: Leer vergelijken, niet polariseren**Lezing: Dan Brown en het geheim van de vrijmetselarij**Reserveren via website**Niet toegankelijk voor mindervaliden***Saturday and Sunday***Workshop: Learn to compare, not polarize**Lecture: Dan Brown and the secret of freemasonry**Reservations via website**Not accessible for disabled people*

Dit aan drie zijden vrijstaande stadswoonhuis uit 1908 is gebouwd in een historiserende bouwstijl voor de meubelfabrikant Klaas Gerardus Pander. Op de bel-etage is nog de bijzonder gave oorspronkelijke interieurafwerking te bewonderen. De trap bevindt zich in een Engelse hal, afgewerkt met houten panelen en lambriseringen. Hier bevindt zich ook een haard met zitje. In de receptiezaal is het plafond versierd met klassieke schilderijen. Boven de fraaie schouw bevindt zich ook een schilderstuk. Beide en-suite kamers op deze verdieping zijn ook afgewerkt met houten lambriseringen. Sinds 2015 is dit gebouw het hoofdkwartier van de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootosten der Nederlanden. Het huisvest ook het Vrijmetselarij Museum, misschien wel het meest mysterieuze museum in het land. Hier worden de waardevolle verzamelingen van de Orde van Vrijmetselaren tentoongesteld, een particuliere collectie die teruggaat tot 1802.

This 1908 town house, detached on three sides, was built in a historical architectural style for Klaas Gerardus Pander, a furniture manufacturer. The original interior finishing on the main floor is still in superb condition. The staircase is housed in an English hall with decorative wood panelling. A fireplace with a seating area can also be admired here. In the main reception room, the ceiling is decorated with classical murals. There is also a painting above the handsome fireplace. Both en suite rooms on this level are also finished with wood panelling. Since 2015, this building has been the headquarters of the Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands. It also houses the Dutch Museum of Freemasonry, perhaps the most mysterious museum in the country. The valuable collections of the Order of Freemasons are on display here, a private collection dating back to 1802.

70

Damesleesmuseum**Nassauplein 15**

Za 10.00 tot 16.30 uur

Zo 10.30 tot 14.00 uur

In dit voormalige woonhuis uit 1880 is al meer dan een eeuw het Damesleesmuseum gevestigd. In de 19de eeuw werden er leesgezelschappen opgericht voor de hogere kringen. Onder invloed van de verlichtingsfilosofieën wilden burgers zichzelf ontwikkelen. Soms groeide zo'n leesgezelschap uit tot een bibliotheek. Het lidmaatschap was voorbehouden aan mannen. Voor vrouwen werden de boeken door hun vader of echtgenoot geleend, zo konden die ook controleren welke lectuur gelezen werd. In 1894 werd het Damesleesmuseum in Den Haag opgericht. Naast de leesgezelschappen waren ook de sociëteiten in Den Haag uitsluitend voor heren. In het Damesleesmuseum vonden Haagse dames een eigen toevluchtsoord. In een huiselijke omgeving konden zij hier de nieuwste romans lezen en over literatuur praten. Het Damesleesmuseum is een van de grootste particuliere bibliotheken in Nederland. Heren mogen inmiddels ook lid worden.

This former residence from 1880 has housed the Ladies' Reading Museum for more than a century. In the nineteenth century, reading societies were founded for the upper classes. Influenced by Enlightenment philosophies, the bourgeoisie wanted to develop themselves. Sometimes such a reading society grew into a library. Membership was reserved for men. For women, the books were borrowed by their father or husband, so they could also control which reading material was read. In 1894, the Ladies' Reading Museum was founded in The Hague. In addition to the reading societies, the clubs in The Hague were also exclusively for men. In the Ladies' Reading Museum, ladies from The Hague found their own refuge. Here, in a homely environment, they could read the latest novels and talk about literature. The Damesleesmuseum is one of the largest private libraries in the Netherlands. Men are now also allowed to become members.

Zaterdag en zondag
*Rondleidingen***Saturday and Sunday**
Guided tours

71

R.K. begraafplaats St. Petrus Banden

Kerkhoflaan 10
Zo 10.00 tot 17.00 uur

Zondag
12.00 tot 13.00 uur Kapel
St. Petrus banden

Wandelroutes, drankjes en
wat lekkers

Sunday
12.00 till 13.00 Chapel
St. Peter's bands

Walking tours, drinks and
some goodies

De begraafplaats is aangelegd rond 1830, nadat 1827 bij Koninklijk Besluit bepaald was dat er vanaf 1 januari 1829 geen doden meer mochten worden begraven binnen de bebouwde kom. Kenmerkend is vooral haar monumentale architectuur: de neoclassicistische kapel uit 1838 en de langgerekte neoromaanse arcade uit 1885, waarin ook Byzantijnse invloeden zijn te herkennen. St. Petrus Banden heeft een allure en stijl die zeldzaam is voor Nederland en deze architectuur tref je nauwelijks aan bij andere begraafplaatsen.

De begraafplaats is met haar boombeplanting en vele soorten coniferen een plaats van rust en stilte, die uitnodigt tot verpozing en meditatie. De aanleg van de begraafplaats is strak en geometrisch naar ontwerp van Adriaan Tollus. Verscheidene grafmonumenten en zerken zijn versierd met een sculptuur van bekende kunstenaars zoals Johan Coenraad Altorf en Jan Toorop. Deze laatste is ook op deze begraafplaats begraven.

This graveyard was constructed around 1830. In 1827, a Royal Decree stipulated that no deceased were to be buried within an urban area from January 1, 1829 onwards. Distinctive of this cemetery is its monumental architecture: the neo-classical chapel from 1838 and the neo-Romanesque arcade from 1885 (which also shows Byzantine influences). The St. Petrus Banden has an allure and style that is rare for the Netherlands. You will rarely see this kind of architecture on other burial grounds.

The cemetery, with its trees and many species of conifers, is a place of peace and quiet, and invites repose and meditation. The cemetery layout is rigid and geometric, based on a design by Adriaan Tollus. Several monuments and tombstones are decorated with sculptures by well-known artists such as Johan Coenraad Altorf and Jan Toorop. The latter is also buried in this cemetery.

Muzee Scheveningen

Neptunusstraat 90-92
Za 11.00 tot 17.00 uur

72

Muzee Scheveningen is gehuisvest in een voormalig schoolgebouw. In de loop van 1877 werd met de bouwwerkzaamheden begonnen, het ontwerp was van de hand van architect-directeur van Gemeentewerken B. Reinders. Een maquette van het schoolgebouw werd in 1878 naar de Wereldtentoonstelling in Parijs gezonden. Daar had men veel bewondering voor het ontwerp. Het schoolcomplex in Scheveningen is symmetrisch opgezet en opgetrokken in een rijk gedetailleerde neorenaissancestijl opgetrokken. De huidige hoofdingang van het museum was oorspronkelijk de ingang voor meisjes, de huidige nooduitgang aan de rechterzijde was oorspronkelijk de ingang voor jongens. Het onderwijzend personeel maakte gebruik van de middelste entree, die ook toegang gaf tot de woning van de hoofdonderwijzer op de eerste verdieping. In 1968 werd de voorganger van Muzee Scheveningen in het complex gehuisvest Oudheidkundig- en Visserijmuseum.

Muzee Scheveningen is housed in a former school building. Building work started in the course of 1877; the design was made by architect-director of Gemeentewerken B. Reinders. A model of the school building was sent to the World Exhibition in Paris in 1878. There, the design was much admired.

The school complex in Scheveningen was designed symmetrically and erected in a richly detailed Neo-Renaissance style. The current main entrance was originally the entrance for girls, the current emergency exit on the right was originally the entrance for boys. The teaching staff used the middle entrance, which also gave access to the headmaster's flat on the first floor.

In 1968, the predecessor of Muzee Scheveningen was housed in the complex Oudheidkundig- en Visserijmuseum.

Zaterdag
Preitjesmaekers, de Scheveningse podcast, neemt live op vanuit het museum en neemt je mee in een ontdekkingsreis. Preitjesmaekers verdiept zich in het cultureel erfgoed van Scheveningen, met o.a. oog voor Schevenings dialect en klederdacht. Voor het eerst wordt de podcast opgenomen met publiek. Heb je zelf een sterk verhaal? Loop visserscafé De Halve Vleet in en praat mee!

Saturday
Preitjesmaekers, the Scheveningen podcast, records live from the Museum and takes you into a journey of discovery. Preitjesmaekers delves into the cultural heritage of Scheveningen, including an eye for Scheveningen dialect and costume. For the first time the podcast will be recorded with an audience. Do you have a strong story? Walk into fishing pub De Halve Vleet and have your say! join in!

Vreugdevuren van Scheveningen-dorp en Duindorp

De vreugdevuren zijn een jaarlijkse traditie geworden waarbij Duindorpers en Scheveningers strijden om de hoogste vuurstapel. Inmiddels staan de vreugdevuren op Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland.

Bonfires of Scheveningen village and Duindorp

The bonfires have become an annual tradition where Duindorpers and Scheveningers compete for the highest pyre. The bonfires are now on National Inventory of Intangible Cultural Heritage in the Netherlands.

73

Luchtwachtoren

Zwarte Pad, Scheveningen
Za 12.00 tot 15.00 uur

Zaterdag
Niet toegankelijk voor
mindervaliden

De luchtwachtoren van het Korps Luchtwachtdienst is in 1953 gebouwd. De vierkante toren is 6,5 meter hoog. De toren maakte onderdeel uit van een landelijk netwerk van uitkijkposten dat tussen 1950 en 1960 (tijdens de Koude Oorlog) was opgezet om in tijden van internationale spanning of oorlog laagvliegende vliegtuigen te kunnen signaleren. Vliegtuigen beneden de 1500 meter konden met de toenmalige radartechniek niet effectief worden waargenomen; dat gebeurde op gehoor en met kijkers. De Scheveningse luchtwachtoren vormde een zogenaamde driehoek met een luchtwachtoren in Zoeterwoude en een post op een bunker in Noordwijk. Het netwerk heeft tot 1964 gefunctioneerd. Tegenwoordig is de toren in gebruik voor meteo-activiteiten. Van de 276 opgerichte luchtwachtposten werd de helft gebouwd als losse torens. Er zijn er nog slechts 18 over. Deze zijn alle opgebouwd uit betonelementen, met uitzondering van de Scheveningse toren die in baksteen is opgemetseld.

This Air Observation Corps watchtower was built in 1953 and is 6.5 meters high. The tower is part of a national network of watchtowers that were built between 1950 and 1960 (during the Cold War) in order to identify low-flying aircrafts in times of tension and war. Aircrafts flying below 1500 meters could not effectively be observed with the then existing radar technology, this was done with binoculars and by ear. This watchtower formed a triangle with a watchtower in Zoeterwoude and one near a bunker in Noordwijk. The network of watchtowers remained in use until 1964. Today, the tower is used for meteorology. Of all the 276 air observation posts that were set up, only half were built as separate towers. Today, only 18 remain. All towers were constructed of high quality concrete, with the exception being the tower in Scheveningen; it was constructed of bricks.

Saturday
Not accessible for disabled
people

Nieuwe Badkapel

Nieuwe Parklaan 90
Za 10.00 tot 16.00 uur

74

De Nieuwe Badkapel uit 1916 is ontworpen door de Scheveningse architect W.Ch. Kuijper jr. Het kerkgebouw is een mooi voorbeeld van protestantse architectuur uit het eerste kwart van de vorige eeuw, beïnvloed door Berlage en De Bazel. De kerk beslaat een kruisvormige plattegrond met ondiepe kruisarmen: een Grieks kruis. Aan de uiteinden van het kruis verrijzen hoge puntgevels met daarin grote rondboogvensters met gebrandschilderd decoratief glas. Aan de voorzijde bevindt zich een galerij met open arcaden. In de hoeken staan twee slanke torens. Het interieur is nog vrijwel in de oorspronkelijke staat. Aan de buitenzijde vallen de twee slanke torens op en de grote rondboogvensters met gebrandschilderd decoratief glas en aan de voorzijde de galerij met open arcaden. Het interieur is nog vrijwel in de oorspronkelijke staat. Het orgel in de Nieuwe Badkapel is gedeeltelijk door de bekende orgelbouwer Van Dam & Zn gebouwd.

The Nieuwe Badkapel was designed by Scheveningen architect W.Ch. Kuijper jr. It was constructed in 1916. The church building is a fine example of Protestant architecture from the first quarter of the previous century, influenced by Berlage and De Bazel. The church has a cruciform floor plan with shallow transepts, a Greek cross. At the ends of the cross, high gables rise with large round stained glass arch windows. At the front is a gallery with open arcades. There are two slender towers in the corners. The interior is still almost in its original state. On the outside, the two slender towers stand out and the large round arch windows with stained glass and the gallery with open arcades on the front side. The interior is still almost in its original state. The organ in the Nieuwe Badkapel was partially built by the well-known organ builder Van Dam & Zn.

Zaterdag
Open dag en Jaarmarkt in
en om het kerkgebouw
Rondleidingen en muzikale
optredens in het kerkge-
bouw

Saturday
Open day and annual
market in and around the
church building
Guided tours and musical
performances in the church
building

75

Onze Lieve Vrouwe van Goede Raadkerk

Bezuidenhoutseweg 157

Za 14.00 tot 16.00 uur

Zo 9.00 tot 12.30 uur

Zo 16.30 tot 19.30 uur

Zaterdag en zondag

Lecture Prof. R. Torfs (Leuven)
- "De kerk is fantastisch"

Katholieke mis van Engels-talige R.K. parochie Church of Our Saviour. Daarna de 'Meet the Parish' evenement waar prochijsen de verschillende groepen leren kennen en nieuwe vrijwilligers in de parochie aanmoedigen. De verschillende groepen zijn o.a. Meals for the Homeless, Soup Kitchen, Refugee Programme.

Saturday and Sunday

Lecture Prof R. Torfs (Leuven)
- "The church is fantastic"

Catholic mass of English-speaking R.C. parish Church of Our Saviour. Afterwards, the 'Meet the Parish' event where prochijsen get to know the different groups get to know and new volunteers in the parish encouraged. The different groups are Among others, Meals for the Homeless, Soup Kitchen, Refugee Programme.

Deze Rooms-katholieke kerk dateert uit 1953-1955 en is gebouwd in een traditionele op de Byzantijnse kerkenbouw geïnspireerde architectuur naar ontwerp van Jan van der Laan. Ze is gebouwd op de plek van een neogotische kerk die in WOII, tijdens het bombardement van het Bezuidenhout werd verwoest. De kerk is gebouwd in schoon metselwerk met in de voorgevel een mozaïek van Joan Collette. De gevels zijn voorzien van horizontale banden van decoratief metselwerk. De vrijstaande toren is 46 meter. Aan de Bezuidenhoutseweg bevindt zich een hoge voorbouw met asymmetrisch zadeldak, dat de hoofdentree bevat. De kerkzaal is een centraalgebouw, afgedekt met een tentdak. Ook het interieur is uitgevoerd in schoon metselwerk. De natuurstenen ronde kolommen zijn voorzien van gemetselde rondbogen. Het plafond bestaat uit blankhouten cassettes. De daken worden door middel van stalen spanten gevormd. In de voorbouw van de kerk bevindt zich naast de hoofdingang een devotiekapel.

This Roman Catholic church dates from 1953-1955 and was built in a traditional Byzantine-inspired architecture after a design by Jan van der Laan. It was built on the site of a neo-Gothic church that was destroyed in WWII during the bombardment of the Bezuidenhout. The church is built in clean brickwork with a mosaic by Joan Collette in the front facade. The facades have horizontal bands of decorative brickwork. The freestanding tower is 46 metres high. On Bezuidenhoutseweg, there is a high front building with an asymmetrical gable roof, which contains the main entrance. The church hall is a central building, covered with a tent roof.

The interior, too, is built in clean brickwork. The natural stone round columns have brick round arches. The ceiling consists of plain wooden cassettes. The roofs are formed by steel trusses. In the front part of the church, next to the main entrance, there is a devotional chapel.

Het voormalige ministerie is in 1917 gebouwd als Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel naar ontwerp van toenmalige rijksbouwmeester D.E.C. Knuttel. De architectuur is geïnspireerd op het Hollands Classicisme uit de 17de eeuw. Knuttel ontwierp een hiërarchisch gebouw: hoe hoger in het gebouw, des te lager de verdiepingshoogte. De voormalige kamer van de minister heeft de belangrijkste plek gekregen: boven de ingang. Het trappenhuis is als een zelfstandig volume in het lichthof geplaatst. Een deel van het monumentale interieur is nog bewaard gebleven en omvat onder meer decoraties in de stijl van de Um 1800-Beweging en op het oosten geïnspireerde ornamentiek. Door een wonder overleefde het gebouw het bombardement van Bezuidenhout tijdens WOII. Bij de transformatie tot eigentijdse werkomgeving is er een nieuwe overkapping over de binnenplaats gerealiseerd. De overige moderne toevoegingen zijn in harmonie met het oorspronkelijke gebouw.

The former ministry was built in 1917 as Ministry of Agriculture, Industry and Trade, based on a design by the then Chief Government Architect, D.E.C. Knuttel. The architecture is inspired by Dutch Classicism from the 17th century.

Knuttel designed a hierarchical building: The higher you are in the building, the lower the floor height. The former Minister's office was given the most important place: above the entrance. The stairwell is placed in the light court as an independent area. Part of the monumental interior is still preserved and includes decorations in the style of the Um 1800-Beweging and Eastern-inspired ornamentation.

The building miraculously survived the bombing of Bezuidenhout during WWII. During the transformation into a contemporary working environment, the courtyard is covered with a transparent roof. The other modern additions are in harmony with the original building.

76

Vml Ministerie van Economische Zaken

Bezuidenhoutseweg 30

Za 10.00 tot 16.00 uur

Zaterdag

11.00, 13.00 en 14.30 uur
Rondleiding begane grond en voormalige ministerskamer

Saturday

11.00, 13.00 and 14.00
Guided tour of ground floor and former minister's room

77

R.K. Kerk Onbevlekt Hart van Maria

Bloklandenplein 15
Za 10.00 tot 13.00 uur

Deze kerk is gebouwd in 1946-1947 naar ontwerp van architect N.F.A. Molenaar jr. (1892-1973). Het is een sober en klein bouwwerk. In de kopgevel aan het Bloklandenplein bevindt zich de hoofdentree, gemarkeerd door een houten portaal. Het interieur oogt moderner dan de buitenkant door de toepassing van een staalconstructie. In de devotiekapel bevindt zich een reliëfbeeld van Maria, vervaardigd door Albert Termote (1887-1978). Enkele jaren na oplevering is het interieur verfraaid met glas-in-loodramen van glazenier Pieter Wiegersma (1920-2009). Het altaar, het orgel en de ambo zijn van recente datum. Vergeleken met de omringende bebouwing is het uiterlijk van het kerkje vrij traditioneel. Uit het uiterlijk spreekt het geldgebrek en de materiaalnood van vlak na de Tweede Wereldoorlog. De bakstenen van het metselwerk zijn afkomstig van het puin van het Bezuidenhoutkwartier. De muren zijn uiterst laag, zodat een minimum aan materiaal gebruikt hoefde te worden.

This church was built in 1946-1947 to the design of architect N.F.A. Molenaar Jr. (1892-1973). It is a sober and small building. In the end wall on Bloklandenplein is the main entrance, marked by a wooden portal. Above the entrance, the bell tower is incorporated. The interior looks more modern than the exterior due to the use of a steel construction. In the devotional chapel there is a relief statue of Mary, made by Albert Termote (1887-1978). A few years after completion, the interior was embellished with stained glass windows by glazier Pieter Wiegersma (1920-2009). The altar, organ and ambo are of recent date. Compared to the surrounding buildings, the appearance of the church is quite traditional. The appearance speaks of the lack of money and materials of just after the Second World War. The bricks of the masonry come from the rubble of the Bezuidenhout Quarter. The walls are extremely low, so a minimum of material had to be used.

78

Christus Triumfatorkerk

Juliana van Stolberglaan 154
Za 11.00 tot 16.00 uur

Deze kerk is gebouwd in 1962 naar ontwerp van architect Geert Drexhage. De 40 meter hoge vrijstaande toren vormt een markant stedenbouwkundig baken op de kruising van de Laan van Nieuw-Oost Indië en de Juliana van Stolberglaan. Door het gebouw op een verhoging van enkele treden te plaatsen is een soort podium ontstaan. Men betreedt (tijdens de diensten) de kerkzaal centraal vanuit het bijgebouw. De kerkzaal die op de eerste verdieping ligt is vormgegeven in de voor Drexhage kenmerkende abstracte vormtaal. Bijzonder zijn de 144 pilaren en de lichtval door eveneens 144 glasstroken. Achter het liturgische centrum is een groot kruis van profielstaal tegen de wand aangebracht. De Haagse kunstenaar André Kruysen heeft voor de kerk een modernistische Stiltehoek ontworpen.

This church was designed by architect G. Drexhage and built in 1962. The 40-metre-high detached tower is a striking urban planning element at the intersection of Laan van Nieuw-Oost Indië and Juliana van Stolberglaan. The placement of the building a few steps above ground level gives it a certain podium effect. Churchgoers enter the church hall directly from a side building entrance during services. The church hall, which is located on the first floor, was designed in the abstract style characteristic of Drexhage. Some unique elements are the 144 pillars and the light provided by 144 glass strips. A large cross made of profile steel is mounted to the wall behind the liturgical centre. The artist, André Kruysen of The Hague, designed a modernist Stillness corner.

Zaterdag

14.00 uur rondleiding door de kerk met uitleg over de bouw

Saturday

14.00 guided tour of the church with explanations about the construction

79

Heilige Paschalis Baylonkerk

Wassenaarseweg 53

Za 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag
12.00 tot 12.30 uur
orgelconcert door
Johan Groen

15.00 tot 15.30 uur
orgelconcert door
Wim Voogd

Saturday
12.00 till 12.30 organ
concert by Johan Groen
15.00 till 15.30 organ
concert by Wim Voogd

Dit kerkgebouw uit 1919-1921 is gebouwd naar ontwerp van de architect A.J. Kropholler in een sterk door Berlage beïnvloede stijl. Kenmerkend zijn het ambachtelijk materiaalgebruik en de traditionele vormtaal. De kerk heeft een markante stedenbouwkundige ligging op de hoek van de Wassenaarseweg en de Neuhuyskade. In het boogveld van het portaal bevindt zich een beeldhouwd reliëf met de voorstelling van een pelikaan die haar jongen voedt met haar bloed, als zinnebeeld voor Christus. Dit reliëf is vervaardigd door de beeldhouwer Lambertus Zijl. De kerk bezit een waardevolle inventaris met veel koperen en bronzen reliëfs van de edelsmeden Jan Eloy en Leo Brom. Het marmeren hoogaltaar staat onder een bronzen ciborium op marmeren zuilen. Kropholler zelf ontwierp de houten banken en stoelen, de smeedijzeren lichtkronen, de hekken voor de Doopkapel en de kapel van O.L. Vrouw van de Vesting en de inventaris van de sacristie.

This church was built between 1919 and 1921 and designed by architect A.J. Kropholler. The style is largely influenced by Berlage. Surprising is the church's urban location on the corner of the Wassenaarseweg and the Neuhuyskade. Situated in the arches of the portal is a carved relief depicting a pelican feeding her son with her own blood. It is meant as a symbol to Christ. This relief was made by sculptor Lambertus Zijl. The church has a valuable inventory with many copper and bronze reliefs created by the precious metal workers Jan Eloy and Leo Brom. The marble high altar stands on marble pillars located under a brass ciborium. Kropholler himself designed the wooden benches and chairs, and the wrought-iron chandeliers. In addition, he designed the fences in front of the Doodkapel, the chapel of Our Lady, and the sacristy's inventory.

Het Maerlantlyceum (voorheen Tweede Gemeentelijke Gymnasium) is gebouwd in 1926 naar ontwerp van ir. J. Limburg. In 1957 is de school uitgebreid met een extra verdieping, naar ontwerp van J.C. Herpel. De school is een samensmelting van het expressionisme van de Nieuwe Haagse School en het werk van W.M. Dudok. De sobere baksteenarchitectuur bestaat uit kubistisch gegroepeerde bouwmassa's. De granieten entree met expressionistische vormen, wordt bekroond door gestileerde beelden van een peinzende man en vrouw. Deze sculptuur is van John Raedecker. Van de eenvoudige rechthoekige vensters bevatten sommige glas-in-lood in geometrische vormen. Binnen zijn de monumentale entreehal met trappenhuis en de gangen nog in originele toestand. Het interieur is afgewerkt met afgebidst tegelwerk en granieten vloeren. Ook in het interieur is Raedecker verantwoordelijk voor het bijzondere beeldhouwwerk.

The Maerlant lyceum (previously the Tweede Gemeentelijke Gymnasium) was built in 1926, based on the design of Ir. J. Limburg. In 1957, an additional story was added to the school, based on the design of J.C. Herpel. The building style is a fusion of the expressionism of the Nieuwe Haagse School and the work of W.M. Dudok. The sober brick architecture consists of a cubist grouped construction masses. The granite entrance with expressionist shapes is crowned by stylized statues of a contemplating man and woman. These sculptures were created by John Raedecker. Some of the simple rectangular windows contain stained glass in geometrical shapes. In the building, the historical entrance hall with its stairway, and the hallways are still in original condition. The interior is finished with tiling with trims and granite floors. Raedecker was also responsible for the special carvings in the interior.

80

Maerlant Lyceum

Johannes Bildersstraat 11

Zo 11.00 tot 15.00 uur

Weduwe van Indië

Den Haag wordt ook wel de Indische hoofdstad van Nederland genoemd, de Weduwe van Indië. In 1959 werd de eerste Pasar Malam Besar (later de Tong Tong Fair) georganiseerd. Een levend monument waarmee de herinnering aan de Nederlands Indische cultuur levend gehouden kon worden.

Widow of the Dutch East Indies

The Hague is also known as the 'Indische' capital of the Netherlands. In 1959, the first Pasar Malam Besar (later the Tong Tong Fair) was organized. A living monument through which the memory of the Dutch East Indies culture could be kept alive.

Haagse Harry

Het standbeeld van de stripheld op de Grote Markt is meer dan 2 meter hoog. Het is een eerbetoon aan de creatie van illustrator Marnix Rueb (1955-2014).

Haagse Harry

The statue of the cartoon hero on the Grote Markt is more than 2 meters high. It is a tribute to the creation of illustrator Marnix Rueb (1955-2014).

81

Duinzichtkerk

Van Hogenhoutlaan 89
Za 12.00 tot 17.00 uur

Zaterdag
*Rondleiding en geschiedenis
kerkgebouw ieder heel uur*

Saturday
*Tour and history church
building every full hour*

Deze kerk is gebouwd naar een ontwerp van architect W. Verschoor. Hij was voltooid in 1935. De architectuur is verwant aan de Delftse School architectuur. Het kerkgebouw is opgetrokken in rode baksteen, afgewisseld met Franse kalksteen voor de omlijstingen van ramen en deuren. De vierkante toren van 30 meter hoog staat naast de kerk en neemt een centrale plaats in het gehele kerkcomplex. De inrichting van de kerk is Luthers. De kerkruimte ontvangt haar licht door negen glas-in-loodramen met blank glas en door drie gebrandschilderde ramen. Het eerste raam stelt de 'roeping van de discipelen' voor, het tweede raam is een gedenkraam met de bezettingstijd als onderwerp en het derde raam heeft als onderwerp 'de wonderbare visvangst'.

This church was built to a design by architect W. Verschoor. It was completed in 1935. The architecture is related to the Delftse School architecture. The church building is built in red brick, alternating with French limestone for the frames of windows and doors. The square tower, 30 metres high, stands next to the church and takes a central place in the entire church complex. The interior of the church is Lutheran. The church space receives its light through nine stained glass windows and three stained glass windows. The first window depicts the 'calling of the disciples', the second is a memorial window with the occupation period as its subject, and the third window has as its subject 'the miraculous catch of fish'.

Tuin van het Huis op de bunker

Ruyschroeklaan 221
Za 11.00 tot 17.00 uur
Zo 11.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en zondag
Alleen de tuin is toegankelijk

*Niet toegankelijk voor
mindervaliden*

Saturday and Sunday
Only the garden is accessible

*Not accessible for disabled
persons*

Deze woning uit 1950, naar ontwerp van de modernistische architect R. Romke de Vries, is gebouwd op een bunker uit WOII. In het ontwerp is een sterke relatie gelegd tussen exterieur en interieur. De overgang tussen binnen en buiten wordt geminimaliseerd door een grote glaswand tussen huiskamer en terras, die geheel weggeschoven kan worden. De tuin kent aan de achterzijde grote hoogteverschillen. Het dak van de aanbouw van de bunker is bedekt met aarde en gras en draagt – door het ontstane hoogteverschil – bij aan de plasticiteit van het ontwerp. Om alle niveaus te kunnen bereiken zijn in de betrekkelijk smalle tuin naast de trap naar de hoofdentree nog vier trappen opgenomen. Zowel aan de straatzijde als in de achtertuin is gebruik gemaakt van lage bakstenen muurtjes. In het laagste gedeelte bevindt zich de plantenvijver.

This 1950 house, designed by modernist architect R. Romke de Vries, was built on top of a WWII bunker. The design establishes a strong relationship between exterior and interior. The transition between inside and outside is minimised by a large glass wall between the living room and the terrace, which can be completely slid away. At the rear, the garden has large height differences. The roof of the bunker's extension is covered with earth and grass and contributes – through the resulting difference in height – to the plasticity of the design. In order to reach all levels, four more stairs have been added to the relatively narrow garden, in addition to the stairs leading to the main entrance. Low brick walls are used both on the street side and in the back garden. The plant pond is located in the lowest part.

83

Stationsgebouw vml Vliegveld Ypenburg

Ilspyntsoen 1

Zo 10.00 tot 16.00 uur

Zondag

Er worden voor groepen rondleidingen verzorgd door de Historische Vereniging Buitenplaats Ypenburg.

Individueel rondlopen is niet mogelijk in verband met niet toegankelijke kantoren en werkruimtes van huurders.

Niet toegankelijk voor mindervaliden

Sunday

There are guided tours by the Historical Society Buitenplaats Ypenburg.

Individual walking is not possible due to inaccessible offices and tenants' workspaces

Not accessible for disabled persons

Vliegveld Ypenburg is een goed voorbeeld van het Nieuwe Bouwen, de stijl die in de jaren '30 zorgde voor een nieuw elan in de architectuur. Het Stationsgebouw op het voormalige vliegveld is een ontwerp van Brinkman en Van der Vlugt. Het is ontworpen als een gebogen tribune, gericht op de landingsbanen. Het gebouw van de Nationale Luchtvaart-school (NLS) werd in 1939 gebouwd en werd ontworpen door Mertens. Het vliegveld werd in 1936 voor het eerst in gebruik genomen als terrein voor sportvliegers.

Op 10 mei 1940 werd het vliegveld aanvankelijk gevorderd door de Duitse bezetters, maar tijdens de Slag om Den Haag weer heroverd door de Nederlandse strijdkrachten. Na WOII deed Ypenburg dienst als militair vliegveld, totdat het in 1992 werd gesloten om plaats te maken voor de gelijknamige Vinex-wijk. Na jaren van leegstand zijn het Stationsgebouw en het NLS-gebouw (Nederlandse Luchtvaartschool) gerestaureerd.

Ypenburg Airport is a great example of the 'New Building', a modernist style that gave new elan to architecture in the Netherlands in the 1930s. The Station Building on the former airport was designed by architects Brinkman and Van der Vlugt. It is designed as a curved grandstand, offering a view of the runways. The NLS (National Aviation School) building was designed by architect Mertens and built in 1939. The airport was first used by recreational pilots in 1936. The airport was taken over by German occupation forces on May 10, 1940. However, it was retaken by Dutch armed forces during the Battle for The Hague. After WWII, Ypenburg was used as a military airport for many years. It was closed in 1992 to make room for the Vinex district that bears the same name. After having been vacant for several years, the Station building and the Aviation School building were restored.

84

Tobruk bunker

Ilspyntsoen, naast Scouting

Van Weerden Poelman

Zo 10.00 tot 16.00 uur

In WOII hebben de Duitsers vergeefs op 10 mei 1940 geprobeerd vliegveld Ypenburg te veroveren. Na capitulatie werd vliegveld Ypenburg ingenomen, maar er werd nauwelijks gebruik van gemaakt. Wel is omstreeks 1942/43 rondom beveiliging aangelegd met Tobruk bunkertjes. Deze Tobruk bunkers zijn betonnen schuttersputten voor twee personen die door de Duitsers in WOII werden gebruikt voor de beveiliging van vliegveld Ypenburg. Deze bunker was de laatste die nog heel in de grond lag, maar hij moest wijken voor de aanleg van de Rotterdamsebaan.

De Gemeente Den Haag en de Rotterdamsebaan hebben gezorgd dat de bunker op de Ypenburgse heuvelrug is komen te liggen, naast het gebouw van Scouting Van Weerden Poelman en BSO Leuk Wings. Hij staat daar als landmark en herinnering aan de Duitse bezetting van het vliegveld.

In WWII, the Germans tried in vain to capture Ypenburg airfield on 10 May 1940. Ypenburg airfield was taken after the capitulation, but was hardly used. However, around 1942/43, security was constructed with Tobruk bunkers. These Tobruk bunkers are concrete foxholes for two people that were used by the Germans in WWII to secure Ypenburg airfield.

This bunker was the last one still intact in the ground, but it had to make way for the construction of the Rotterdamsebaan.

The Municipality of The Hague and the Rotterdamsebaan arranged for the bunker to be placed on the Ypenburg ridge, next to the building of Scouting Van Weerden Poelman and BSO Leuk Wings. It stands there as a landmark and reminder of the German occupation of the airfield.

Zondag

Er worden voor groepen rondleidingen verzorgd door de Historische Vereniging Buitenplaats Ypenburg.

Individueel rondlopen is niet mogelijk in verband met niet toegankelijke kantoren en werkruimtes van huurders.

Alleen de tuin is toegankelijk

Niet toegankelijk voor mindervaliden

Sunday

There are guided tours by the Historical Society Buitenplaats Ypenburg.

Individual walking is not possible due to inaccessible offices and tenants' workspaces

Only the garden is accessible

Not accessible for disabled people

85

Commandobunker Clingendael

Thérèse Schwartzstraat -

Van Brienenlaan

Za 10.00 tot 17.00 uur

alleen toegankelijk met reservering

Zaterdag

Rondwandeling en
filmvertoning

Saturday

Guided tour and
filmscreening

Van 1940 tot 1945 was de Oostenrijkse jurist Arthur Seyss-Inquart rijkscommissaris van het bezette Nederland. Hij woonde in Huys Clingendael. Daar waren veel officiële ontvangsten; zo kwamen onder andere Hans Rauter en Heinrich Himmler op bezoek. In 1943 verhuisden de meeste departementen uit Den Haag naar onder meer Hilversum en Utrecht. Seyss-Inquart bleef, juist als symbool van het Duitse gezag. Om die reden kwam er een tweede vesting in de stad: Stützpunktgruppe Clingendael, met eigen tankgrachten en bunkers. De commandobunker die Seyss-Inquart naast zijn villa liet bouwen kreeg, om het militaire karakter ervan te verhullen, het uiterlijk van een boerderij. Op het metersdikke betonnen dak lagen gewone dakpannen. De schoorstenen waren in werkelijkheid luchtafweerposten. Na de oorlog gebruikte de Koninklijke Landmacht de bunker onder meer om verbinding te onderhouden met de Nederlandse troepen overzee. Tijdens de Koude Oorlog werd hij ingericht als crisiscentrum voor de Nederlandse regering.

From 1940 to 1945, Austrian jurist Arthur Seyss-Inquart was Reich Commissioner of the occupied Netherlands. He lived in Huys Clingendael. Many official receptions were arranged there; among others, Hans Rauter and Heinrich Himmler visited. In 1943, most departments moved out of The Hague to Hilversum and Utrecht, among other places. Seyss-Inquart remained, as a symbol of German authority. For that reason, a second fortress was built in the city: Stützpunktgruppe Clingendael, with its own tank trenches and bunkers. To disguise its military character, the command bunker that Seyss-Inquart had built next to his villa was given the appearance of a farmhouse. On the metre-thick concrete roof were ordinary roof tiles. The chimneys were in reality anti-aircraft stations. After the war, the Royal Army used the bunker, among other things, to liaise with Dutch troops overseas. During the Cold War, it was set up as a crisis centre for the Dutch government.

Nieuwjaarsduik

Sinds 1965 duiken mensen op nieuwjaarsdag in Scheveningen de Noordzee in om het nieuwe jaar in te luiden. Hierbij nemen ieder jaar duizenden mensen en frisse duik.

Nieuwjaarsduik

Since 1965, people have been diving on New Year's Day in Scheveningen into the North Sea to usher in the new year. Every year, thousands of people take a refreshing dive.

Activiteiten

Activities

Naast de opengestelde panden zijn er ook verschillende activiteiten rondom het thema: een kennismarkt, een kinderworkshop, een fietstocht en nog meer.

In addition to the buildings that are open to the public, there are also various activities on the theme: a knowledge market, a childrens's workshop, a bicycle tour and much more.

Activiteiten

Activities

BEKLIMMING / CLIMBING

Beklimming van de Haagse Toren

Climbing the tower

Eeuwenlang was de toren van de Grote Kerk een vast herkenningspunt en bepaalde hij de silhouet van Den Haag. De toren is gebouwd met een gift van hertog Jan van Beieren. Het bakstenen gebouw is zeszijdig. De huidige sierlijke spits – hoogste punt op 92,5 meter – vervangt sinds de jaren vijftig de 19de-eeuwse gietijzeren spits die door zijn gewicht scheuren in de toren had veroorzaakt. De spits is ontworpen aan de hand van oude tekeningen, maar iets ruimer dan de oorspronkelijke afmetingen, om plaats te kunnen bieden aan het zwaardere klokkenspel. De houten spits is met koper gedekt. Boven de klokkenlantaren eindigt het zeszijdig dak in een uivormig bovenstuk, waarop een goudkleurige bol en een liggend kruis, met als afsluiting een 1.80m hoge windvaan in de vorm van de Haagse ooievaar. De zandstenen balustrade van de omloop draagt op de hoeken pinakels van Frans natuursteen. Daaronder zijn de wijzerplaten aangebracht die naar zes kanten de tijd aangeven. Dat was oorspronkelijk niet het geval. De bewoners van de Boekhorststraat hebben in 1647 het verzoek gedaan om voor hun rekening ook

For centuries now, the tower of the Grote Kerk has been an important reference point, and has played a crucial role in determining The Hague's cityscape. The tower was built with a donation from Duke Jan van Beieren. The brick tower is a hexagonal construction. The tower's old spire was replaced during the fifties, because, due to its heavy weight, the old 19th century cast-iron spire had caused cracks in the building. With a height of 92.5 metres, the current spire is the building's highest point. The tower's current design is based on old drawings. However, it is slightly wider than the original, in order to be able to cope with the weight of heavier bells. The wooden spire is covered with copper. Above the carillon, the hexagonal roof ends in an onion-shaped top. Situated above this is a gold-coloured ball, a horizontal cross and – right at the top – a 1.80 metre high wind vane in the shape of a stork (the symbol of The Hague). The sandstone balustrade of the gallery is supported by the corner pinnacles made out of French natural stone. Beneath it, clock faces are attached that show the time in six different directions. Initially, this was not the case.

aan hun zijde van de toren een wijzerplaat aan te brengen. De wijzerplaten gaven toen nog alleen de uren aan. De minutenwijzers zijn pas in de 19de eeuw toegevoegd. Toen de kerk in 1810 aan de kerkmeesters werd overgedragen, bleef de toren eigendom van de gemeente. De toren had een duidelijke functie voor de veiligheid, zeker omdat Den Haag geen vestingwerken bezat. Vanaf de toren kon men gevaren tijdig signaleren. Ook diende de toren als brandwachtpost. Torenwachters waakten 's nachts over de stad om alarm te slaan bij brand. Om het half uur dienden zij 'hoog van de toren te blazen', als teken dat zij niet in slaap waren gevallen. Open Monumentendag biedt u een unieke gelegenheid de Haagse Toren te beklimmen (bijna 300 traptreden!). Vanaf de omloop heeft u een schitterend uitzicht over de stad en de wijde omgeving. U heeft alleen toegang met een toegangskaart.

In 1647, the people living in the Boekhorststraat requested, at their own cost, another clock face to be constructed on their side of the tower. During that time, the clock faces only displayed the hours. The minute hands were not added until the 19th century. When in 1810 the church was passed on to the church wardens, the tower remained in possession of the municipality. It also played an important part in the safety of the city, especially because The Hague did not have any fortifications. From the top of the tower, it was possible to signal danger in time. The tower also served as a fire look-out. During the night, guardsmen were on the look-out in order to sound the alarm in case of fire. Every half hour, they had to sound the trumpet to let people know they had not fallen asleep. The Dutch Heritage Days offer you the unique opportunity to climb The Hague Tower (more than 300 steps!). The gallery offers a sweeping view over the town and its surroundings. Tickets are required.

Info

Zaterdag en zondag /
Saturday and Sunday
13.00 en 15.00 uur

Adres / address
Rond de Grote Kerk 12

Duur / duration
60 min

Aantal / number
maximaal 20 deelnemers
a maximum of 20 participants

Prijs / price
€ 5,25

Reserveren / reservation
Via www.haagsetoren.nl

TRAMRIT / TRAMTOUR

Rondritten met historische trams

Er rijden historische Haagse trams van het Haags Openbaar Vervoer Museum rondritten door Den Haag. Hiermee kunt u zich per rijdend monument laten vervoeren langs de verschillende bezienswaardigheden. Zowel de hele oude, vooroorlogse trams van wel 100 jaar oud, als de befaamde PCC-cars worden ingezet. Onder meer de Blauwe Tram uit Leiden gaat rijden. Ook zal de welbekende Haagse stadstram uit de jaren '20 van de vorige eeuw haar rondjes rijden en nostalgie doen herleven.

Tours with historic Trams

On the Heritage Days, historic trams of Haags Openbaar Vervoer Museum (HOVM) (The Hague Public Transport Museum) run tours through The Hague. You can use them to transport yourself along the various sights by means of a moving monument. The very old, pre-war trams of up to 100 years old, as well as the famous PCC-cars are used. Among others, the Blue Tram from Leiden will operate. The well-known The Hague city tram from the 1920s will also be making its rounds, bringing nostalgia back to life.

U kunt de rondrit beginnen bij het Haags Openbaar Vervoer Museum (Parallelweg 224 Den Haag: tegenover tramhalte Wouwermanstraat) en bij het Kerkplein (bij de Grote Kerk) in de binnenstad. Een rondrit duurt ongeveer 1 uur.

De historische trams rijden zowel zaterdag 9 september als zondag 10 september tussen 11.00 en 17.00 uur elke 15 minuten, en rijden een aantrekkelijke rondrit door Den Haag.

Kaartjes kunnen in de tram gekocht worden bij het instappen. Er kan alleen met pinpas of creditcard worden betaald (contant betalen is niet mogelijk).

De exacte dienstregeling vindt u op www.hovm.nl.

You can start the tour at the Haags Openbaar Vervoer Museum (Parallelweg 224 The Hague: opposite the Wouwermanstraat tram stop) and at the Kerkplein (near the Grote Kerk) in the city centre. A round trip takes about 1 hour.

The historic trams will run both Saturday 9 September and Sunday 10 September between 11.00 and 17.00 every 15 minutes, and will make an attractive tour through the city.

Tickets can be purchased in the tram upon boarding. Payment can only be done by debit or credit card (cash payment is not possible).

You can find the detailed timetable on www.hovm.nl.

Info

Zaterdag en zondag /
Saturday and Sunday
11.00 - 17.00 uur
elke 15 minuten
every 15 minutes

Prijs / price
1 rondrit €5,00
kinderen 4 t/m 12 jr € 1,50
kinderen 0 t/m 3 jr gratis

Kaartjes bij de conducteur op
de tram, geen abonnementen
en geen OV-Chipkaart

1 tour €5,00
children 4 to 12 jr € 1,50
children 0 to 3 jr free

Tickets can be purchased
from the conductor on
the tram, no passes or
OV-Chipcard

Reserveren / reservation
niet nodig
not necessary

Let op / please notice
De historische trams zijn
echter niet toegankelijk
voor mindervaliden

The historical trams are
not accessible for disabled
persons

Langs straten en markten

Along Streets and Markets

Waar zijn ze gebleven, die oude Haagse markten, waaraan alleen de straatnamen nog herinneren?

Wandel mee met Gilde Den Haag, dat in samenwerking met Monumentenzorg een wandeling langs de legendarische marktplaatsen heeft samengesteld: de Dagelijkse Groenmarkt, de Riviervismarkt, de Visbanken, de Grote Markt, en nog meer. Langs de route komt u natuurlijk ook de oude handelshuizen tegen zoals de Boterwaag en het Koorenhuis en de oude pleisterplaats 'in t gulden hoift'.

Where have they gone, those old Hague markets, of which only the street names are still reminiscent of?

Take a walk with Gilde Den Haag, which in cooperation with Monumentenzorg has put together a walk along the legendary market places: the Dagelijkse Groenmarkt, the Riviervismarkt, the Visbanken, the Grote Markt, and more. Along the route, you will of course also come across the old trading houses such as the Boterwaag and the Koorenhuis and the old plaza 'in t gulden hoift'.

WANDELING / WALK

Info

Zaterdag en zondag /
Saturday and Sunday
11.00 en 13.30 uur

Vertrekpunt / starting point
voor 't Gouden Hooft
in front of 't Gouden Hooft

Duur / duration
60 min

Aantal / number

Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers per wandeling
There is room for up to 15 participants per walk

Prijs / price
gratis / free

Reserveren / reservation
www.gildedenhaag.nl

Only in Dutch

Wandeling in Stationskwartier

Guided Tour in Stationskwartier

Het Stationskwartier ligt ingesloten tussen de stations Holland Spoor en het centrum. Tussen de grachten vind je woningen uit 1850-1930 en hofjes, maar ook veel nieuwbouw. De Stationsbuurt is getransformeerd in een bruisende buurt. Het Huygenspark en het Oranjeplein vormen twee groene oases in de drukte. De Stationsweg vormt de stadsentree vanaf station Hollands Spoor.

Deze buurt bestaat uit verschillende kleine buurtjes met elk een heel eigen karakter. Je vindt er hofjes, grachten en karakteristieke panden. De wijk is aangelegd tussen circa 1865 en 1910. In het kader van de stadsvernieuwing zijn tussen circa 1970 en 1990 grote delen van de Stationsbuurt

Stationskwartier is enclosed between Holland Spoor railway station and the city centre. Between the canals, you will find houses from 1850-1930 and courtyards, but also many new buildings. The Stationsbuurt has been transformed into a vibrant neighbourhood. Huygenspark and Oranjeplein form two green oases in the bustle. Stationsweg forms the city entrance from Hollands Spoor station.

This area consists of several small neighbourhoods, each with its own character. You will find courtyards, canals and characteristic buildings. The area was built between around 1865 and 1910. As part of urban renewal, large parts of the Stationsbuurt were renewed between circa 1970 and

vernieuwd, met name in de zuidelijke helft. Aan de noordzijde is een groot deel van de laat 19de- en vroeg 20ste-eeuwse bebouwing en stedenbouwkundige opzet bewaard gebleven.

Wandel op zaterdag 9 september mee met onze gids door deze levendige buurt. En maak kennis met het (levend) erfgoed in deze wijk.

Aanmelden via
www.monumentenzorgdenhaag.nl

1990, especially in the southern half. On the northern side, much of the late 19th- and early 20th-century buildings and urban design have been preserved.

Walk with our guide through this lively neighbourhood on Saturday 9 September. And get to know the (living) heritage in this neighbourhood.

Sign up via
www.monumentenzorgdenhaag.nl

Info

Zaterdag / Saturday
13.00 en 15.00 uur

Duur / duration
90 min

Aantal / number
Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers per wandeling
There is room for up to 15 participants per walk

Prijs / price
gratis / free

Reserveren / reservation
via www.monumentenzorgdenhaag.nl

Only in Dutch

FIETSRUTE / CYCLE TOUR

Info

Zondag / Sunday
11.00 en 15.00 uur

Duur / duration
90 min

Aantal / number
maximaal 15 deelnemers
a maximum of 15 participants

Prijs / price
gratis / free

Reserveren / reservation
via shie@hetnet.nl

Tegeltableaus firma Rozenburg

De producten van de keramiekindustrie zijn in Den Haag nog op veel plekken aanwezig. Behalve in museumcollecties zijn ze ook te zien in de vorm van de tegeltableaus in gevels van woningen, voormalige winkels en fabrieken. In de periode tussen 1895 en 1915 was het een gebruikelijke manier om de gevel te decoreren of de naam van het bedrijf te tonen. In Den Haag was het de bekende firma Rozenburg, die naast porselein ook aardewerk tegels en tegeltableaus vervaardigde.

De Stichting Haags Industrieel Erfgoed neemt u mee op een fietstocht langs deze tegeltableaus van Rozenburg. Tijdens de rit hoort u meer over de achtergrond van de tegeltableaus en de firma Rozenburg.

SHIE
stichting haags industrieel erfgoed

Tile Tableaux Company Rozenburg

The products of the ceramic industry are still present in many places in The Hague. Apart from museum collections, they can also be seen in the form of the tile tableaux in facades of houses, former shops and factories. In the period between 1895 and 1915, it was a common way to decorate the facade or display the name of the company. In The Hague, it was the well-known Rozenburg firm, which manufactured earthenware tiles and tile tableaux in addition to porcelain.

The Hague Industrial Heritage Foundation (Stichting Haags Industrieel Erfgoed) will take you on a bicycle tour along these Rozenburg tile tableaux. During the ride, you will hear more about the background of the tile tableaux and the Rozenburg company.

KINDERATELIER / CHILDREN'S WORKSHOP

Vlaggetjesdag met (je) maatjes

Monumenten zijn gebouwen, toch? Nou, het kan bijvoorbeeld ook Vlaggetjesdag zijn! Dat is een super vrolijke dag in Scheveningen als de eerste nieuwe haringen er weer zijn, die ook wel maatjes genoemd worden. De schepen met haring zijn dan met vlaggetjes versierd! Een maatje is ook een ander woord voor vriend of vriendin. Dus kom jij op Open Monumentendag een vlaggetje maken voor of met je maatjes? Je broer of zus mag natuurlijk ook.

Inloop collage workshop Juuls Kinderatelier met Juliette Pestel. Deze workshop is gratis voor kinderen, een cadeautje van Monumentenzorg Den Haag!

Vlaggetjesdag with (your) Mates

Monuments are buildings, right? Well, they can also be Vlaggetjesdag, for example! That's a super happy day in Scheveningen when the first new herring are back, also called mates (maatjes). The ships carrying herring are then decorated with flags! A mate is also another word for friend. So will you come and make a flag for or with your mates on Heritage Days? Your brother or sister is of course allowed too.

Walk-in collage workshop Juuls Kinderatelier with Juliette Pestel. This workshop is free for children, a gift from Monumentenzorg Den Haag!

Info

Zaterdag / Saturday
12.00 tot 16.00 uur
vrije inloop / free entrance

Adres / address
op de Plaats

Prijs / price
gratis / free

Reserveren / reservation
niet nodig / not necessary

www.juliettepestel.com

BEZICHTIGING / VISIT

Bezoek de bouwplaats van het Binnenhof

Het Binnenhof wordt gerenoveerd en is gesloten voor publiek. Op zaterdag 9 september gaat het Binnenhof deels open. Na de ontvangst start de route in de Ridderzaal. Tijdens de bezichtiging zijn experts beschikbaar om vragen over de historie van deze bekende zaal te beantwoorden. Na het verlaten van de Ridderzaal kunnen bezoekers de opgravingen, gevonden op het Binnenhof, bekijken. Archeologen en een geoloog van de gemeente Den Haag aanwezig om uitleg te geven. Zij vertellen niet alleen over de vondsten, maar ook over hun werk als archeoloog/geoloog. Tot slot kunnen enkele zalen, waaronder de plenaire zaal, van de Eerste Kamer bezocht worden. Hier vertellen restaurateurs van Burgij over hun ambachtelijk werk en de restauratiewerkzaamheden in de Eerste Kamer.

Visit the Binnenhof Construction Site

The Binnenhof is being renovated and is closed to the public. On Saturday 9 September, the Binnenhof will partially open. After the reception, the route starts in the Ridderzaal. During the tour, experts will be available to answer questions about the history of this famous hall. After leaving the Ridderzaal, visitors can view the excavations found in the Binnenhof. Archaeologists and a geologist from the municipality of The Hague will be present to explain. They will not only tell about the finds, but also about their work as archaeologists/geologists. Finally, some rooms, including the plenary room, of the Senate can be visited. Here, restorers from Burgij will tell about their craft and the restoration work in the Senate.

Info

Zaterdag / Saturday
van 10.00 tot 17.00 uur

Adres / address
Binnehof 11

Prijs / price
gratis / free

Reserveren / reservation
Vanwege de verwachte belangstelling en veiligheidseisen moeten vooraf tickets worden gereserveerd. De gratis tickets kunnen vanaf 14 augustus gereserveerd worden via binnenhofrenovatie.nl

Due to expected interest and security requirements, tickets must be booked in advance. Free tickets can be reserved from 14 August via www.binnenhofrenovatie.nl

Post 65 erfgoed

Wie zegt dat monumenten oud moeten zijn? Dit jaar heeft Den Haag bijzondere aandacht voor moderne architectuur, het zogenaamde Post 65 erfgoed (1965-1995).

Sinds 2018 is er door de afdeling Monumentenzorg & Welstand onderzoek gedaan naar de stedenbouw en architectuur uit de periode 1965-1995. Het onderzoek heeft geresulteerd in het boek 'Post 65 Een turbulente tijd. Architectuur en stedenbouw 1965-1995' (VOM-reeks 2023, nummer 1) van Botine Koopmans en Judith van Hoogdalem. Op 2 juni 2023 heeft wethouder Saskia Bruines het eerste exemplaar in ontvangst genomen, onder muzikale begeleiding van de Scheveningse band Kopsmart.

Het boek geeft een rijk geïllustreerd overzicht van de Haagse stedenbouw en architectuur tussen 1965-1995. Het was een turbulente tijd: het gemeentebestuur zag

Post 65 Heritage

Who says monuments have to be old? This year, The Hague has a special focus on modern architecture, the so-called Post 65 heritage (1965-1995).

Since 2018, the Department for Heritage Preservation has been researching urban planning and architecture from the 1965-1995 period. The research has resulted in the book 'Post 65 A turbulent time. Architecture and Urban Planning 1965-1995' (VOM series 2023, number 1), by Botine Koopmans and Judith van Hoogdalem. On 2 June 2023, alderman Saskia Bruines accepted the first copy, to the musical accompaniment of the Scheveningen band Kopsmart.

The book provides a richly illustrated overview of Hague urban planning and architecture between 1965-1995. It was a turbulent time: the city council was confronted with

zich geconfronteerd met de grote opgaven van de stadsvernieuwing en complete wijken gingen op de schop. De steeds mondiger wordende burgers verzetten zich tegen het lot dat de wijken en hun bewoners te wachten stond. Wat er allemaal gebeurde en tot welke resultaten dat heeft geleid, wordt uitgebreid beschreven.

the major tasks of urban renewal and entire neighbourhoods were turned upside down. The increasingly empowered citizens resisted the fate that awaited the neighbourhoods and their inhabitants. What all happened and what results were achieved are described in detail.

WANDELING / WALK

Ook de architectuur komt aan bod. Aan de hand van Haagse voorbeelden wordt de stilistische ontwikkeling in deze jaren getoond: van brutalisme in de jaren zestig, naar schuin en bruin in de jaren zeventig, tot strak en wit in de jaren tachtig. Als kers op de taart komen architecten aan het woord die veel in Den Haag gebouwd hebben. Hun belevenissen in die tijd vormen een waardevolle aanvulling op de verhalen. Het boek biedt daarmee een compleet overzicht van de stadsontwikkeling in deze periode.

Architecture is also covered. Using examples from The Hague, the stylistic development in these years is shown: from brutalism in the 1960s, to slant and brown in the 1970s, to austere and white in the 1980s. As icing on the cake, architects who built a lot in The Hague are featured. Their experiences at the time form a valuable addition to the stories. The book thus offers a complete overview of urban development in this period.

Nieuwsgierig geworden? Van 28 augustus tot en met 23 oktober 2023 is er in het Atri-

Curious? From 28 August to 23 October 2023, there will be a Post 65 exhibition in the Atrium of the City Hall (Spui 70, The Hague). It will cover seven themes from

um van het stadhuis (Spui 70, Den Haag) een Post 65 tentoonstelling te zien. Er worden zeven thema's uit het boek behandeld, zodat u meer kunt leren over wat Post 65 architectuur is en hoe u het kunt herkennen. Ook komen de interieurs uit deze tijd aan bod (hallo zitkuil!) en leert u welke Haagse wijken er in deze tijd gebouwd zijn en waarom die nou zo kenmerkend zijn.

Ook organiseert de gemeente op 22 september 2023 een symposium over Post 65 erfgoed in Theater De Vaillant in de Schilderswijk. Tijdens het ochtendprogramma kunt u mee op excursie door de Schilderswijk om de stadsvernieuwing uit deze periode met eigen ogen te zien. Wist u dat de Haagse Schilderswijk bekend stond als het grootste stadsvernieuwinggebied van Europa? Bijna de gehele van oorsprong 19de-eeuwse wijk werd gesloopt en opnieuw opgebouwd volgens de ontwerpprincipes van de jaren 70 en 80. In de middag zullen verschillende sprekers iets vertellen over Post 65 vanuit hun eigen invalshoek.

Wilt u meer te weten komen over Haags Post 65 erfgoed tijdens de Open Monumentendag? Dat kan! Op zaterdag 9 september zijn er wandelingen langs dit erfgoed met een gids.

Info

Zaterdag / Saturday
13.00 uur

Vertrekpunt / starting point
verzamelen voor het Carlton Beach Hotel,
Gevers Deynootweg 201

Duur / duration
90 min

Aantal / number
Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers per wandeling
There is room for up to 15 participants per walk

Prijs / price
gratis / free

Reserveren wandeling / reservation walk
www.monumentenzorgdenhaag.nl

Reserveren symposium 22 september /
reservation symposium 22 september
www.monumentenzorgdenhaag.nl

Only in Dutch

the book, allowing you to learn more about what Post 65 architecture is and how to recognise it. Interiors from this era will also be featured (hello sitting pit!) and you will learn which Hague neighbourhoods were built during this time and why they are so distinctive.

The municipality is also organising a symposium on Post 65 heritage at Theater De Vaillant in the Schilderswijk on 22 September 2023. During the morning programme, you can join an excursion through the Schilderswijk to see the urban renewal from this period with your own eyes. Did you know that The Hague's Schilderswijk was known as the largest urban renewal area in Europe? Almost the entire originally 19th-century neighbourhood was demolished and rebuilt according to the design principles of the 1970s and 1980s. In the afternoon, several speakers will talk about Post 65 from their own perspectives.

Want to learn more about Hague's Post 65 heritage during Heritage Days? You can! On Saturday 9 September there will be guided walks along this heritage.

FOTO'S / PICTURES

De Haagse mat

Er lijkt weinig Haagser dan de Haagse mat. Kalend, krullend, glimmend of lekker plat. Vlasmat of steile mat. De mat is Haags erfgoed, folklore en traditie, en staat symbool voor een overdosis origineel Haagse lak aan opgelegde normen, in een wereld waarin eindeloos conformeren normaal is. De mat is een markant kapsel, aan de voorkant zakelijk kortgeknipt, aan de achterkant weelderig lang. De coupe wordt al decennia gedragen door heel Den Haag, maar is vooral hot in Duindorp, Scheveningen, Moerwijk en Laakkwartier. Ontwerper Joost Nijhuis (1980) en fotografen Daniël Heikens (1980) en Rein Langeveld (1979) brachten het fenomeen in kaart in de Matlas, een atlas vol portretten, geografische kaarten, pictogrammen en statistieken. In de kraam van de afdeling Monumentenzorg en Welstand is een kleine selectie foto's uit de Matlas te bewonderen op de Plaats.

The Hague Mullet

There seems little more Hague than the Mullet. Balding, curly, shiny or nice and flat. Flax mat or steep mullet. The mullet is Hague heritage, folklore and tradition, and is a symbol of an overdose of original Hague disregard for imposed norms, in a world where endless conformity is normal. The mullet is a striking hairstyle, cut business-like short at the front, luxuriantly long at the back. The cut has been worn throughout The Hague for decades, but is especially hot in Duindorp, Scheveningen, Moerwijk and Laakkwartier. Designer Joost Nijhuis (1980) and photographers Daniël Heikens (1980) and Rein Langeveld (1979) mapped the phenomenon in the Matlas, an atlas full of portraits, geographical maps, pictograms and statistics. A small selection of photos from the Matlas can be admired in the stall of the Department for Heritage Preservation on Plaats.

Info

Zaterdag / Saturday
12.00 - 16.00 uur
vrije inloop / free entrance

Adres / address
Op de Plaats
At Plaats

Info

Zaterdag / Saturday
10.00 tot 16.00 uur
vrije inloop / free entrance

Locatie / location
op de Plaats, bij de kraam
van Monumentenzorg

at Plaats

Prijs / price
gratis / free

Reserveren / reservation
niet nodig / not necessary

Activiteiten / Activities

VIRTUAL REALITY

Ontdek historische gebouwen vanuit de luie stoel ...

Discover historical Buildings without leaving your Armchair ...

De afdeling Monumentenzorg en Welstand heeft van meer dan 60 monumenten 360° laten maken door Dutch VR. U kunt nu vanaf uw bank of luie stoel op een bijzondere manier een kijkje nemen in een groot aantal fraaie en interessante interieurs van Den Haag. Er zijn ook foto's gemaakt van ruimtes waar u normaal niet mag komen, dus ga vooral een kijkje nemen.

www.monumentenzorgdenhaag.nl

The Department for Heritage Preservation has had Dutch VR create 360° images of more than 60 buildings. You can now take a look at a large number of beautiful and interesting interiors of The Hague from you couch or easy chair. There are also photos made of space you are not normally allowed to visit, so go ahead and take a look!

www.monumentenzorgdenhaag.nl

Activiteiten / Activities

VIRTUAL REALITY

... of op de Plaats ...or at Plaats

Wij geven tijdens Open Monumentendag ook de gelegenheid om de monumenten te bezichtigen door middel van een virtual reality bril. Grijp uw kans om op een ongewone manier de fraaie en interessante interieurs te bezichtigen.

Bij de Open Monumentendagstand op de Plaats kunt u op zaterdag 9 september met een VR-bril tientallen historische gebouwen in virtual reality bekijken.

Dit jaar kunt u ook via een virtuele maquette een bezoek brengen aan een aantal panden aan het Lange Voorhout.

During Heritage Days we will also give you the opportunity to visit buildings through virtual reality glasses. Grab your chance to see the beautiful and interesting interiors in an unusual way!

At the Heritage Days information stand at Plaats you can view dozens of historic buildings in virtual reality with VR glasses on Saturday 9 September. This year, you can also visit a number of properties on Lange Voorhout via a virtual model.

Info

Zaterdag / Saturday
U kunt de fietsroutekaart ophalen op zaterdag 9 september bij de stand van de afdeling Monumentenzorg en Welstand op de Plaats.

You can pick up the cycle route map on Saturday 9 September at the stand of the Department for Heritage Preservation at Plaats.

Historische verbindingen binnen de stad

Den Haag kent een aantal belangrijke historische verbindingroutes over land en water. De eerste belangrijke verbinding werd in opdracht van graaf Willem IV in 1345 aangelegd: Het Spui. Dit kan gezien worden als de eerste gracht. Met de latere Trekvluit werd de stad verbonden met de al bestaande Vliet. Tussen 1612-1619 liet prins Maurits ter verdediging een aantal grachten om Den Haag graven. Deze waterlopen sloten niet op elkaar aan. Door de eeuwen heen werd veel van de handel via het water vervoerd. Landwegen waren meestal slecht begaanbaar. Omdat het water ook voor vervoer gebruikt werd zijn de waterlopen uiteindelijk toch nog op elkaar aangesloten. In 1635 werd naar ontwerp van Constantijn Huygens de Scheveningseweg aangelegd. Dit was de eerste goede verbinding met Scheveningen. Er was nu een betere aanvoer van vis, maar mensen konden ook makkelijker naar de zee. En zo zijn er nog veel meer voorbeelden van dit soort oude verbindingroutes. Deze routes hebben de stad gevormd.

Historic Connections within the City

The Hague has a number of important historical connecting routes over land and water. The first important connection was commissioned by Count Willem IV in 1345: Het Spui. This can be seen as the first canal. The later Trekvluit connected the city to the already existing Vliet. Between 1612-1619, Prince Maurits had a number of canals dug around The Hague for defence purposes. These watercourses did not connect to each other. Over the centuries, much of the trade was transported by water. Land roads were usually poorly accessible. Because the water was also used for transport, the watercourses were eventually connected. In 1635, the Scheveningseweg was built to a design by Constantijn Huygens. This was the first real connection to Scheveningen. There was now a better supply of fish, but people could also get to the sea more easily. And so there are many more examples of these kinds of old connecting routes. These routes shaped the city.

Haags DNA Loosduinen

Onder de titel 'Haags DNA' trekt het Haags Gemeentearchief sinds een paar jaar de stadsdelen in om er de geschiedenis van de stad naartoe te brengen en er de verhalen van de huidige bewoners op te halen. Van september 2023 tot juni 2024 is Haags DNA op bezoek in Loosduinen. Met een boekje, een film, lezingen, rondleidingen en tentoonstellingen vestigt het Haags Gemeentearchief graag de aandacht op dit unieke stadsdeel. Dit doet het Gemeentearchief in samenwerking met de Haagse erfgoedpartners zoals de afdeling Archeologie en de afdeling Monumentenzorg en Welstand.

Ook tijdens Open Monumentendag is er van alles te bezoeken in Loosduinen! Kijk voor de programmering van Haags DNA Loosduinen bij www.haagsgemeentearchief.nl

The Hague's DNA Loosduinen

Under the title 'Haags DNA', the Haags Gemeentearchief has been going into the districts of the city for a few years now to bring the city's history to the residents of the district and collect their. From September 2023 to June 2024, Haags DNA will be visiting Loosduinen. With a booklet, a film, lectures, tours and exhibitions, the Haags Gemeentearchief likes to draw attention to this unique district. It does so in cooperation with the Hague's heritage partners, such as the Archaeology Department and the Department for Heritage Preservation.

During Heritage Days, there is plenty to visit in Loosduinen! For the programming of Haags DNA Loosduinen, visit www.haagsgemeentearchief.nl

'Geheim' Den Haag: Rituele architectuur

'Secret' The Hague: Ritual Architecture

Den Haag was rond 1900 het Nederlandse centrum voor vrijmetselarij, spiritualisme, theosofie, antroposofie en andere esoterische stromingen. Mensen waren op zoek naar antwoorden op moderne levensvragen en vonden die niet meer bij de traditionele religies. Den Haag was in die tijd een hot spot voor esoterische activiteiten.

Achter de Grand Bazar aan de Zeestraat (nu Museum Beeld & Geluid) ligt het gebouwencomplex van de Theosofische Vereniging, in 1914 gebouwd naar ontwerp van architect K.P.C. de Bazel. Het complex is een zeldzaam Nederlands voorbeeld van westers-esoterische rituele architectuur. Daarnaast zijn hierin Islamitische en Nederlands-Indische invloeden vermengd. Loge Racokzy van de Nederlandse Federatie van de Internationale Orde der Gemengde Vrijmetselarij 'Le Droit Humain' was ook gehuisvest in het pand, evenals een Rozenkruisersorganisatie. De rituele ruimtes bevatten details als glas-in-lood met esoterische symboliek.

Tijdens Open Monumentendag is er op zondag een lezing in de voormalige 'tempel'. Om in Oosterse sferen te blijven kunt u daarna een bezoek brengen aan de Tong Tong Fair (tongtongfair.nl) op het Malieveld.

Around 1900, The Hague was the Dutch centre for freemasonry, spiritualism, theosophy, anthroposophy and other esoteric movements. People were looking for answers to modern life questions and no longer found them with traditional religions. At the time, The Hague was a hot spot for esoteric activities.

Behind the Grand Bazar on Zeestraat (now Museum Beeld & Geluid) is the building complex of the Theosophical Society, built in 1914 to the design of architect K.P.C. de Bazel. The complex is a rare Dutch example of western-esoteric ritual architecture. It also mixes Islamic and Dutch-Indian influences. Lodge Racokzy of the Dutch Federation of the International Order of Mixed Freemasonry 'Le Droit Humain' was also housed in the building, as well as a Rosicrucian organisation. The ritual rooms contain details such as stained glass with esoteric symbolism.

During Heritage Days on Sunday, there will be a lecture in the former 'temple'. To stay in Eastern spheres, visit the Tong Tong Fair (tongtongfair.nl) on Malieveld afterwards.

The Temple Hall in Beeld & Geluid, access via Zeestraat 82

Aanmelden via / register via
www.monumentenzorgdenhaag.nl

Only in Dutch

FILMVERTONING / SCREENING

Filmvertoning

Sporen van Smaragd

Het project Sporen van Smaragd van de afdeling Monumentenzorg vormde de inspiratie voor de gelijknamige film van regisseuse Ida Does. In de film leidt schrijfster Yvonne Keuls u langs de mooiste voorbeelden van Haags Indisch erfgoed. Deze film wordt vertoond in het kader van de 63ste Tong Tong Fair en Open Monumentendag 2023 op de maandag voorafgaand aan Open Monumentendag. Een zeldzame kans om een blik achter gesloten deuren te werpen. De film wordt ingeleid door Andrea Kroon van onderzoeksbureau Kroon & Wagtberg Hansen.

Screening

Sporen van Smaragd

The Sporen van Smaragd (Traces of Emerald) project of the Department for Heritage Preservation inspired the film of the same name by director Ida Does. In the film, writer Yvonne Keuls guides you past the most beautiful examples of The Hague's heritage related to our past in Netherlands-Indië. This film is screened as part of the 63rd Tong Tong Fair and Heritage Days 2023 on the Monday preceding Heritage Days. A rare chance to get a glimpse behind closed doors. The film will be introduced by Andrea Kroon of research agency Kroon & Wagtberg Hansen.

Info

Maandag 4 september
Monday September 4th
Voor tijden zie
www.tongtongfair.nl

Locatie / location
de Studio in de tent van de Tong Tong Fair op het Malieveld
the Studio in the tent of the Tong Tong Fair on Malieveld

Let op / please note
De Studio bevindt zich op het terrein van de Tong Tong Fair. Voor de Tong Tong Fair is toegangsgeld verschuldigd.
Please note: The Studio is located on the grounds of the Tong Tong Fair. There is an entrance fee for the Tong Tong Fair.

Only in Dutch

Info

Zondag / Sunday
12.00 tot 13.00 uur

Locatie / location
De tempelzaal in Beeld & Geluid Den Haag,
toegang via Zeestraat 82

DIVERSE ACTIVITEITEN / SEVERAL ACTIVITIES

Info

Zaterdag en zondag /
Saturday en Sunday

web-adres / webaddress
www.denhaag.com/koninklijk
www.denhaag.com/royal

Koninklijk programma Den Haag

Van zaterdag 9 september tot en met dinsdag 19 september vindt het Koninklijk programma plaats met tal van activiteiten. Zo is er de openstelling van de Koninklijke Wachtkamer, koetsenritten, rondvaarten over de Hofvijver, een buitenbioscoop op de Plaats. Het volledige programma is te vinden op www.denhaag.com/koninklijk.

Royal Programme The Hague

From Saturday 9 September to Tuesday 19 September, the Royal Programme will take place with numerous activities. These include the opening of the Royal Waiting Room, carriage rides, boat trips on the Hofvijver, an outdoor cinema on the Place. The full programme can be found at www.denhaag.com/royal.

Colofon

Dit is een uitgave van
Gemeente Den Haag
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling Monumentenzorg en Welstand

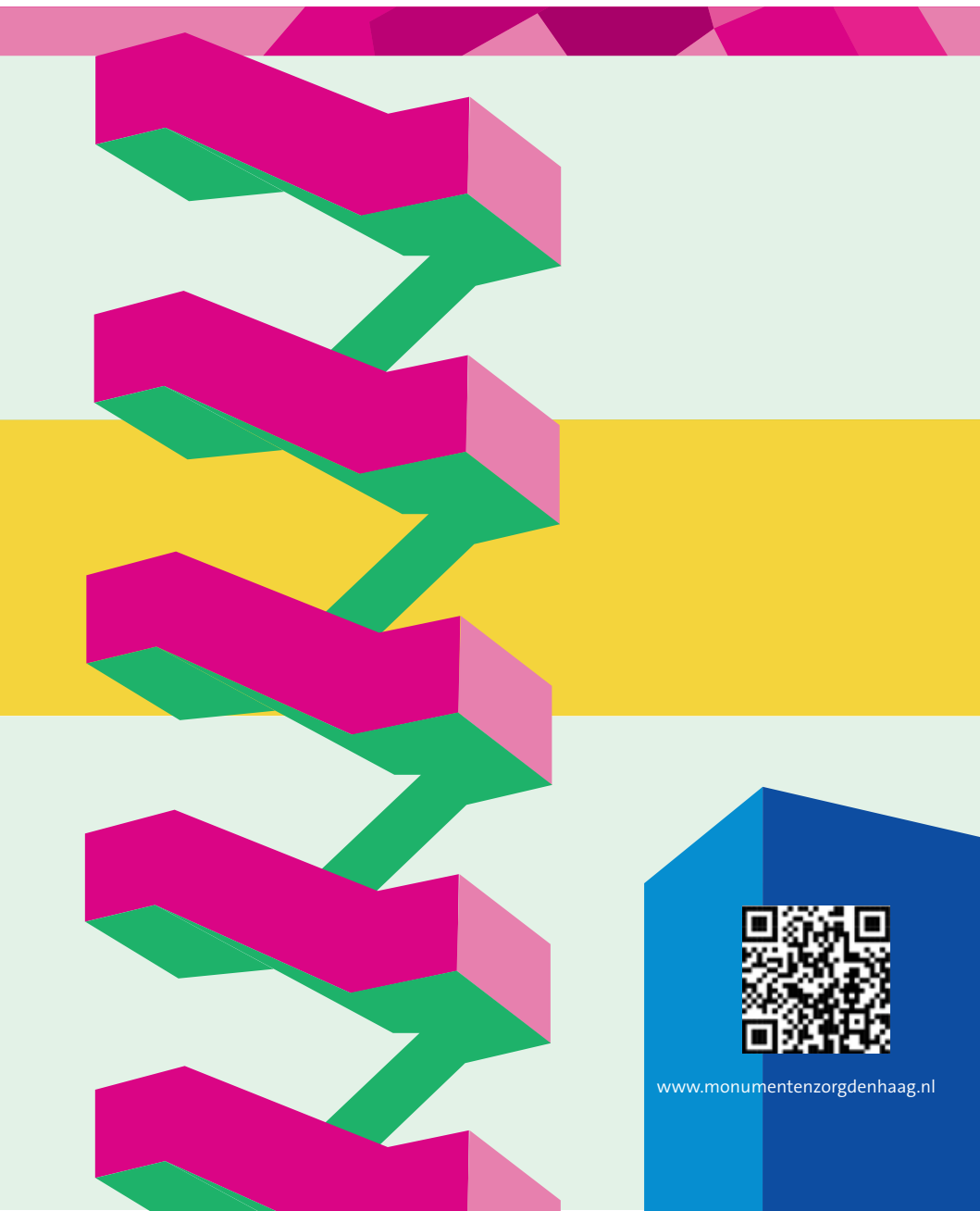
Vormgeving en productie
Meta Menkveld Ontwerp
Veenman+

6.000 exemplaren

Fotoverantwoording

Afdeling Monumentenzorg en Welstand
Haags Gemeentearchief
Eierschaal porselein, p. 52, collectie 'Proportio Divina Arnhem'
Koot en Bie, p. 70, foto Stokvis
Maranathakerk, p. 74, foto Piet Gispen
De Tempel, p. 88, foto Mieke Schlaman
Antonius Abt, p. 97, foto Bart Maltha
Vreugdevuren, p. 108-109 foto Piet Gispen
Paser Malam, p. 118, foto Robert Scheers
Haagse Harry, p. 119, foto Harry van Reeken
Rozenburg, p. 135, foto's SHIE
Post 65, p. 138, foto Henriëtte Guest
Sporen van Smaragd, p. 147, foto Kroon Wagtberg Hansen

www.monumentenzorgdenhaag.nl